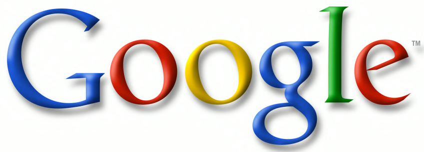
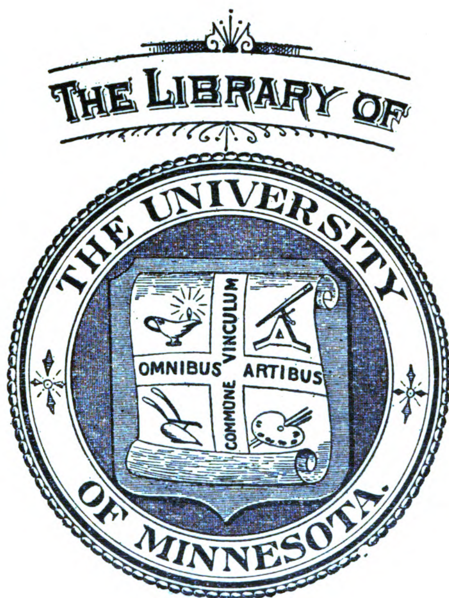
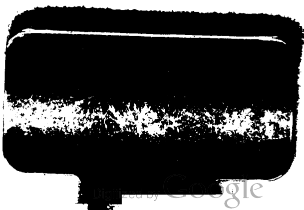

THE LIBRARY OF
THE UNIVERSITY OF MINNESOTA.
OMNIBUS
ARTIBUS
COMMUNE
VINCULUM

FINE BINDING
WALDORF
ST. PAUL MINN.

GUNGFLY

AF

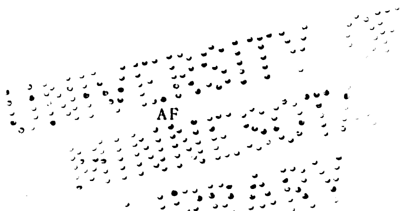
ELISABETH KUYLENSTIERNA

L'homme n'est qu'un roseau, le plus faible de la nature; mais c'est un roseau pensant.

Pascal.

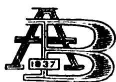
GUNGFLY

EN KÄRLEKSROMAN

AF

ELISABETH KUYLENSTIERNA

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1903.

Elsa Maria Heiden började läsningen af Maxim Gorkis roman: Tre människor. — — — — — — — — — — — — — — — — — —

»Antipa Lunef, en rik bonde af sträng karaktär, hade ända till sitt femtionde år varit försjunken i världslig synd, men då höll han räfst med sig själf och, gripen af bitter själavånda, öfvergaf han sin familj och begaf sig in i den djupa ödsliga skogen. Där timrade han upp sin eremitkoja vid kanten af en brant klyfta och lefde där i åtta år, sommar och vinter, utan att släppa in någon, vare sig släktingar eller bekanta. Ibland stötte folk, som gått vilse i skogen, af en slump på hans cell och fingo se Antipa ligga försjunken i bön på dess tröskel. Han såg hemsk ut, alldeles utmärglad af fastor och böner och betäckt med hår som ett djur. Varseblef han en människa, steg han upp och bugade sig tigande ända till jorden. Frågade man honom, hur man skulle komma ut ur skogen, pekade han, utan att säga ett ord, åt det håll, där vägen var, bugade sig

ännu en gång till jorden, gick in i sin cell och stängde in sig där. Man hade ofta sett honom under dessa åtta år, men ingen hade hört hans stämma.» — — —

Hon lät boken falla ned i knät och såg förströdd ut genom det smutsrandade vagongfönstret, men det var ej landskapet utan Gorkis gamla Antipa, hon såg därute. Eremiten, som man ofta sett, men hvilkens stämma ingen hört på många år.

Långsamt tog hon om lösryckta satser, som hade de varit strofer i ett gripande poem... »Där timrade han upp sin eremitkoja vid kanten af en brant klyfta...»

Elsa Maria log åt sina egna tankars rytm. Icke hade väl hon någon likhet med gamle Antipa? Midt i en metropols bullrande id och rastlösa jakt efter dagens alla timmar, som voro de skenande hästar, hade hon lefvat, men det var sant, att hon känt sig underligt ensam, ända tills Sven Bryde kom.

Banken, där hon tillbragt förmiddagstimmarna, rak och stel på sin kontorsstol — uppsatt som en fjäril på en insektnål — tillhandagående en allmänhet, som var henne lika likgiltig som de långa kolumnerna i kassaböckerna, den hade varit henne en eremitkoja, därför att hon ej kunde göra den till annat. Hon ägde ej kamraternas förmåga att släppa in släktingar och vänners intresse.

Rik var hon långt ifrån, men hon hade nog att lefva af för att ej svälta ihjäl, och med banklönen till, räckte det förträffligt. Hennes inackordering hos fastern, majorskan, var ej heller dyr. Där hade

hon bott i åtta år, ända sedan föräldrarna dött. Och där var stilla och fredligt, så lugnt och mattbelagdt och ombonadt, att Elsa Maria Heidens oroliga steg förtonade utan ens det svagaste genljud.

Det var i den cellen, det lilla nätta flickrummet, Elsa Maria lärt sig konsten, att när hon varseblef en människa stiga upp och buga sig tigande ända till jorden.

Hon tog om Antipas ord och gjorde dem till sina egna: »Man såg mig ofta under dessa åtta år, men ingen hörde min stämma.»

Sådana eremiter, friska, rödkindade, med tusentals människor omkring sig, förstår just ingen, åtminstone hade hon trott det länge . . . länge.

Boken låg glömd på hennes knä; hennes tankar och blick fingo en ny hållpunkt. Hon stirrade på vänstra handens ringfinger. Ringen hade blifvit för stor, den kunde lätt glida af, märkte hon, men önskade det ej; den hade blifvit henne så kär.

Hela den tid, som förflutit, sedan hennes förlofning eklaterats med Sven Bryde, hade varit full af slitningar, ty hvarken hans eller hennes släktingar förstodo detta parti. Hennes närmaste betraktade det steg hon tagit som ett djärft hugskott. De hade ju inte hört hennes stämma på åtta år, och när den då klingat emot dem, hade den haft sordin af sorgen. Hvad som växt och jäst, förkväfts och åter flammat upp; hvad som trots all stilla mojnande ro ej *kunnat* vaggas till sömns inom henne, hade de knappt reda på; det hörde till det man bara läser om i moderna böcker.

Själf visste hon ej heller, hvad det var, som sjöd inom henne; hvarför hon tröttnat på flirt och societetshyllning, på de känslans bengaliska eldar en del herrar funnit lämpligt att uppvakta henne med och hvarför hon i stället stängde sig inne för att läsa Anatole France, Tovote, Maupassant och många flera af dem, som ristat känslornas oförbränneliga eldskrift på hvita blad.

Spänstig, liflig och med en seg tro på något slags ren och vacker lycka, gick hon där bland de andra: en spole var hon, hvilken oafbrutet slog in röda trådar i det gråa vadmalet; hon kunde ej annat, skulle spolen ha kraft, måste den väfva med glädjens färger.

De mörka, intelligenta ögonen strålade alltid som mot en väntad soluppgång, ty soldyrkerska var hon i hela sin riktning, och sorgen var för henne detsamma som en plötslig, omotiverad dimma; den insvepte henne i rå fuktighet och gjorde det så gränslöst tungt att andas.

Hennes släktingar hade vant sig att betrakta henne som stående utanför äktenskapet, som ett slags gemensam tillhörighet, och de skrattade godt åt hennes »besynnerliga» idéer, eller tolererade dem i alla fall, då de ju hittills ej ställt till något förfång.

Elsa Maria lät de långa eremitåren passera revy; hur hade hon låtit sin själ tiga under dem och nästan trott, att det måste så vara, och hon jämförde deras tröga stiltje med det sista årets rika böljegång med sol öfver höga vågor.

Hon reste sig; boken kunde hon gärna lägga

upp i plädremmen, där skulle ej bli mera läst i den nu, men hon gaf den en smeksam strykning öfver den brandgula pärmen, bara för skildringen af gamla Antipa, den var henne en klafven till ljusa tankar.

När reseffekterna kommit i ordning på hyllan, kröp hon bekvämt upp i kupéhörnet, lade sin sidenkudde bakom hufvudet och slöt ögonen. Tre timmar hade hon kvar till Helsingborg; dit skulle hon på ett par dagar och sedan längre norrut, till det glada, vänliga municipalsamhället, där moster Lalla bodde.

Fram, fram i ordnad trupp nu alla tankar; de ljusa och de mörka, de lätta — de tunga!

Den våren, som gaf henne sina fagraste löften, fyllde hon tjuguåtta år. En gammal majbrud! Vintern hade förefallit henne mera släpande lång än någonsin, och hon blef så klen, att hon måste tala vid läkare.

Undersökningen var snart gjord och utslaget distinkt:

»Fröken behöfver framför allt ombyte af luft. Det är ingen fara med er fysik, men ni sköter den inte rätt. Ut! Ut! Till andra omgifningar! Er bankplats borde ni helst lämna, om ni kan det.»

Hon hade talat vid sina bröder. Den sträfve, myndige Karl-Wilhelm och den lille viktige Rupert, båda två ansedda män med eleganta fruar, före detta rika flickor. De tyckte, hon såg blek och dålig ut, men att säga upp en bra plats, det var dårskap. Hon kunde begära tjänstledighet.

Elsa Maria sade ej emot; hon bara log öfver

att hon plötsligt fått dörren på glänt ut till den vida, vida världen. All hennes latenta längtan efter frihet blef till jagande feber; hon, som i så många år stadigt trampat hufvudstadens stenar, kände med ens, hur de brände under hennes fötter, och hvar dag, när hon såg trädens spirande grönska brådska att bilda en lummig kupol öfver det nakna grenverket, nickade hon åt de små ifriga bladen: »Ni och jag, vi förstå våren!»

Men till ingen talade hon om sin brusande håg; de visste väl knappt, att floddämningen sprungit, de goda vännerna, hvilka togo in våren till sig i form af kina, järn och modejournaler. Hon gick där stilla, än röd, än blek, men alltid med lysande förväntansfulla ögon.

Hon begärde — klok till det sista — tjänstledighet, men kunde ej få den förrän i augusti. Då tog hon resolut afsked, ty vid föreställningen att hon skulle sitta vid pulpeten i ytterligare två månader var det som siffrorna kröpo utefter hennes rygg likt täta rysningar. Och hon, som suttit där år efter år!

Hvad är det, som vållar, att den skälfvande droppen faller? Ja, det veta vi säkrare än hvarför människan helt plötsligt känner måttet rågadt.

De första dagarna af juni hade Elsa Maria packat, och hon tyckte själf, att det var sagans flygande koffert, bräddad med explosiva önskningar, drömmar, tankar. Vid Sassnitz hamnade hon.

Sassnitz! Hon såg upp. Hade hon månne jublat det kära namnet högt? Nej, de få med-

passagerarna sågo alldeles oberörda ut. Hon blundade igen.

Där byggdes då ett nytt badhotell, arkitekten var svensk och hette Sven Bryde. En landsman — därtill en stockholmare — det tilltalade henne ej synnerligen, men som de bodde i samma pensionat, närmade detta dem ovillkorligen. Han var anställd på ett arkitektkontor i Berlin, men skulle efter hotellets fullbordande för den tyska firmans räkning få idka arkitektoniska studier i de nordiska länderna ett år ungefär.

Utan stora ord, enkelt och varmt, sade han henne, att han så länge varit alldeles ensam. »Nu kom ni, fröken, och ger mig nog lof att vara allt jag kan för er. Jag ser ju, att ni behöfver pysslas om af varliga händer.»

O, hvad hon nu tackade honom för dessa omsorger, hvad han tydligt lärt henne förstå, hur en mans ömhet äger mera själfull innerlighet än tiotals kvinnors hyppjande smekningar.

Där var rosor hvar dag vid hennes kuvert.

Såg hon ovanligt trött ut, lade han en kudde bakom hennes hufvud.

»Hvila tryggt och godt; jag håller vakt!»

Blef deras promenad lång, lade han vördnadsfullt, men så fast hennes arm i sin.

Och detta var ju ändå bara sådant, som kanske de andra kunnat åstadkomma, men det förstående han visade för allt, hvad som tegat inom henne, och som hon nu ofrivilligt gaf luft, det hade ingen annan mäktat ge.

Hon brukade se på honom ibland och fråga:

»Trött nu? Å, hvad jag har pratat om mig själf!»

»Ni kan aldrig tala mig trött och inte er heller på länge. Kan ni inte förstå, att ödet fört mig hit just nu för att jag skulle få höra — ni få tala? Vi måste naturligtvis träffas en dag.»

Han var allvarligare; i många afseenden djupare intelligent än hon, och hon njöt af att låta hans blickar tränga ända in på bottnen af hennes själ. Han ordnade väl ej direkt hennes begrepp, men han gaf dem mål och led, och alla de vaga drömmarna, de sjudande, längtande känslorna letade han varsamt fram ur deras skrymslen, där de gömt sig som mörkrädda barn. Han manade ut hela hennes sjuka, förkrympta idévärld att räta sig och bli sund och kraftig i sommarens härliga solsken, och likväl var han ej själf glad. Det slog henne nu, hvad hon hela denna första tid egentligen vetat litet om honom. Han hade säkert ej dolt sig med flit, men de hade båda gått upp i vården om henne; och hon njöt än egoistiskt af de tusen, tusen hågkomsterna från sitt »uppvaknande».

Efter några veckors samvaro visste de, hvad de blifvit för hvarandra, och det var sorg för dem båda, att de måste vänta med giftermålet, mest dock för henne, som aldrig tyckte sig kunna få hemfrid annat än i eget bo. Men de måste arbeta sig till sin lycka, eljes skulle fattigdomen ge portförbud.

Hon skulle under vintern vistas i sin bror Ruperts hem för att hjälpa svägerskan med barn och

hushåll; och med Sven Brydes ring som en gyllene talisman hade hon villigt rest upp till den magnifike brukspatronen i Värmland. Nu var det ju endast en tidsfråga, hur länge hon skulle behöfva känna sig som en lånad urnyckel, hvilken alltid drog upp andras klockor till det dagliga enahandas arbete.

Däruppe i de tysta, snöhöljda skogarna, i naturens helgfyllda ensamhet hade hennes kärlek växt sig så stark och vidtfamnande, att hon ibland blifvit rädd för den svindlande lyckokänslan inom sig. När hon gått däruppe på den breda liden så ensam, så ensam, att ej ett ljud af människoröster nådde henne, hade hon plötsligt måst stanna och jubla högt öfver att det var hon, som ägde en sådan glödande tillgifvenhet; öfver att det var till henne posten från dag till dag förde bud om dyrkande ömhet och det vekaste förstående. Hur hade hon ej i andakt kysst hvarje rad, och det hade ringt i luften omkring henne som med silfverklockor: »Älskad! Älskad! Outsägligt älskad!»

Kudden blef het under Elsa Marias hufvud; hon kastade den och satte sig upp. Det var mycket varmt härinne, eller var det hennes egna tankar, som brände henne? Fönstret stod öppet, märkte hon och de andra i vagongen — två feta fruar — sågo svala ut, trots att de talade om så hetsiga saker som pigor.

Hon lutade sig ånyo tillbaka i sitt hörn. Det gick ej att nu fånga in tankebina i kupan, bäst att låta dem svärma! Hon visste ju också, *hvarför* de voro så vakna och ifriga. De hade blifvit störda,

just som de byggt som bäst därinne: de ljusa — de lätta tankarna.

Hon suckade; de måste ut också de andra: de mörka — de tunga.

Sven Bryde hade utvecklat henne; han hade sakta tagit bindeln från hennes ögon och sagt: »Se!» Och aldrig hade hon förr vetat, att man kunde se jord och människor *så;* men en gång frigjord, en gång så lycklig, att hon tyckte, hon måste göra sig värdig denna gränslösa skatt, tog hon måttet vidare och började blicka ut från sig själf.

På våren träffades Sven och hon i Stockholm. De kommo tillsammans med människor, för hvilkas dom hon varit van att tigande böja sig; det gjorde hon ej längre, men det hände, att just dessa diskussioner med främlingar åstadkommo missförstånd emellan henne och Sven. Han tog så hänsynslöst och hårdt på mycket, och hans härsklystnad tog sig ibland sårande uttryck. Han tålde intet motstånd, vek ej en tumsbredd från sin en gång fattade föresats, men det var som denna stränghet i principer varit en brynja, under hvilken det blödt ur djupa sår. Hon kunde skrikit högt af smärta, när hon gång på gång märkte, att hela hans väsen liksom ändrat grund, och att hon ofta, till och med, när hon låg i hans famn, ej ens nådde ytterlinjerna af hans verkliga jag, sådant hon lefvat sig in i, att det måste vara.

Ängsligt, trefvande, naivt hade hon frågat:

»Hvad har förändrat dig?»

Och hans svar var på en gång stolt och sorgset:

»Ingenting. Jag är mig själf. Jag rår inte för att du konstruerat upp mig efter ditt hufvud.»

»Du är min kung, och jag skall aldrig glömma, att du höjt mig till dig.»

»Men jag vet inte, om jag gjort rätt. Jag kan ingenting bjuda dig, och ändå har jag — mot min vilja — ryckt din självständighet från roten.»

»Du har lärt mig älska — det är glömma småtrollen inom sig.»

»Det du kallar 'småtroll' är viktigt nog, och först när de blifvit mätta af framgång och anseende, kan man ha råd att glömma dem. Det är min äregirighet att inte stå tillbaka för någon. Jag *skall* framåt.»

Framåt! Under det hans blick fått en skarp glans som såge han ut öfver ett slagfält, där fienden stod uppställd, skymdes hennes af ett grått töcken, och hennes hand darrade ångestfullt i hans af fruktan, att de skulle gå förlorade, att deras drömda lycka skulle bli dödad i den drabbning han kallade: »oundviklig».

Han lät arbetet slita upp sig till själ och kropp, och det pinade henne öfver allt annat, att all denna rastlösa sträfvan gick ut på att skaffa henne ett komfortabelt hem. Hon hade bedt, ironiserat, föreställt, men han var obeveklig, och under det han med järnflit var nära att döda sig för hennes yttre bekvämlighets skull, gledo de sakta ifrån hvarandra. Han hade ej tid att se in i hennes inre; han glömde, att han kallat henne en sensitiva, hvilken han ville skydda och värna som »Vår Herres dejligaste blomster».

Hon blef skygg och tviflande, grät som en förtviflad öfver förlusten af hans bästa smekningar, hans ömhet, hvilken framtiden stulit ifrån henne redan innan den blef till. Han slet bort hennes tro som hade den varit ett skört flor. — Å, hvad han hade starka händer! — Och han talade till henne, som vore hon hans tyngsta plikt.

Men för de få solljusa stunderna, de, då hans kärlek lidelsefullt och mäktigt bröt fram som en våg i islossningen, för dem hade hon fördragit allt. Kanske var det fegt, men hur kunde hon gå ut i mörkret igen nu, när hon visste, hvad ljus var?

Strax efter det hennes förlofning eklaterats, hade hon skrifvit till sin enda goda vän ett bref, hvars ordalydelse hon nu nästan rad för rad erinrade sig. Hon satt och läste upp det för sig som för att tvinga de andra — de mörka — framstormande tankarna till hvila. Det kändes så godt att vagga fram i minnen — vackra minnen... Hon hade skrifvit:

»Dörren står på vid gafvel ut till lyckan och solljuset! Sven Bryde har öppnat den. Du, han kom ej och ställde den på glänt. — Nej, *vidöppen* är den!

Edith, du, som känner mig och vet, hur jag med hvarje pulsslag i min varelse längtat efter kärlek, skall förstå mig. Du vet, att mitt hjärta skälft i sönderslitande ångest öfver att jag aldrig fått vara den första och enda för någon. Jag har haft giftermålsanbud, fotade på lagom stark till-

gifvenhet och ett struket mått klokhet, men fullblodig, allt gifvande och allt tagande kärlek har jag aldrig mött förrän nu.

En fånge, som år efter år i rastlös förtviflan skakat cellens galler, och som helt plötsligt kallas ut till frihet och ljus, känner det kanske som jag, om han har kraft och håg att famna vidt. Det har jag. Världen är trång mot min lyckas räckvidd.

Jag var visserligen som solblind först, ty hvad hade väl jag gjort för att få stå midt i strålglansen af ung kärlek, men så småningom trängde knippena af dessa tusen värmeviggar in i min själ. Nu är det eld där, men jag är glad att förbrännas.

Han, min älskade, frågar mig ibland:

'Hvad ser du hos mig?'

När jag då lägger mina händer om hans nacke och ser honom djupt, djupt in i de härliga, mörkblå ögonen — min vishets skattkammare, har jag ständigt det svaret:

'Jag ser kärleken!'

Han älskar mig! Jag är inte ung, inte vacker, inte rik, men i hans famn blir jag det. Min röda längtan gör mig till fullödig kvinna, medan jag anar framtiden, *vår* framtid, men mina drömmar om nuet äro så skära, så veka, så stilla som den blygaste lilla flickas. Jag vill vara hans trolofvade, men intet *mer*, tills den stunden kommer, då jag får lägga min hand i hans och säga: 'I lust och nöd!'

Det att äga någon att lefva för! Jag har ju aldrig kunnat utfylla tillvaron med neutrala intressen. Lycka! Lycka! Att inte bara vara ett flarn på en

eller annan våg, som i trög dyning söker en strandbrädd! Jag har mål för alla irrande tankar, all sökande tro. Hans kärlek är min fristad — hans kärlek är mitt lif.

Du frågade: 'Men Sven Bryde är väl inte ditt första tycke?'

Nej, det är han naturligtvis inte. Hur skulle jag, som är skapad för kärlek och endast för kärlek ha kunnat genomlefva ungdomsårens Sturm- und Drangperiod utan att tända offereldar på det altare, vid hvilket jag bäst förstått Gud.

Men jag tycker mig ha samlat och samlat till bålet under alla dessa intighetsår; nu först stiger det djärft och klart mot himmelen.

Om jag en gång själf tvingas att släcka det, borde det ske genom att kasta mig öfver flammorna, men jag vill ej tänka på aska och rök, så länge, där finns *en* blå fladdrande låga kvar, ännu mindre då nu, när jag har öfverflöd på ved till brännoffret...»

Brefvet hade nog varit längre, men Elsa Marias tankar gledo bort ifrån det, som från något overkligt, hvilket hon ej vidare finge ge sig lof att tänka på.

Hur hon än vyssat sin aggande oro som vore den ett sjukt barn, hvilket kunde sofva sig friskt, förblef den envist vaken. Och hon sade sig vemodigt, att veden till brännoffret börjat tryta. Hon trodde ej, att Svens kärlek dött, men det hade händt på sista tiden, att hon känt sank mark under fötterna, där hon varit van att gå så härligt tryggt. Det kunde stundtals komma något skyggt och främ-

mande i hans väsen, en underlig ångest i hans blick eller också blef han excentriskt glad, nästan skrytsamt lycklig.

Gårdagen stod i pinande, tydlig hågkomst för henne:

Det var en stilla, fridfull omgifning, som inramat detta minne. Blommande syrener och honungsstarkt guldregn gåfvo färg och prakt åt den landtligt anspråkslösa trädgården i stadens utkant. Solen hade gått ned, men luften dallrade af glöd och ljus, i zenit förtonade den till mattblått med glans af utspändt siden.

Inga fåglar hade brådtom; deras bon voro färdiga, och endast ett och annat lockande kvitter tydde på, att älskog och längtan bodde i små duniga bröst.

På den smala, grönmålade bänken under askens ljusa löfhvalf hade Elsa Maria satt sig. Hon hade suttit där så länge, tyckte hon, innan han ändtligen kom.

»Sven, det är nästan underligt, att också jag får rå om dig.»

»Jag har sökt dig öfverallt.»

»Då har du sökt illa. Jag har bara väntat.»

»Det är din vana. Du fordrar uppmärksamhet, kan inte få nog af smekningar, men hvad ger du?»

Hon stirrade på honom utan att förstå. Det var hån, sårad stolthet och gäckande trots i hans tonfall, och hon, som trott, att han i uppsluppen glädje glömde henne för de manliga vänner han träffat här hos deras bekanta. De hade gjort resan

tillsammans från Stockholm, dröjde öfver en söndag hos en familj, som enträget bedt dem hälsa på, innan de nu denna dag reste åt skilda håll; han till Malmö och Köpenhamn; hon på en omväg till moster Lalla, där hon skulle vistas återstoden af sommaren.

»Hvad ger du?»

De orden svedo nu inom Elsa Maria som självförebråelser. Till det yttre föreföll hon kanske kall och otillgänglig; hon tyckte ej om, att främlingar fotograferade hennes stämningar och minspel, och hon hade trott, att Sven, trots hennes behärskning, skulle se hur hon längtade efter att få äga honom helt för sig bara en liten, liten stund af denna ändlöst långa dag.

När han till sist kommit, hade hon smekande lagt förband öfver de självfrätande såren i hans sinne. Hon visste ej hvarför han i hetsiga utbrott från sorg till glädje slet upp sig själf, men detta sjukliga självtillstånd gjorde honom nästan ännu kärare för henne, och med hufvudet mot hans bröst, helt nära hans hårdt klappande hjärta, hade hon hviskat:

»Du älskade, älskade! Tror du, att det går en dag, en timme, en minut, som har värde för mig, om inte du, mina tankars kung, ger den helgd. Det är sant, att jag väntar dig — alltid — i allt! Du tycker, jag ingenting ger! Tack och lof får du hvar stund af dagen, och min själ har jag gifvit dig med all dess starka längtan och unga tro. Ser du, vännen min, vi kvinnor, också de intelligentaste af oss, behöfva kärleken för att kunna lefva lifvet, och först

när vi älskat högst, ha vi nått längst. Jag var hvarken stor eller god, när du lärde känna mig, endast en grå puppa, men inom den fanns fjärilen. Och hvar gång den nu flyger mot solen, tar den din själ med på färden. Mera kan jag inte göra för dig.» Lägre, med slocknad glöd i stämman, hade hon tillagt: »Men ibland känner jag det, som vore jag dig i stället en allt för tung börda, och då tycker jag, att det enda goda jag kan göra för dig är att *gå* — *gå* för att aldrig komma tillbaka.»

Han nästan gömde henne i sin starka, breda famn och kysste pärlband kring hennes ansikte.

Med blicken fuktig af rörelse hviskade han: »Går du, tar du min framtid med dig, själfva nerven i mitt arbete är du. Kastar du nu bort mig, gör du hela min tillvaro till en död mans. Du är det käraste jag äger, och hela min sträfvan är att göra dig lycklig.»

Nu log Elsa Maria. Vid minnet af hans trofasta blick, hans djupa, varma tonfall måste ångesten vika inom henne som en obefogad spökrädsla. Gud vare lof; hon hade fått komma ut i ljuset igen! Hvarför hade hon tviflat? Han var trött och utarbetad, men han älskade henne.

Hon ville så gärna taga del i hans verksamhet, men detta afvisade han alltid otåligt; hon ville att de skulle bli annat och mera för hvarandra än tvenne älskande dårar, men han tycktes nöjdast så.

Hur hon längtade efter att få dela lifvets allvar, dess hårda strid och dess okufliga ansvar med honom. Hon drömde om ett litet, litet hem i den stora världs-

staden därute i främlingslandet, och hennes tankar växte fast vid framtiden, slogo rot där hos och med honom, som gifvit henne timmer till lyckoslottet.

I går hade de åter talat om det gemensamma hemmet, som han aldrig kunde få godt nog åt henne.

»Ett rum med södersol, att annat med västersol och ett kök, är stass nog,» hade hon försäkrat.

Men som alltid skakade han på hufvudet åt hennes puritanism. Den passade ingen af dem, minst henne. Trodde hon kanske, hon hade enkla vanor, inbillade hon sig att hon kunde spara?

Hon försäkrade om och om igen, att det kunde hon. Han skulle inte vara orolig. Allt var lekverk utom att vänta. Det hade då en sekund kommit ett tungsint uttryck i hans ögon, och han hade blifvit blek som af behärskad smärta, men strax därpå slöt han henne lidelsefullt i sin famn, kallade henne sitt »solljus», sin glädje och såg in i hennes ögon med sin egendomligt strålande, fasta blick.

Han hade sjungit för henne den kvällen, som de flesta andra, då de suttit ensamma. Hans röst hade djup och en viss beslöjad klang. Den var antagligen ingen rangstämma, men *hon* skulle aldrig jämfört den med någon annans. Den var hennes lycka, hennes själs instrument, på hvilket hon i drömmen spelade sina bästa melodier. Och hans sånger... hon lät orden af den hon höll kärast vagga sig som en hvit slup, en båt med blommor i stäfven, ut öfver de ljusa aningarnas vatten. Det låg så oändligt mycket vemod i den sången, men

hon hade lärt sig hålla af den, därför att den varit den första bekännelsen om Svens kärlek, den första pärlan på det radband af drömmar, ord, smekningar, löften han skänkt henne, och som hon med en liten novis' nit täljde om och om igen.

— — — — — — — — — — — — — — —

Medpassagerarna började röra på sig, flytta ned reseffekter, pyssla om och pläga lif i döende, vissna blommor, uppmana hvarandra, att »för all del inte glömma bort», och dylika symptomer till att man närmade sig resans ändpunkt.

Sven Bryde och Elsa Maria hade skilts vid stationen tidigt på morgonen. Hans sista kyss glödde än som ädelt vin på hennes läppar, och dock kände hon sig trots alla försäkringar, allt förnuftigt resonerande så aningsfullt orolig.

Han, hennes dyrkans hjälte, var väl nu redan i det lilla glada och vänliga Danmark, gränsland till det där de en gång tillsammans firat sin lyckas första helgafton, och där de, i gränslös sällhet gifvit som stunden bjöd.

Hon däremot skulle resa till en anspråkslös västkustbadort, där moster Laura bodde. Gamla, rara Lalla, släktens förtorkade jungfru, hos hvilken allting var skrumpet utom hjärtat.

Elsa Maria log vid tanken på det lilla enkla gammaldags hemmet, där hvita, virkade dukar och mycket blommor utgjorde hela lyxen. Hon längtade dit, där skulle hon i ro få skrifva till och tänka på Sven, och hon var endast ledsen, att en del uppköp, profningar och dylikt tvang henne att först

vistas några dagar i en bullrande och fordringsfull transitstad. Den skulle förefalla henne så tom, därför att hon där ej ägde några minnen gemensamma med Sven. Det enda, som skulle ge den innehåll, var ett bref med utländsk poststämpel, hvilket hon väntade snarast.

Hon behöfde ej vänta länge. Det kom, när hon några dagar vandrat omkring på de brännheta gatorna och känt sig så ensam, som man endast är det i en främmande stad, när man ännu äger något att längta efter.

Portiern räckte henne brefvet på fjärde dagens morgon, när hon kom ned för den breda, mattbelagda trappan.

Han log för sig själf, när han såg, hur hon rodnade af glädje och sade inom sig:

»Gamla människan! Hon såg för resten söt ut, när hon sa tack!»

Elsa Maria gick med brefvet i handen, gick länge, ända tills hon kom till en fredad vrå i en stor, lummig park. Då satte hon sig och slet med darrande fingrar upp det välkända, fyrkantiga kuvertet.

»Du älskade!

Det har varit en djärf, en förmäten tanke af mig att ens ett ögonblick tro, att jag kunde skapa din lycka, men — drömmen därom var lika härlig som uppvaknandet till den nakna verkligheten — tomheten! — är bittert. Tack för allt du gifvit och förlåt, att jag ej ägde starkare vingkraft. Glöm,

att du lät mig taga din kärlek. *Du* får ej lida för detta bådas vårt misstag; lägg den bördan på mina axlar.

Gif mig sorgen, som du förr gaf mig glädjen och sök att förstå, att jag ej kan göra annat än bjuda dig farväl. Ingen vet bättre, hur tungt och hårdt detta ord är än

Din Sven.»

Hennes blick såg ej bokstäfverna, och hon undrade öfver, att det genomträngande, förtviflans skri, som ljöd inom henne, kunde stanna där, att hon ej ropade högt ut sin vilda, skärande smärta.

Men troligen förmärktes icke ens något ovanligt på hennes yttre, ty en herre lyfte i detsamma likgiltigt på hatten med ett:

»Ursäkta, här finns visst plats!»

Han satte sig bredvid henne på bänken och fördjupade sig genast i en tidning. Hennes blick fascinerades af hans strykande och slätande längs det prasslande papperet, på hvilket hon gång efter annan läste:

»Morgonposten . . . Morgonposten . . . Morgonposten . . .»

Det var som det döfvande slag hon fått, förlamat hennes tankeförmåga; det värkte endast som fysiska plågor inom henne, rosslade i bröstet som efter en ytterlig kraftansträngning.

Den enda tanke hon kunde få klar, var den:

»Sven måtte gripits af en hastig sinnesförvirring; det kan ej vara annorlunda!»

Och här satt hon overksam. Hade hon väl något annat att göra än att genast skynda till honom, lägga sina armar kring hans hals och hviska med sina ögon djupt i hans, med sina tankar lodande hans, alla de varma, smekande ord, som skulle få töcknet att fly hans själ. Hon greps af ett outsägligt medlidande med hans sjuka sinne, och när hon nu läste brefvet om igen, tyckte hon, att hvarje rad dolde en krampaktig, stelnad snyftning. Hon kunde så tydligt förstå, att han sjunkit samman under osynliga vikter, för tunga för hans vacklande, i detta nu så sönderslitna energi, och hon lade sakta brefvet mot sina läppar i bön om att finna det rätta svaret, det, som skulle närma, ej fjärma.

För arkitektkontorets räkning hade Sven rest till Danmark, och hans adress var under denna tid — tre veckor — obestämd, ty han skulle besöka olika platser, där man reflekterat på firmans kostnadsförslag vid uppförandet af nybygnader.

Troligen skulle han sedan fortsätta resan till England och Frankrike; chefen hade funnit »gry» hos honom och ville nu använda hans talang, innan den blef fullgången och i följd däraf dyrbar. Svens medellöshet kunde möjligen binda honom för årtionden vid hans anspråkslösa plats, hade herrar Müller & Schulze — firmamärket — räknat ut, och när man var säker om ränta på ränta, kunde man ju alltid sätta in litet kapital i företaget: en ung mans utbildning.

Allt detta hade Sven själf berättat Elsa Maria med ett halft bittert, halft stolt leende, och hon

hade försökt intala honom gladt mod för färden. Han skulle ju ändå få se och lära känna så mycket.

»Du skall se, att du bygger dina egna tankar ett slott,» hade hon sagt.

»Å nej, mina tankar ha sitt slott och sin drottning, men i verkligheten har jag inte ens en trästol åt min käraste,» hade han svarat.

»Sven, du vet, att du är mitt allt, och att jag blir den fattigaste af spillror utan din kärlek! Hvad tror du, att jag frågar efter litet mer eller mindre möbler? Inte är det lyx eller komfort du skall ge mig; till det kunde den förste, bäste vara god nog. Nej, du — Du! — du skänker mig blommorna vid allfarvägen. Din kärlek har gifvit mig lustens och längtans rödaste vallmo.»

»Valmoblad falla .... en dag skall du se mig, hård och sträf, som jag är, när inte din blick ger mig trollglans, och då skall du inte kunna älska mig mera. Jag kom i din väg, när du behöfde kärlek, och du tog mig, som du skulle ha tagit hvarje annan.»

Han hade kanske haft rätt i att säga detta, bekände Elsa Maria för sig själf, men hur många kvinnor skulle ej efter ärlig analys komma till samma resultat, att de i första hand älskade kärleken, sådan de drömt den och sådan de längtat den, och sedan som en verkliggjord produkt af själens och hjärtats fördolda spånad: mannen, den man, som kom, när sinnenas lilla Puck var vaken, eller när tankarna fröso af ensamhet.

Och de flesta utropade sitt: »Vive le roi!» utan

att känna sitt hjärtats själfhärskare, utan att veta, om han skulle bränna och våldgästa eller bli en vänsäll monark.

Sven hade haft rätt, om han också brutaliserat begreppet, ty han visste, att detta omedvetna varde, som kärleken frammanat, nu utvecklats till en personlig och stark känsla för honom ensam.

Hon älskade till och med hans fel, därför att de gåfvo henne tillfälle att lära känna skiftningarna i hans natur, ja, kanske också därför, att hon gjorde dem till förandligade konsekvenser af hans ensamma ynglingaår. Och hon sade sig, att han hörde till de naturer, hvilka lyckan förädlar.

Ibland hade hon också plågats af hans okufliga hårdhet, hans härsklystnad, hvilken vred sig under hvarje den minsta förödmjukelse, som en pinad mask, och ej kunde, ej ville underordna sig de enklaste sällskapsformer.

Då tyckte hon att en mur reste sig emellan dem, och hon lät den stå, för trött att rifva sten efter sten, men han hade alltid till sist funnit en port i muren, och kommit till henne, lagt hufvudet i hennes knä och suckat så tungt, snyftat så bittert eller bedt så bevekande, att hon glömt allt eller rättare velat glömma allt för det enda och väsentliga, att hon ägde hans kärlek.

Och nu, hvad hade nu skilt dem åt? Skulle nu Penelopes tråd brista och Ulysses aldrig återvända från Troja?

Hon visste aldrig sedan, hur hon kom hem till hotellet och fick telegraferadt till Sven: »Stanna i

K., måste träffa dig. Kommer i morgon afton klockan 5,35», eller hur hon förmådde affatta det korta brefvet till Lalla.

Gamla Lalla; hon hade haft sin hjärtesaga och minnet däraf hade stannat hos henne som när blomdoft förvandlas till potpurri, och hon var en trofast antikverad urna, hvilken gömde de torra rosenbladen med aldrig svikande pietet.

Efter moderns död var Lalla den enda människa Elsa Maria hade haft förtroende för, men när Sven kom, blef den tillgifvenhet hon hyste för mostern, sekundär. Hon liksom flyttade henne längre bort, som man en dag af ett eller annat behärskande skäl ställer sin för detta älsklingsbok på hyllan och ger en ny alla den gamlas rättigheter samt dessutom denna nyas egenartade charme.

Direkt glömd blir dock aldrig den hyllsatta boken; den får en erkännande smekning och ett godt ord ofta nog. Så var det också med Lalla; och med somliga ensamma människors förstående — de, som älska djur och blommor och kunna skapa sig en egen värld i den stora, trånga — hade moster Lalla aldrig harmats öfver sin undantagsställning.

Hon var för klok att fordra och för god att ej gifva, när helst det behöfdes.

Den natten låg Elsa Maria vaken i strid mellan hopp och fruktan; hon kunde icke få tviflen att ankra, men ej heller tron; allt inom henne var som ett uppslammadt djup, där tankarna snärjdes om hvarandra likt gungande alger med afslitna rottrådar.

Hon försökte läsa, och boken — en nyutkommen — förmådde verkligen fängsla henne med en psykologisk studies gripande makt. Det var en kvinnas självbikt, och ehuru hon ej fann några direkta beröringspunkter emellan denna stackars söndersargade varelse och sig själf, kände hon, hur orden brände sig fast inom henne med det omutligas kraf på att aldrig gå ohördt förbi.

Hon kom till rader, som dessa:

»Att han blir likgiltig mot mig, är jag beredd på. Hvad mera? Jag skall vara tacksam för hvarje stund af lycka, och han skall vara mitt vackraste minne.

Han skall vara det såll, genom hvilket alla mina lumpenheter och småfel skola rensas bort. När han kastar mig undan, skall det vara fullödig kärna allt igenom.»

Detta hade för Elsa Maria endast ett allmänmänskligt värde; hon hade aldrig sett på sin kärlek, som en episod, hvilken måste njutas för stunden, men när hon hann längre — till den sida, när bokens hufvudperson spelat ruletten: lycka — ofärd? till slut, då var hon helt med, och hon läste med tårbländade ögon. Hon hade icke klart tänkt de tankarna under mörka stunder, men hon kände, hur de befruktade det i hennes inre, som kämpade i dunkel och ovisshet, och sorgens hvita, doftlösa blomma slog ut i naturen och tystnaden.

»En stilla, djup sorg. Icke öfver mig, men öfver honom. Icke blott öfver, att han är olycklig, utan ännu mer öfver, att detta opålitliga, skiftande

sinne med sina spelande reflexer af stämningar och infall måste verka splittrande och förstörande på hans lifsgärning, göra honom mindre stor och mindre harmonisk än han borde ha varit.

En stilla, djup sorg utan bitterhet. Jag kan icke vara något för honom. Icke emedan jag är för liten, utan emedan vi äro allt för olika. Jag känner mig helgjuten och stark; men det fasta, stadiga, trofasta, som finns hos mig, finns icke hos honom.»

Med några få små individualismer, knappt så särtecknande, som den ena växtartens från den andra, voro de utvecklade människorna hvarandra lika, tänkte Elsa Maria, och skulle det en gång komma den, som generation efter generation skref själsstridernas historia, så, som nu folkens och kungarnas skrifvas, blefve det helt säkert från tid till tid samma hopplösa Væ victis, samma hatfulla divide et impera och först och sist kärlekens och förtviflans korståg mot det flyende fata morgana.

*

»Hvarför har du kommit hit? Hvad skulle det tjäna till? Tror du ord kan ombestämma mig?»

Han, Sven Bryde, stod midt på golfvet i det lilla hotellrummet, där Elsa Maria gått fram och åter i två timmar och väntat honom, ty nere vid stationen hade han ej varit, och endast hennes uttryckliga appell hade förmått honom att uppsöka henne.

Han stod med hatt och rock på och käppen i hand. Hans blick var hetsigt skarp under de tjocka, gråblonda brynen; pupillerna vidgades och gåfvo en svartaktig, kall glans åt den blå irisen.

Han var inte vacker nu hennes nordiske, ljuse jätte, till och med draget omkring den känsliga, varma munnen hade stelnat till hänsynslöst trots, och linjerna från näsroten mot kinderna lågo som mörka skuggor på det bleka ansiktet.

Elsa Maria såg underligt skarpt alla dessa detaljer och kände ett obeskrifligt medlidande. Det rostiga tonfallet i hans stämma kom hvarje nerv inom henne att rista, men hon gjorde sig okänslig, hård mot sitt eget sjuka sinne för att om möjligt lindra hans själsplågor.

Mjukt och tyst gick hon fram till honom, tog af hans hatt och höjde sig på tå för att kyssa hans panna. »Du är så stor och stark,» hade hon brukat säga, »jag tycker du är som en tall i skogen; ingenting kan böja dig.»

»Å, förlåt, jag glömde...» han tog af rocken och satte käppen i en vrå.

Så stod han där gjuten i järn igen, men hon gaf ej akt på motståndet utan tog hans händer mellan sina, då upptäckte hon plötsligt, att han ej bar sin förlofningsring.

Det svartnade för hennes ögon. *Så* gaf då den man dödsstöten, som sagt sig vilja vårda henne likt en sällsynt blomma, som svurit ve öfver allt, hvilket förorsakat henne blott en dags sorg. Hon släppte hans händer, och den smärta, som skar sön-

der henne invärtes, fick utbrott i en kort, hysterisk snyftning.

»Ringen — är borta?»

»Jag tyckte, jag skulle taga af den,» sade han nästan ödmjukt. Jag har skrifvit till dina bröder om det.»

»Jaså.»

Hon satte sig i soffan, ty benen buro henne ej längre. Allt som slagen kommo tätare och mera hänsynslösa, miste hon sin styrka, dignade under dem. Förstod han ej, att han slog? Hon grep om hufvudet med båda händerna och kved sakta som under outhärdlig värk.

Efter en kort tvekan kom han fram till henne, lade armen om hennes skuldror och drog henne till sig.

»Du mitt älskade, älskade solljus, förlåt, att jag gjort dig ondt, förlåt allt. Jag kan inte handla annorlunda. Min kärlek är kanske starkare än någonsin, men jag har mistat tron på gemensam lycka för oss båda, och på död tro bygges ingen framtid.»

Hon räckte honom tyst förlofningsringen.

»Död tro,» upprepade hon, »hvem har dödat den?»

»Du — omständigheterna — allt.»

Hon satt stilla, lutad intill honom i ångestfull strid. Kunde något vara grymmare att höra än att man dödat en annan människas ljusa tro? Det enda, som bär uppåt! Och det hade hon gjort, hon, som nu först gaf sig med hela sin naturs glöd och kraft åt en man. Hon ryste öfver det förfärliga att höra till de kvinnor, hvilkas ömhet är en olycka att få,

dessa, som män aldrig kunna stå emot, men som alltid ger dem sorg efter berusande glädje. Och hon, som med så ärligt och varmt hjärta gått emot Sven Bryde, hon skulle bli hans olycka. Å, det var inte sant detta, inte sant. Han ville endast spara henne för, hvad *han* ansåg grymmast, men hvad hon i denna stund skulle känt nästan som balsam, och hon bad:

»Säg mig, af barmhärtighet, säg mig, att din kärlek också är död.»

Han skakade på hufvudet, och hon såg tårar glimma bakom ögonfransarna, såg, att han satt där förkrympt och förvriden af samma rasande själsstorm, som skakade henne. Hvad var då detta?

Hon hörde hans röst, vek, bruten, tung af behärskning.

»Mitt eget Solljus, jag har aldrig hållit af dig så mycket som nu. Du tar min lifskraft med dig, när du går.»

Han kysste hennes finger, där hans ring nyss suttit. Gång på gång upprepade han denna ömhetsbetygelse.

Ögonblicket därpå kom det uppbrusande:

»Stanna inte här, res redan i afton, annars blir jag mig inte själf mäktig. Jag vill inte, hör du, jag vill inte träffa dig vidare.»

Hon såg på honom med en tårlös, smärtsam blick, granskande drag för drag i detta ansikte, som i upprördt tillstånd blef frånstötande. Smekande lät hon handen glida öfver hans ljusa hår, lugnande,

stillande, och han sjönk ihop under denna behandling, böjde sig trött.

Hur skulle hon kunna komma till en uppgörelse med honom? Hon insåg det omöjliga i hvarje logiskt tankeresultat, så upprifven som han nu var. Han hade fallit samman som en grusad byggning och skälet till, att hvad hon ansett solidt, blifvit till ruiner, kunde hon ej finna bland spillrorna.

»Reser du?»

»Nej, Sven.»

»Men vi kan inte träffas.»

»Hvarför?»

»Därför — därför, att jag skulle lida för mycket af det.»

»Hör mig, Sven, jag vill, att du ger mig den här kvällen; kalla det en bacchanale eller hvad du har lust till. Döm mig sedan hårdt eller mildt, men gif mig den här kvällen. Det har du råd till, du, som har hela lifvet för dig. Jag har mitt lif bakom mig. Du har gifvit och tagit det.»

»Säg inte så,» bad han ångestfullt.»

»Hvad ni män äro rädda för ord.»

»Det har du kanske rätt i.»

Hon märkte, hur han föll undan för hvarje meningsutbyte, hur han med flit gjorde sin tanke slapp och grumlig, och sorgen växte inom henne, knöt sig och blef stark som det okufliga.

Det goda hos henne blef ondt, det veka hårdt, det stilla vildt, förödmjukelsen sköt kärleken åt sidan, och det fanns blott en lust, som nu behärskade

henne: en ful och låg behagsjuka. Han skulle veta, hur farlig hon var, han, som kastade bort henne utan skäl, endast därför att något hos henne — hvad visste han väl knappast själf — blifvit honom en tyngande börda. Han ville vara herre öfver andra — och han blef slaf åt sig själf.

Var det synd om honom? Säkert! Men i denna stund var rofdjuret löst inom henne och det tumlade med spända klor, dödssåradt och lystet. Han skulle, han måste visa henne mera än ett Janusansikte. Helt skulle han vända sig emot henne, och fanns det annat än rämnade sanningar i den själ hon tillbedt, skulle hon locka fram dem, taga dem i sin famn som reliker, knäböjande tacksam inför sin gud: inför kärleken. Men var det alltsammans endast en grym lek... ja, så ville hon också leka, ville berusa honom och sig i stundens njutning utan att fråga efter morgondagen.

Hon hade den dräkt på, han mest beundrade, och hon sade sig att några klädstycken voro en kvinnas ypperligaste medhjälpare i en sådan efemär seger som den hon ville vinna.

När fyrverkerieldarna tändes därute i folkparken och svärmarnas små glada gnistor lyste upp den mörka himmelen, då skulle hon kunna blanda sitt hurra med folkmassans, ty då skulle Sven ha glömt allt utom henne.

Och han skulle smyga sin arm under hennes och leda henne bort mot Alsterpaviljongen, genom de orientaliskt upplysta gångarna och hviska tätt i hennes öra ord till ord som länk till länk, och hon

skulle lyssna, girig, ängslig kanske, att den sköra kedjan kunde brista, men trots allt, ännu *hans.*

Hon reste sig tvärt.

»Du har tid i afton? Vi gå till Tivoli. Där är fest, och där är vimmel nog att bli till två bortblåsta fjädrar.»

»Som du vill.» Hans röst var trött, nästan likgiltig som vore det sista ordet sagdt och han ej orkade mera.

Hon hade satt hatten på, trädde just i hattnålen. Den gjorde ondt; hennes skälfvande händer kunde ej komma tillrätta med den. Hon kastade både den och hatten. Hennes stämning slog om.

»Sven, hvad är det. *Hvad är det* — hör du?»

Hon låg på knä framför honom, ångesten gjorde hennes röst kvidande och hennes ansikte stramt. »Säg, hvad som helst, bara du talar sanning. A detta — detta är inte sanning! Inte kunde du låta mig dö — ja, det är inte ett patetiskt uttryck bara! — inte kunde du låta mig dö, om du hölle af mig. Du ser, att jag kämpar till det yttersta, att jag förnekar all stolthet bara för att blotta min kärlek, så att du inte skall kunna tvifla på dess äkthet. Jag vill göra allt för dig.»

»Stig upp, Elsa Maria. *Nu* är det så litet att göra. Jag kan inte säga dig mer än detsamma: min kärlek lefver, men min tro har du dödat.»

Han reste henne upp. »*Nu* är det så litet att göra.» Med händerna för ögonen upprepade hon de orden, och de uppfyllde henne med en blygsel, som kom långt, långt bortifrån, från en scen i en annan

stad och i ett annat land. Sven och hon hade rest hvarandra till mötes. Hon hade drifvits därtill af glödande längtan, och hon hade kastat sig i hans famn utan tanke på annat än stundens lycka.

Kanske hade hennes konservativa uppfostran gjort henne mindre sensuell än andra kvinnor, mera ren och fri från små, smutsiga handlingar, och små gatstänkta tankar, och när kärleken kom till henne tog hon emot den, som en makt, hvilken hon var skyldig det bästa.

Därför hade hon också lugnt rest alla de många milen endast för att träffa Sven, se honom, tala vid honom, få det ljusa minnet af hans ömhet, så nästan vördnadsfull, som han lärt henne älska den.

En yttre tillfällighet, en konvenansfråga, hade den gången blifvit till tvist emellan dem. Och Sven hade sagt: »Du är en äkta kvinna; du frammanar situationerna, men du drar dig tillbaka för konsekvenserna.»

De orden skulle hon aldrig glömma, långt senare skulle de få en afgörande lifsbetydelse för henne, men då hade hon endast stirrat oförstående på honom.

Och först när han hårdt, hårdt tryckt henne intill sig och hon läst i hans blick, djupt och länge, hade hon känt, hvad han tänkt, och blygts öfver dem båda, ty var icke åtrån lika het inom henne, fastän hon fjättrade den med en kvinnas vakna, rena vilja?

Och nu slog han henne med de vapen han ryckt ur hennes händer. Han gaf henne kanske omedvetet också medlet att fasthålla honom. A, hvad hon led

i detta ögonblick, då instinkten rasade inom henne blottad och förnedrad och ändå så frestande. Hon tryckte de knutna händerna så hårdt mot ögonen, att det värkte i ögongloberna; golfvet gungade under hennes fötter. Detta kunde hon väl inte bära! Den eld, som förtärde henne, skulle väl bränna till döds! Längtan! Detta förfärliga ord, när det kursiverar sorgen, hon längtade efter honom, som stod två steg ifrån henne och hon stred, som hade hon haft en mänsklig motståndare, mot begäret att sjunka i hans armar. Slutligen hviskade hon hest:

»Gå.»

»Det vill du?»

»Nej, o nej! Men gå!»

Hon hörde ej själf, hur hon korsade meningarna, allt var ett kaos inom henne, och det bästa hotades af en våldsam känslas förstörelse.

»Elsa Maria,» han drog henne varligt intill sig, »du skall få se, att när du kommer öfver det här första, blir du lugn och glad igen. Jag hade inte rätt att stå i vägen för din lycka.»

»Tyst,» sade hon hårdt, »nu är det nog.»

»Du kan inte förlåta mig?»

»Förlåta — ett sådant litet futtigt ord!»

»Så farväl då — mitt solljus!»

Han tryckte sina mjuka läppar mot hennes, men den kyssen besvarade hon med fast sluten mun.

Först när han gått, skrek hon högt och kastade sig sedan på soffan i hysterisk gråt. Fram på natten blef hon lugnare. Hon tände då ljus och skref ett långt bref till honom.

Påföljande morgon skulle hon ha rest, men ett dåraktigt hopp, att han skulle komma, höll henne kvar. Hon irrade omkring som en fredlös skugga på de mest besökta platserna och hallucinerade sig till föreställningar om, att när hon steg upp i den spårvagnen, skulle han sitta därinne, eller hon skulle möta honom, när hon vek om det gathörnet; plötsligt finna honom gå efter sig på det museet.

Dödstrött kom hon hem på kvällen och ännu utanför sin dörr kröp hon i knä för illusioner och tänkte sig, att därinne väntade henne en knippa af den sorts rosor han kallat: »våra blommor».

Men rummet med sin falska, en smula luggslitna lyx var så tomt, att hon skakades af en frossbrytning vid åsynen af dess ödslighet; hon, som blifvit van att få omge sig med otaliga ömhetsbevis.

Nästa dag satt hon inburad; hon väntade på honom, envist, oresonligt, som när man sjukt stirrar mot en enda fläck, och på aftonen skref hon igen ett feberhett, längtande bref, hvari hon sade, att nu reste hon följande förmiddag. Hon sade tid och plats, men bad ej direkt att få träffa honom. Hon trodde, att hennes önskan skulle vara nog nu, när det gällde ett sista afsked.

Följande morgon var luften nyktert grå och en slags försenad vårkyla hade inträdt. Elsa Maria hade packat ned sina tillhörigheter och satt nu vid fönstret och såg ut. Hon väntade på Sven utan att vänta, som hon såg ut utan att se. Febern i hennes

blod var svalnad; händerna lågo iskalla i knät och blicken var stel af ogråtna tårar.

Hon tyckte, att hon på dessa dagar tillryggalagt en ändlöst lång väg, som dammat ned henne, sargat hennes fötter, slitit upp hennes krafter, och nu var hon hunnen ut i öknen.

Hon kunde aldrig bli lik den gamle Antipa mer, aldrig få ro i ensamhetens susande skogar. Där hade varit tysthet och oförstående af dem, som gingo förbi eremiten; men han, den ende, som förstått hvarje skiftning i hennes väsen, han hade ledt henne ut i öknen och omsvept henne med lidelsens och smärtans förbrännande samum.

Det larmande, starkt pulserande lifvet därnere på gatan, föreföll henne så underligt meningslöst, så tröttsamt obetydligt. Hon pinades af att se dem, som med krökt rygg och i slitna arbetskläder buro tunga bördor; och den så kallade »bättre lottade» klassens osynliga bördor pinade henne ej mindre.

Synd, gränslöst synd var det om alla människor, och ett storverk utförde den, som för en stund förmådde hölja de stackrarna i glädjens rödskimrande kappa, sätta glömskans vallmokrans på grubblande hjässor och sjunga barndomens jollrande visor för dem — för hela den fattiga vuxna och förvuxna mänskligheten.

Här satt nu hon, ensam, bortstött och — väntade ändå. När hoppet kan vara så segt, har det väl rättfärdighet och skulle ej ständigt svikas. Hvarför voro människor så njugga om att ge hvarandra lycka, så oförstående och hårdhändta? Ack, att det

funnes flera gascognare i världen och färre gnidare, trälar, jordbundna af egna solida intressen?

Hon tänkte på alla dem hon skulle möta på sin ökenvandring, de många, många, som gått vilse under sökandet efter oasen, och hon tyckte, att hennes bröst sprängdes af sorg öfver sorgen.

Det fanns sorg med rätt och sorg med orätt; sorg, som gaf växtkraft och goda skördar, och sorg, som kröp samman för sin egen bitterhet, den var af ondo.

Och den kände dock människorna mest; den gåfvo de hvarandra till vägkost och farväl, den bars omkring bland höga och låga och kallades »oundviklig».

Hon reste sig och började gå fram och åter på golfvet. Hvarför väntade hon? Hvad skulle hon väl ytterligare säga honom, som stuckit hennes drömslott i brand och dock ej var ens närmelsevis en missdådare, bara en viljestark människa?

Ord voro så otillräckliga! Om hon kunnat visa honom sitt härjade inre, om hon kunnat ge honom sitt skälfvande hjärta i handen och låtit honom räkna dess slag som ett urs knäpp, då skulle han förstått, hvad han varit för henne och hvad han tagit, under det han dock lät henne behålla tron på hans kärlek och — gjorde den till en värdelös skärfva, som han ej brydde sig om att taga vara på.

En halftimme kvar, innan tåget gick. Hon finge ej komma för sent. Här hade hon ej mera att göra och där, dit hon reste — ja, där började det lif,

som mist sin must, men som nämner sig lif, därför att kropp och själ ännu ha rörelseförmåga.

När hon gått ned för de många, branta trätrapporna och stigit upp i den väntande droskan, såg hon sig om för allra sista gången, men på den breda gatan vimlade endast främlingsgestalter.

Hon mindes ett yttrande — det hade fallit under ett samtal emellan Sven och henne, och hon hade gripits af allvaret i hans röst, när han sade det: »Har man hjärta, kastar man ej stenar i en graf.» Och nu stenade han dock själf, stenade hvarje hennes önskan, hvarje hennes lyckokraf.

Hon kunde likväl ej önska, att han aldrig kommit i hennes väg, ty bättre är det alltid att ha sett helgens ljus tända en gång, än att ständigt vandra i grå söcken, äfven om detta är lugnare.

Döma honom hårdt, kunde hon ej. Han visste ju icke, att just han måste bli allt för henne, icke därför att han var mera värd kärlek än andra, men därför, att hans hand varit så fast, hans blick så talande, därför att han var den starke i den stund, hennes veka längtan ifrigast trådde efter stöd.

Han hade tröttnat på den långa kampen mot målet, sade hon sig. Han beräknade ej afståndet och ej heller, att han fäste en kvinna, hvilkens mod ej alltid kunde vara ungt och rankt, så stäckt af tusen skrankor, som det blifvit.

Han orkade ej fullborda den väg han själf börjat bryta. Och kanske — nej, säkert! — hade det äfven funnits stunder, då han plågats af tvifvel om, att hon var den hustru, som passade honom.

Han, som andra män, hade ej kunnat motstå hennes momentana tjuskraft, men troligen erfor han en slags vemodsblandad lättnad att ej längre behöfva leda detta stora, mörkrädda barn. Å, hon visste det tyvärr: det ömhetstörstande, glädjehungriga barnet bodde inom henne, men också den varmblodiga kvinnan.

Ju mer hon grubblade öfver Svens handlingssätt, ju lättare förlät hon honom, och hon ångrade bittert hvarje hård tanke, hvarje sårande omdöme hon inom sig fällt.

Han hade sändt bort henne i tid — kanhända af intuitiv fruktan, att hon eljes skulle få se hans kärlek på bår. Trots alla försäkringar hade den väl varit sjuk till döden, och han ville skona henne, trodde i manligt oförstående, att detta var bästa sättet.

Hvarför hade hon angripit? »Aldrig har ondt gjort ondt bättre.» Det var ett sant ord. Och förmådde hon intet annat, skulle hon göra saknaden till en helgedom, tänkte hon.

Men »l'homme n'est qu'un roseau, mais c'est un roseau pensant».

* * *

Ur Elsa Maria Heidens tankebok.

Ringbo den 2/9.

Tiden har då inte stått stilla. I min almanack ser jag, att jag nu varit här i två månader, men för min uppfattning kunde det lika väl vara två år, som Lalla och jag suttit tysta midt emot hvarandra i den stora bersån i den lilla trädgården. Det har varit synd om den gamla, som fått hålla likvaka öfver min döda lycka, men hon har gjort det så vackert och blidt utan att tynga mig med en enda fråga.

Jag skall aldrig glömma hennes varma famntag första kvällen, hennes smekande omsorger och förstående ömhet. Hela trädgården stod då full af rosor, men hon hade icke satt in till mig en enda af dessa de glada festernas och de ljusa minnenas blommor. Där fanns endast en knippa resedor och en stor bukett margueriter.

Och när hon bjöd mig godnatt, lade hon bara helt lätt armen om min hals och sade med sin mjuka röst:

»Jag är så glad att ha dig här; om du ville stanna riktigt länge hos gamla moster!»

Hvad jag är henne tacksam för att hon aldrig tvingat sig in i mig, aldrig kommit med banala tröstegrunder, endast troget och varsamt stått vid min sida som en liten god barmhärtighetssyster, och på sitt sätt har hon lagt lindrande förband på såret.

Egoist är man så i glädje som sorg; nu först har jag fått ögonen upp för allt, hvad hon varit mig under denna tid, och nu först gör det mig också riktigt ondt om henne, ty aldrig skall hon kunna få det enda tack hon värderar: ett friskt leende och ett lifsmodigt, viljestarkt ord.

Jag kan säga henne tack och tack och tack omigen och kyssa hennes fina skrumpna kind, utan att hon därför blir nöjdare. Hon skall bara vagga helt stilla på sitt gråa hufvud och tänka: »Jaså, också det förbandet har gått upp!»

Gamla Lalla, låt såret blöda! Bäst så, annars tränger giftet allt djupare, och det giftet fräter. Å, du vet inte du, hur sorgen kan få taggar och törnen, hur den kan göra en ond och sjuk och feberhet.

Hvarför fick jag mitt varma blod och min kvinnliga åtrå, som intet förkväfver? — Rent ut, hvarför fick jag denna kraft att lefva fullt och helt, när jag knappt har en tumsbredd tillvaro, värd detta namn?

Lalla pysslar med sina blommor; hon kallar

dem sina barn och pjollrar med dem. Hon har smekord för dem och leker med dem, som vore hon en liten dockmamma. Och jag — det finns stunder, då jag skulle kunna slita upp hela detta växtrike en miniature med rötterna och trampa på blommorna i hat mot deras lugna, naturliga utveckling.

Det finns andra stunder, då jag skulle vilja gömma hufvudet i ett helt fång af doftande blomster och gråta mig mätt och trött.

Ack, att en gång bli riktigt, riktigt trött till kropp och själ, slö för jagande ångest, hård för bäfvande saknad, stel och likgiltig för blodets röst, hvilken ljuder så entonigt lika, men också så omöjlig att tysta, som hafvet självt! Att bli så trött, att hvarken hufvud eller hjärta orkade värka, att önskningarna föllo i dvala och lifsbegäret somnade, och framför allt så trött, att minnet af ägd lycka blefve till ett slocknadt, aldrig mera tändt ljus.

Jag tror, att jag längtar efter mörkret, ty mitt sinne är mörkt, men aldrig blir det lättare inom mig än när jag får se solen.

Å ni alla, alla små husvarma, hemtama kvinnor! Hvad vet ni om oss, som stå utanför?

September.

Hvarför skall jag sätta datum? Det vore som att mäta upp en sköldpaddas steg öfver en divansmatta. Nu har jag beslutat att öfvervintra här hos Lalla.

Jag fasar för de långa kvällarna vid lampan, för de än längre dagarna med hvit snö upp mot fönsterposterna, med isblommor på rutorna, och vi två härinne i de tre låga rummen, fyllande ut tomrum, som ändå märkas allt för tydligt, bäddande oss i tystnaden som under en dundyna, och likväl så lydsnara för alla de röster, hvilka från förr dröja i örat som vattenbruset inne i snäckans vindlar.

Jag minns en sång — ack, jag minns så många, som jag aldrig skall kunna höra mera! — som jag fordom älskade att lyssna till. Då låg mitt hufvud så tryggt mot ett starkt bröst; jag hörde slagen af ett hjärta, hvilket klappade i takt med mitt; och de slagen voro tidens pendelgång för mig. I vinter skall just den sång jag erinrar mig, kvida inom mig i nynnande, brustna toner. Den skall manas fram, när flingorna falla och skymningens grå skuggor glida in i rummet och lägra sig i vrå-arna för att sedan sträcka sina långa fångarmar ut mot de två varelser, hvilka själfva förtunnas till grå skuggor.

Den skall hviska från min heta hufvudkudde med ironisk klang, som de små glada slädbjällrorna på ett begrafningståg.

I synnerhet skall sista versen ljuda för mig i långa, vakna nätter och bli till skärande hån. Barnet, som kom ut i världen, gick vilse. Stackars, stackars barn! Icke hjälpte det, att de vuxna, de för lifvet vuxna, kallade det: »gamla människan». Det blef ej gammalt, förrän sorgen åldrade det, då

— — blev de saa stort, at Taaren frøs bort.
Det sovnede ind med Tanker i Sind.
Men Englene veg ej; de svævede over,
tog Tanken og hvisked: »Hav Fred, mens du sover!»

Oktober.

Flitig är jag inte — inte ens när det gäller att skrifva i min tankebok. Det ordet skulle antagligen bli stympadt af en kritiker, ty de se alltid i tankar jättepenséer, jag däremot räknar också styfmorsblommor till familjen.

Är det bra eller är det illa, att jag har mina åttahundra att existera på? Om jag inte hade dem, hvad gjorde jag då? Det är ett yttrande af Zola, som eldat upp mig. Jag trodde ej, att det skulle kunna kasta ankar inom mig; jag föreställde mig, att där icke längre fanns annat än dy, och troligen är det väl så också. En sekunds entusiasm uträttar knappast ett mirakel, och likväl om jag kunde få blicken skärpt för den store diktarens mening, skulle kanske miraklet ske; det vore härligt att stå uppe på tankens bergsplatå, dit intet sinnesrus och ingen ånger hinna, där lidelserna vika för viddernas rena luft och där målet är ett med medlet: »le travail roi, le travail seul guide, seul maître et seul Dieu.» Men dit kommer jag väl aldrig. Hela mitt lif har varit en lång väntan, en kort verklighet och så stagnation. Hvilket arbete skulle kunna trifvas i denna jordmån? Och för öfrigt: kvinna är jag och kvinna förblir jag. En hungrig själ, ett hungrigt hjärta.

En ung flicka sade en gång: »Jag skulle gärna lida allt, förrätta de gröfsta sysslor, bli sämre än en piga, bara jag finge hälften af den kärlek jag kan ge.»

Jag förstår detta öfvermått af ömhet, men det förödmjukar mig, gör mig feg och oduglig, ty om arbetet skall vara välsignelsebringande, måste det utöfvas solidariskt. Jag står med slutna händer om förtorkade gåfvor, därför att *en* ej tog emot, hvad jag ville ge.

Jag hatar — där står det — och jag ser det flammande rödt för ögonen — rödt som hjärteblod — jag hatar, hatar, hatar honom, som lärde mig känna hur härlig kärleken är, som ej tvekade att slösa som blott en konung kan det, med de rikaste skatter; som lät hvarje ord bli till ett ädelt spänne, hvarje smekning en gyllene länk.

Han går väl därute i världen med stadiga steg, med *hedern* som ryggrad mot de möjliga insinuationerna. Är han stolt öfver sitt mod att vända, innan vägen blef oländig, för trång för två.

Jag vet ingenting — vill ingenting veta, men när jag skrifver, att jag hatar, snyftar hela mitt väsen: jag älskar, älskar, älskar honom.

Oktober.

Nu dör naturen. Den har slutat att alstra, och då dör den. Det är stort och vackert detta tillbakagående efter fullkomnandet, och jag erfar intet vemod, snarare en känsla af trygghet, när jag ser de

fallande bladen väfva en matta af brons och guld att breda öfver den fuktiga sanden.

Lalla och jag bruka gå ned till hafvet för att se, när solen dalar; den sjunker först långsamt i stickande gul glans, hvilken bryter sig på ett underbart sätt mot de blygrå molnen; det färgspelet är så rikt på nyanser, att hvarje minut medför en ny skiftning. Ju rödare, ju starkare solklotets flammor bli, ju mera fantastiskt bygga molnpalatsen sina tinnar och torn, sina portar med väldiga pelare, och när solen färgar hela denna molnport med guld, brukar Lalla säga:

»Nu gå mina drömmar in genom guldporten, då voro de gudarna behagliga».

Lalla tycker om att drömma vaken, och det är ej fritt, att hon har något af de gamla grekiska drömtydarnas soldyrkan; därför kan hon också bli nedstämd, när en svart skyvägg likt en fondkuliss gömmer all förgprakten, då får hon mörka drömmar, som enligt grekerna gå genom den skamliga hornporten och vidare den väg, som inga gudafjät tråda.

Då ser Lalla bedröfvad ut. Hon har ett barns mörkrädsla för hornporten.

»Är du också rädd för döden, Lalla,» frågade jag i kväll.

»Nej, den kanske har det bästa ljuset åt oss.»

»Du tror på evighen?»

»Jag tror på den eviga visheten.»

»Och den kallar du Gud?»

»Ja, barn, den kallar jag Gud, därför att det

är det vackraste namn människorna äga för sina renaste uppsåt och sin ärligaste vilja. När sedan min gamla kropp ligger där som dödt stoft, skall kanske min själ få lättare att nå rymden, och om jag också bara blir lifsgnistan i en liten blomma vid vägen, vill jag bli det så, att blomman ej behöfver blygas öfver att ha fått min själ. Och hur skulle jag kunna vara mild och god en dag ens, om jag inte kunde säga: 'Gud, hjälp mig.'»

»Tror du, att blommor ha en själ, Lalla?»

»Det tror jag visst. Fast inte sådan vi förstå den.»

Jag gick tyst. Hennes tro var inte min, skulle aldrig kunna bli det, men jag tyckte, att hon själf växt till ett litet helgon här i ensamheten, och jag kysste vördnadsfullt hennes händer, de smala, fina, som så gärna knäppte sig i bön, när hennes drömmar vandrade hän genom guldporten.

Nu har jag suttit här en god stund i mitt eget rum, rökt cigarrett och funderat. Att röka är min bästa njutning, det blir så mojnande lugnt inom mig den lilla stund nikotinen verkar.

Medan jag följde de fina blå rökstrimmornas efemeriska lek, undrade jag öfver, att jag aldrig moget öfvervägt den tanken att taga mitt lif; den hade rasat inom mig i ett förtviflans ögonblick, men fast grepp hade den föreställningen aldrig haft. Det var väl ej egentligen fruktan eller feghet, som återhöll mig, snarare då själfva instinkten af lifsintensitet, af fysisk kraft.

Och så kärlekskrafvet, det var, som jag ej skulle

kunnat döda det, som det skulle fortleft efter mig med sin aggande oro, sin sjuka längtan.

Jag är för jordbunden att kunna dö, för liten för dödens storhet, för fattig för att våga ställa mig bland alla rika, hvilka fått visshet och lugn. Jag är inte vuxen att dö.

Den femtonde oktober.

Hvarför sätter jag ut datum? Har det händt det ringaste märkvärdigt i dag? Nej — och ja! Vi ha hälsat vår nye läkare välkommen. Jag säger »vår» till tecken, att jag ämnar petrificeras här i samhället.

Lalla hade bedt mig så mycket att följa med på den fest honoratiores gåfvo på hotellet, att jag slutligen lät öfvertala mig och gaf mig ut bland människor igen. Det kändes som att taga sig fram med ett eländigt flarn genom brottsjöar.

De hade allesammans reda på min historia och voro vänligt deltagande utan ett uns förståelse för det s. b. u. jag så tydligt försökte ådagalägga i hela mitt sätt. Att jag hade en eldröd klädning på mig, funno de visst också ängsligt, togo de det för något slags: »Skratta Pajazzo, skratta», då det i själfva verket var af det enkla skälet, att jag inte hade någon annan passabel toalett.

Den röda klädde mig, gaf färg och fraicheur åt mitt ansikte, och en viss mjukhet åt kroppen.

Man sade mig, att jag såg kry ut, i en ton, som om jag olofvandes tagit ett köttstycke från de

små välplacerade fruarnas tallrik; och de unga flickorna nego nyfiket djupt för mig, som om jag varit en högst intressant och lärorik företeelse, någonting *ändå* läckrare än Heimburgs genom åren sörjande hjältinnor.

De visste ej, de små hvita lammen, att den eldstod, som Lalla dragit in i deras krets, hade föga af det vattenhaltiga temperamentet hos das getreue Weib, att mitt sinne är som ett träd i storm.

Doktor Gunnarsson!

Fröken Heiden!

En kraftig hand tog i min, ett par stålgrå ögon sågo rakt och lugnt i mina, Han bockade sig, och jag betraktade honom, så snart jag ånyo fått honom litet i perspektiv.

En reslig, starkt byggd man var det. De breda skuldrorna uppburo fritt och ändå kraftigt det välformade hufvudet...

Men detta är ju löjligt! Hvarför sitter jag och beskrifver en främmande karls utseende för mig själf. Jag har ju aldrig nämnt ett ord, vare sig om postmästaren eller prästen, och doktor Gunnarsson kan knappt påräkna något större intresse å min sida. Men nu må det stå likasom fortsättningen.

Hans leende verkade som en smekning, eljest vet jag inte om munnen är vacker. Mörk är han, med brons i hyn och djupa skuggor kring ögonen.

Hans mustacher äro militäriskt eleganta, det hade Lalla sett. Hon blef mycket god vän med Gunnarsson, bjöd honom hem, när han fann kvällarna långa.

»Tack, skulle jag komma så ofta, som jag tröttnade på ensamheten, blefve jag visst snyltgäst,» svarade han vemodigt.

Förmodligen är han trolofvad, och uppskakar en vacker dag hela det för tillfälllet fredliga och förhoppningsfulla samhället med att eklatera sin förlofning.

För min del säger jag qu' importe! Det är ju möjligt att han kan ge färg åt Lallas och mitt hvita lugn en och annan trög kväll, sedan kan Mohren gå.

Vi talade inte tio ord med hvarandra, men att jag inte var luft för honom, det märkte jag.

Hvad är det åt mig, hvarför sitter jag här till långt in på natten och skrifver ned dylikt nonsens?

Jag läste om jordbrand härom dagen och tänkte då, att så härjar också elden inom dig, Elsa Maria.

Det var ett förtorkadt dylager inom mig, när elden uppkom — jordbranden! Den släcktes ej i tid, ingen barmhärtig vattenslang dödade den och så bredde den ut sig. Nu åtog sig sorgen släckningsarbetet och gräfde djupa grafvar omkring eldstället, men den kunde endast sammantränga brandfältet, och på det trånga området glöder det ännu, färdigt att när som helst slå ut i lågor.

*

Indiansommar.

Jag har varit vaken i natt, och när jag kommit så långt i mina tankar, att jag visste det ingen

sömn skulle bli af, steg jag upp, gick fram till fönstret och drog undan de hvita lenongsjalusier Lalla sökte utestänga en nyfiken mänsklighet med. Det var stjärnklart. En mörkblå natthimmel med en oändlighet lysande punkter, blinkande som oroliga, skygga ögon eller med stilla, fast glans som en moders blick.

Och stjärnskott! Nu gällde det att önska snabbt och innerligt. Önska innan »stjärnan faller»! Nu vet jag, att ingen är så fattig, som den, hvilken ej har något att önska; jag stod där och såg det ena stjärnskottet efter det andra tändas och dö, men hvad skulle jag begära? Hvad ville jag ha af lifvet?

När jag åter lade mig ned, var det som hade jag stått utanför en festsal, där det var strålande ljust och där en ädel furste ville lyckliggöra sina undersåtar.

Kanske var jag inbjuden till banketten, men det var med mig som med mannen i bibeln: jag hade inga bröllopskläder.

Framåt morgonen somnade jag och vaknade vid, att solen strömmade in i rummet, mitt lakan skimrade ljusblått i reflex från den skarpa dagern därute, och mitt sinne fick en glimt af solsken och klar himmel. Jag satte mig upp i sängen och sade helt högt: »Nu kommer indiansommarn!»

— — — — — — — — — — — — — — —

»Blir du ledsen, om jag stör dig, barn?»

»Nej, Lalla, hvad är det?»

Elsa Maria såg upp från »tankeboken».

»Å, det var bara de här jag ville visa dig. Äro de inte praktfulla?»

Moster Lalla höll triumferande upp en knippa astrar i olika schatteringar från hvitt till svartviolett.

»De se ut som grafblommor, Lalla.»

»Tycker du. Kanske du har rätt; då skall jag ta af en knippa djupröda och hvita i stället. Jag har många sorter, det vet du; kom med ut i trädgården och hjälp mig välja!»

»Hvarför sköflar du dina rabatter?»

»Jag väntar kaffefrämmande, min flicka lilla. Doktor Gunnarsson kommer i eftermiddag, och tänk du, ett sådant härligt väder; vi kan duka bordet ute.»

Elsa Maria nickade, satte en grå sidenmössa på hufvudet och följde mostern ut.

Lalla var aldrig nöjdare än när hon fick pyssla med sina blommor, dem hon ej smekte med sina vissna händer, dem smekte hon med glänsande blickar, och hon tyckte, att hennes blomster blefvo till lifsmelodier, som minnet spelade för henne, och som tusen skiftande tankar satte ord till.

Hennes bekanta frågade ibland, om hon inte kände sig ensam, då hon nu liksom blifvit lämnad efter i det lilla gröna huset vid Storgatan, men hon skakade på hufvudet:

»Nej, jag har min lilla värld här.»

Fullt ärlig var nog inte gamla Lalla, när hon försäkrade, att ensamheten ej plågade henne, men hon ville ej klaga; det var hennes stolthet.

En ung konstnär hade en höst hvarje morgon gått förbi det gröna huset och tagit motiv af den

gamla, där hon satt och såg på sina astrar. Han kallade taflan: *Andakt* och ställde ut den.

Godt folk undrade:

»Andakt! Det var ett besynnerligt namn! Gumman knäpper ju hvarken ihop händerna eller har någon psalmbok. Hon ser inte ens mot himmelen utan på blommorna.»

Och de hade rätt — Lalla såg bara på sina astrar, medan hon satt där, lätt framåtböjd, stilla som ålderdomen blir det, när den fått frid, och solskenet gled i långa, skimrande trådar öfver hennes mörka klädning, och dansade sedan vidare på sin gyllne stråt, hän öfver rabatterna.

Lalla hade på ett omedvetet impressionistiskt sätt ordnat sina tankar och minnen i färger liksom toner.

Det var först de matt ljusröda astrarna. De sade henne kanske minst, minde henne bara om en gammal herrgård, där en liten flicka sprang och lekte för många, många år sedan, men när hennes blick gled öfver till de flammiga, de, som hade så underliga skiftningar därinne bland sina tusen fina blomblad, då erinrade hon sig ungdomsdrömmarnas tid, längtans, löjenas och de lätt fallande tårarnas tid. Och det var som folkvisor sjungit sina tungsinta melodier för hennes öron.

De djupröda! De vaggade mjukt för vinden, där de stodo ranka och starka, med färg som sjudande blod. Hon log än, den gamla, när hon tänkte på det kärlekens brusande crescendo, som då spelade i hennes håg och sinne.

De gula! Dem talade hon till på ett annat sätt, nickade tankfullt emot. De hade fått värde för henne, när lifvets eftersommar kom. De hade dens sjukliga, ömtåliga prakt. De voro som en huldresaga för stora barn.

De gredelina hade Lalla döpt till: »mina andanteblommor». De berättade henne om lugna, händelsetomma hvardagar, med något af frostnätters hämmande kyla öfver sig.

Kärast för den gamla voro dock kanske de hvita astrarna, ty de voro henne närmast; de talade till henne om hvilans tid, om den dag, när den sista färden skulle anträdas. Då skulle det bredas ett täcke af hvita astrar öfver hennes kista, det drömde hon alltid, och det skulle vara en strålande senhöstdag, när hon bars ut ur det lilla gröna huset.

Den gången där, skulle de gå, de svartklädda människorna, af hvilka de flesta väl ej hunnit så långt, att de kunde skilja på sorg och död, och det skulle prassla af torra löf, som hviskande röster rundt omkring dem, det var trädgårdens farväl.

Och astrarna, de många, som hon hållit minnesandakt hos, de skulle vaja för vinden, och hon trodde, att hon måste förnimma som ett postludium af veka toner — ett lifsmelodiernas eko, hvilket följde henne öfver till det andra landet.

Nu gingo de båda kvinnorna omkring, värmda af solskenet. Men Lalla hade denna dag ej ro så länge; hon fick också titta på småbrödsbaket, annars visste ingen, hvad Selma tog sig för med mörkransarna.

Elsa Maria gick en stund fram och åter utan att direkt tänka på något, och hon njöt af denna frist från den aggande oron. Hon gnolade sakta på en melodi och plockade en reseda här och hvar af rabatterna, tills hon fått en stor bukett; hon tyckte om dessa blommor, därför de så sällan doftade minnen, och hon skulle sätta in dem i sitt rum.

Plötsligt, objudet, trängde det hon ville undvika sig dock på henne. Hågkomsten och saknaden voro där igen. Det var denna förunderliga luft, hvilken minde om svunna somrar, som väckte den till lif. Hon tänkte på allt hon ägt och mistat och så — detta var kanske värst af allt — på framtiden. Den långa mörka afton, hon gick till mötes, plågade henne, därför att den var så oundviklig. Hon stannade tvärt midt på den gräsplan, hvilken med gammaldags trefnad bredde sin matta under de knotiga fruktträden.

Smärt och elegant aftecknade sig hennes gestalt mot den klara dagern, och hon höjde hufvudet med en egendomligt lidelsefull rörelse, som lyssnade hon efter fjärran röster.

I detsamma passerade doktor Gunnarsson tillfälligtvis, och han såg in till henne, lutade sig mot den gamla, vänliga almen, hvilken skuggade öfver grind och staket. Han hade hejdat sina steg midt i en tanke på något alldeles hvardagligt, och han lät nu tanketråden helt slitas af för att istället fixera fröken Heiden.

Så skarpt som hans hjärna varit en dissekerknif parterade han hennes psykiska tillstånd. Det skedde

ofriviligt, ty en kvinna under medelåldern var för honom alltid ett råmaterial för mer eller mindre intressanta experiment. En sensitva var hon, sjuk af längtan att få öppna sitt väsens blomblad, och likväl darrande rädd att ge sig hän.

Stackars liten! Det var synd om henne, att hennes förlofning gick om intet; det skulle bli svårt för henne att förvandlas till gammalflickståndets potpurri och ändå var hon väl på god väg. Men en vacker kropp hade hon. Det var en frestelse, som ville fresta och egentligen skulle han, Börje Gunnarsson gjort henne en stor tjänst, om han, frisk och stark och genomsund, som han visste sig vara, tagit henne i sin famn och kysst hennes halföppna, alltför röda läppar.

Det hade varit att ge en törstande en dryck godt källvatten, sade han sig, hvarken mer eller mindre, men hon skulle naturligtvis slagit allarm och trott, att han gifvit henne gift.

»God middag fröken. Bed mig, så kommer jag in ett slag.»

Elsa Maria ryckte till och vände hufvudet mot det håll, hvarifrån ljudet kom. Utanför grinden upptäckte hon nu den talande, och hon blef röd om kinderna, därför att hennes tankar gått i en riktning, som hon ej skulle velat beteckna med ordens index.

»Kommer doktorn nu — Lalla sade, att doktorn skulle titta in i eftermiddag.»

»Det gör jag också, om jag inte får sjukbud, det är vår piska, som fröken vet. Ni vill helst jag

går igen och är officiell till kaffet klockan fem? — En afskyvärd tid!»

Hon svarade ingenting, men kom fram till grinden och öppnade den:

»Stig in — var så god.»

»Och ni ropar inte er moster, alldeles som när syster portvakterska tillkallar abbedissan för att hennes blick måtte öfverfara klosterfridstöraren?»

»Nej, jag är ingen nunna, ej ens novis.»

Han skrattade lågt och melodiskt; ett skratt, som harmonierade med hans vackra leende.

»Jo, minsann är ni så, fröken. En liten rädd och blyg novis, som håller klosterlöftena i all helgd, och begrafver världen så godt det låter sig göra.»

»Hvad vet doktorn om mig?» Hon frågade högdraget och afvisande, men hans stålgrå ögon borrade sig med en lancetts skarpa, obarmhärtiga styng in i hennes blick och släppte den ej.

»Jag vet så mycket, att jag tycker det är synd om er,» sade han enkelt, »inte för hvad, som varit, men för hvad som blir; ni är inte skapad för ett ensamt lif. Det vet ni väl själf. Se inte förolämpad ut! Jag försäkrar er, att det ej är ett uns cynism — damernas älskningsuppfattning af vår ärlighet! — i mina ord. När ni stod där borta på gräsplanen nyss, slog ert självplågade, trista uttryck mig så, att jag tyckte jag ville säga er något vänligt.»

»Tack!»

»Men ni vill inte fälla visiret? Vi ska vara konventionella till dess en sjukdom eller liknande förmildrande omständigheter förmedlar bekantskapen?

Godt! Då går jag igen och infinner mig en kvart öfver fem. Blir där flera?»

»Ja, några till, tror jag.»

»Vill ni ge mig ett par resedor ur buketten där? — Nej fy, inte den, som bara är frömjöl och förvissnelse! De där, jag tackar! Au revoir.»

Hon stod och stirrade efter honom; en sådan besynnerlig människa! Och hvarför hade han kommit i hennes väg? Å! Det var så litet mening i hvad som hände, att det visst ej behöfde betyda något, och hon sade sig med full öfvertygelse, att han aldrig skulle kunna bli något för henne. Hur fast denna åsikt än var inom henne, fanns han emellertid i hennes tankar hela dagen som ett intensivt och irriterande medvetande.

Hon hade en känsla af att ha insupit doften af någon stark parfym, hvilkens verkan alltjämt retade hennes nerver.

Medan hon hjälpte Lalla att ordna till det lilla kafferepet, lägga upp bröd och sylt och vara, hvad hon själf kallade »huslig», pratade hon ovanligt lifligt med sin gamla väninna, letade upp ämnen och forcerade dem för att tvinga sina tankar bort från förnimmelsen af ett nytt inflytande, en vindstöt, som kunde förebåda orkan.

Och när de tre damerna, hvilka bjudits »på vår nya doktor», som den hemmagjorda termen lydde, blifvit placerade omkring kaffebordet, och man beslutat att inte vänta längre, öfverraskade Elsa Maria sig själf med att lyssna efter, om grinden skulle knarra, om Gunnarsons resliga gestalt skulle synas

mellan spjälverket utanför den aflöfvande syrenhäcken, och hon spratt till, som om intensiteten i hennes väntan frammanat honom, när han plötsligt raskt närmade sig.

»Jag ber inte om ursäkt för mitt dröjsmål,» sade han, när han hälsade på Lalla, »en läkare kan inte vara pålitlig, när det gäller att taga tid till förströelser.»

Han slog sig ned, pratade lifligt och ogeneradt, gladde värdinnan med att grundligt afsmaka småbrödet och trakterade en af fruarnas lilla knähund med så mycket socker, att mopsens »matte» blef alldeles hänryckt.

»Doktorn vet, hur vi gummor ska tas,» sade Lalla hjärtenöjd, »och det är bra snällt att sitta här och gå in på vårt småprat, som väl ändå inte kan roa en sådan ungherre. Vi gamla sitta liksom lite utanför världen och har inga stora intressen att tala om.»

»Fröken Heiden räknas väl ej till gamla,» sade Gunnarsson leende, och han såg på Elsa Maria med de fasta, djupa ögonen, mörka af energi att draga henne in i samtalet, taga henne bort från den tystnad, bakom hvilken hon, efter hans ankomst förskansat sig.

»Jag är inte ung,» svarade Elsa Maria tvärt, »och ser för öfrigt helst, att jag inte alls blir räknad.»

»Ingen undgår sitt öde, min bästa fröken, och att bli borttappad ur mänsklighetens stora fång, kan ni svårligen hoppas på.»

»Nej, det är så rätt sagdt så, och för resten

lilla Elsa Maria är väl ung,» inföll en af tanterna, »du ser riktigt ut som en ros,» tillade hon med ett tonfall, som kom Elsa Maria att tänka på en allt för frikostig strösockerslef.

»Ska vi nödvändigt hålla oss till blomsterliknelser, så föreslår jag en jasmin,» sade doktorn och tog upp ett grått garnnystan, som lättvändigt rullade sig i sanden.

»En jasmin! Jo, jag tackar, det var hvitt och vackert det,» kom en annan af tanterna in i samtalet.

Gunnarsson jonglerade nystanet. »Och doftstarkt,» sade han lågt. »Tag det nu inte allt för nära, fröken, men den blomman *är* bedräglig. Den ser ut som ett oskuldshvitt Guds lamm och är en 'Synderinde'.»

Han lutade sig fram mot Elsa Maria och hans ord undgingo de gamlas öron.

Hon tog upp ett handarbete, ett, som visst aldrig skulle bli färdigt, tänkte hon hvar gång hon sydde några stygn på det franska liljemönstret. Svar skulle den där människan framför henne ej ha; hon fann honom brutal och ville ej ge honom ens en nagelbredd intresse.

Gunnarsson märkte, att hon arbetade upp sig till motstånd mot hvarje närmande från hans sida, och det retade honom smått, därför att hon just nu var det ädlaste vildt han kunde uppspåra, och därför att han var van vid jaktlycka. De små snälla tamdjuren — han kallade dem »hvita råttor» — som sutto bakom de blanka fönsterrutorna i mammas och pappas förmak och sjöngo: »Spinn, spinn» i

tremulanta toner, roade honom icke. Till äfventyrs kunde han en gång i tiden — om han beginge den dårskapen — gifta sig med ett sådant där litet stilla rosigt flickbarn, hvilkets nervfunktioner voro lämpade efter barnkammarjoller och piguppfostran, men till flirt och mera än det — till lifsinnehåll — dugde de ej.

Hans vänner kallade honom cynisk eller »förbaskadt avancerad» för svenska, borgerliga förhållanden, och han hade för länge sedan ångrat, att han en gång varit nog »ung» att ge dem sitt förtroende. De hade tummat på det, satt fingrar på hvad dock var det renaste bladet i hans lif: hans längtan efter att äga en intelligent, varmblodig kvinnas kärlek, äga den *så*, som man äger sina bästa drömmar, utan tyngande verklighetskraf, släktförpliktelser, vaneband.

Han kunde se mot dessa anade lyckostunder, där två människor möttes som tvenne gnistor från kärlekens flammande härd och blefvo till en enda klar och stark låga, som mot ett fullkomnande af lifvets mening, och det tungsinta, ärfda vemodsdraget i hans karaktär, smektes af denna individuella sällhet, där hvart famntag gafs och togs som vore det det sista, och där tankarna byttes utan fruktan för en nykter morgondags repetitionskurs.

Han hade mer än en gång under sina resor, ja, till och med i familjelifvets förklädsskyddade hägn sett henne skymta, denna Titania, och han hade varit färdig att skänka henne den dyrkan, hvilken han förstod som kärlek, den mystiska tillbedjan,

hvilken hade ett stjärnskotts korthet, men också dess bländande glans, men hon hade vikit undan, stilla, sedigt, i afvaktan på frieriet; och han hade hittat henne en förmiddag igen, fållande handdukar med nedslagna ögon.

Eller också hade hon hänsynslöst stormat honom till mötes, med lidelsens irrbloss i blicken, fanatiskt djärf, uppsugande hvarje fiber i hans väsen som en blodtörstig vampyr, och han hade med vämjelse vändt sig bort, som från en planta med vidrig lukt.

Här satt han nu i en gammal frökenträdgård, där gångarna voro nykrattade och alla rabatter fria från ogräs och tänkte ett par korta minuter allt detta underliga, sjukt känsliga, som marterade honom, därför det måste döljas likt ett obehagligt lyte. Han satt midt emot de gamla, snälla fruarna med lösbena och tandgarnityr, med mops och modershjärta och många små färglösa ungdomsminnen bakom sig, och han längtade blödande starkt efter en kvinna, som kunde förstå att älska som han, inte för vigselaktens och fruhederns skull utan därför, att hon måste ge sin kropp och själ i kärlekens våld.

Hans blick mötte Elsa Marias och han såg djupt in i dessa stora, oroliga pupiller, hvilka brände som heta, flackande lågor. Och han log plötsligt nästan tacksamt. Det kom på en gång vördnad och smeksam bön i hans tonfall, när han frågade:

»Känner ni er inte ensam här, fröken — kunde ni inte tillåta mig att hålla er sällskap ibland?»

»Tack, men jag har Lalla.»

»Och hon är er nog.»

»Jag har också mina minnen.»

»Minnen — det är ju skrinlagd sorg — eller aflifvad glädje; lik i de flesta fall.»

»Kanske det.»

»Vi kunde gå ut och gå tillsammans någon gång, det vore uppfriskande att få prata om något annat än bär och blommor och operan och höns och astma och politik.»

»Repertoaren förefaller ju rikhaltig nog. Jag vet knappt, hvad jag skulle ha vidare att bjuda på.»

»Era egna tankar, fröken. Tror ni inte, jag är så pass människokännare, att jag märker, att ni har sådana.»

»Det ha väl alla.»

»Gud bevare oss ett sådant altruistiskt högmod! Tankar, fröken, det är original, vet ni inte det, och folk i allmänhet är absolut ingenting annat än kopior. De ha hört, de ha sett, de ha trott: reflexrörelser, hederliga, automatiskt riktigt uppfattade reflexrörelser, men tankar, hur många vill ha det ansvaret och det lidandet? Bara de, som är tvungna, och dit hör ni.»

Hon böjde på hufvudet, mjukt och stilla. Jaså, i den formen serverade doktor Gunnarsson sina komplimanger, lågmäldt, hastigt, rädd för att vinden skulle föra dem åt orätt håll. Men hon ville inte ha dem, *ville* inte ro ut från hamnen mera; han finge välja ett annat sällskap; och hon började skämta högt och i ett tonfall, som gjorde henne själf skärande ondt, men som förhindrade hvarje förtroligare riktning i konversationen.

Han kände sig något osäker på henne, men

blef ej sårad, snarare eggad af, hvad han kallade: hennes kvinnliga nödvärn mot sig själf. Det var ju klart, att hon nu, efter sin brutna förlofning, såg på hvarje karl som på ett elakt omen, men han var viss om, att det kunde komma ett annat uttryck i detta skygga, intelligenta ansikte, där blodet sköt upp och försvann i snabbt växlande ebb och flod. Han hade först tyckt, att hon var ful; en massa oregelbundna linjer, ett helt stämningsnät från den smala, hvita pannan ned mot munnen, en näsa, som ibland kunde breda ut sig och bli klumpig och ibland vara ett litet förtjusande oting och en haka, hvilken samlat hela ansiktets energi i sin fasta form.

Och figuren, ja, den var lika litet påtagligt intressant; den lofvade i ett ögonkast, hvad den icke höll i det nästa, och så — när man trodde man var färdig med den, kunde den tvärt frappera med en mjuk smidighet, ett je ne sais quoi, som gaf den mest rasande lust att få den infångad i ens famn.

Han följde hennes exempel, blef glad och språksam, berättade historier och var en oklanderlig gäst; icke ens när han tog godnatt af Elsa Maria, ändrade han taktik.

Hans: »Sof godt, fröken,» lät lugnt och obesväradt, och strax därpå hörde hon hans fasta steg ute på gatans kullerstenar. Han gick i en mycket siratlig takt, ty han hade tagit en gumma under hvardera armen och hans sonora stämma afhandlade oktoberdimmornas inverkan på gikten.

Lalla och Elsa Maria stodo kvar vid trädgårdsgrinden, dit de följt sitt främmande.

»Han vore något för dig,» sade Lalla beundrande, det skall vara en så utmärkt hygglig ung man, säga alla.»

»För mig?»

»Ja, kära barn, jag vet, att du tror dig fått ditt elddop, men ser du, det *är* inte roligt att bli gammal och ensam. Värst är det kanske, innan man kommer till ro i ålderdomen. Stormen ruskar en åt alla håll som ett träd ute på slätten, och ingen bryr sig om att stanna en liten stund hos den stackars enstöringen, som är så fattig och ensam, att den inte kan ge skydd en gång.»

»Å Lalla, Lalla, hvarför säger du mig det där?»

»Se så, lilla mimosa, tag inte så illa vid dig. Men barn då . . .!»

Elsa Maria hade lagt armarna om grindstolpen, nu föll hufvudet ned mot dem, och hon snyftade dämpadt men tröstlöst, som hade hon ingen gråt, endast tårlös, kvidande förtviflan. Det var så förfärligt tungt att se in i framtiden mot de långa grå årens enahanda, där hon ingenting betydde, ingenting gaf och ingenting fick, endast smulades sönder som en bit torrt bröd, bortsopadt från lifvets dukade bord, det bord, där njutningens rätter och fröjdens vin serverades.

Lalla klappade henne på hufvudet och hennes röst blef förmanande:

»Du skall inte se det så mörkt. I min tid var det ändå mycket värre. Nu ha kvinnorna ju fått arbetsfält inom alla områden, och du kanske kan skaffa dig en egen verksamhet, lilla Essan. Det har

blifvit så modernt nu med självständighet och sociala intressen, och då blir man inte en gammal hängsjuk flicka längre, utan kamrat med männen, delar deras gärning och — och, ja, jag förstår mig inte på det, men du hör till en senare generation och har naturligtvis dens uppfattning . . .»

»Lalla, kära gamla Lalla,» Elsa Maria reste sig upp och lade sina händer på mosterns axlar, »dugde jag till något, vore jag en nutidskvinna, hade jag väl inte gräft ner 'mitt pund' här hos dig, utan ställt mig i ledet. Nu är jag bara en ledlös stackare utan kompass. Jag duger bara till ett, *ett* enda, du, och det är det, jag inte får.»

»Om du kunde fästa dig vid Gunnarsson, mumlade Lalla envist och otydligt, som hon haft knappnålar i munnen och varit rädd att svälja dem.

»Godnatt Lalla!»

»Godnatt lilla barn.»

Elsa Maria gick fort in till sig, men hon sof icke den natten heller. Hufvudet var hett af tankar, och hon längtade — längtade! Efter Sven Bryde sade hon sig, och hon hviskade hans namn, reste sig upp i sängen och hviskade det med utbredda armar och blicken stelt stirrande in i mörkret.

Så lade hon sig igen, trött och slö, med en känsla af krampaktig, dof smärta i bakhufvudet och nedåt nacken och en kväljande förnimmelse, bara hon försökte följa en tankegång.

Regndropparna slogo mot fönstret som nervösa fingrar, ett slitande, hårdt oktoberregn, som kanske skulle räcka i flera dagar. Hon hade ej märkt, att

det mulnat på aftonen af den dag hon kallat: indiansommar, men nu hölls hon vaken timme efter timme af det enformigt smattrande ljudet mot fönsterblecket och af trädgrenarnas rassel mot rutorna.

* * *

Lallas kafferep hade gått af stapeln en onsdag och på de två nästföljande dagarna såg Elsa Maria ej Börje Gunnarsson, men på lördagen — det var den sista lördagen i månaden och marknad — upptäckte hon honom vid ett af stånden. Han stod bland en hel del bondpojkar, höll ut en spegel för sig och profvade en svart, mjuk hatt.

Det var en käck kraft och sundhet öfver hans vackra figur, som oemotståndligt drog blicken till sig och särskildt i den omgifning han nu hade, gjorde sig den elegant uppburna gestalten gällande.

När han fick se henne, hälsade han artigt, lät spegeln falla och frågade muntert, med ögonen putslustigt hopdragna:

»Passar den här hatten mig, tycker ni?»

»Ja, den klär briljant,» gick hon in på skämtet.

»Då är affären uppgjord, min gubbe lille,» vände han sig till försäljaren, »tre riksdaler, var det ju?»

Elsa Maria hade vändt sig till ett annat stånd i afsikt att undvika doktorn, men han kom raskt fram till henne.

»Nu skall jag hjälpa er handla, fröken. Skall ni ha en blomstervas?»

»Nej, en mjölkbunke.»

»Tag den där gula där, den ger ju illusion af tjock grädde redan i tomt tillstånd. Jaså, ni vill inte bära den själf. Jag tycker inte det är stil på att skicka hem ifrån en marknad. Då skall man vara kamel.»

»Vi ha inte lika smak. Jag studerar för öfrigt inte marknadslifvet. Nu har jag uträttat den kommission Lalla gaf mig och kan gå.»

»Så litet färgsinne och humor har ni väl inte. En marknad är ju ett stycke Orient i våra svenska bygder. Ser ni den blinde gubben där? Nu skall han sjunga. Jag kan våga tio mot ett, att det blir Ebba Brahes kärlekskväde. Ställ er här, ska vi höra på!... Hvad sade jag? Där ha vi det. Å, ljufligt, tjugu verser minst! Och positiv till; han skulle haft markatta också, det är sådana små lustiga tingestar; bara nakenhet och odygd.»

»Doktorn får ursäkta, att jag blir affälling; jag orkar verkligen inte stå under hela den där balladen.»

»Det var synd, men då går jag också. Titta fröken på ungersvennen, som köper en psalmbok åt sin hjärtans kär. Se, så blyg hon ser ut. Tror ni hon läser vigselformuläret i tankarna?»

»Vet inte, men hon är söt.»

»Ja, till det hon skall vara: »väfva vadmal och slå tillsammans och låta skottspolen gå, gå.» Men fröken, nu får ni inte säga nej för en sådan där riktigt väldig karamell med brinnande hjärta och

klibbig devis! Den *skall* ni ha till minne af marknaden och — mig.»

»Jag kan inte lofva att gömma den.»

»Enfin, ni får den ändå. Hör lilla frun, får jag den rosenderöda karamellen där; den kostar väl en tolfskilling och så mycket kan då ett brinnande hjärta vara värdt.»

Han betalade och räckte den färgrikt utsirade karamellen med en skämtsamt vördnadsfull bugning till Elsa Maria, under det han läste upp devisen med patos:

»Här kan du mitt hjärta i flammor skåda,
skänk mig nu ditt, så flamma de båda.»

»Det är en sorglig idiotism, som utmärker sådana där deviser,» sade Elsa Maria stelt, »det är knappt att skratta åt en gång.»

»Jo, det är det visst. Det är rasande lustigt att breda ut känslorna så där som smör på tummagås, och var säker på, fröken, att de där grofva vinkarna mer än en gång gjort nytta i kärleksaffärer. Men när man är trött och nervös och ur stämning som ni nu, kan man inte uppfatta sådana här små delikata scener ur folklifvet. Har ni inte lust att bli min patient?»

»Nej, jag mår bra. Litet trötthet kan väl ej kallas sjukdom.»

»Sofver ni godt?»

»Å ja.»

»Och har aptit?»

»Men — jag har inte sökt läkare.»

»Nej, dumt nog. Ni behöfde något stärkande; det kunde vara ett helt enkelt medel, men som ni inte för tillfället har något annat intresse, går ni och ruinerar er hälsa. Skulle ni sedan, när ni väl blifvit ruin — en företeelse, som just ej inger behagliga känsloförnimmelser — begripa, att ni gått för långt; ja då — får läkarkonsten den äran att plåstra om les beaux restes.»

De hade lämnat det stora, fyrkantiga torget och kommit ut på landsvägen; han fortsatte att gå med långa, jämna steg, och hon följde honom ofrivilligt, under det han talade och äfven nu, sedan han slutat, gick hon med sin eleganta, raka hållning ett stycke ifrån honom. Hon brydde sig ej mycket om hans ord, men det gjorde henne godt, att han intresserade sig för henne. Det, att isolera sig från människor, som hon först trodde skulle vara det enda läkemedlet för henne, hade i stället väckt och uppjagat ångest och en pinande smärtförnimmelse, som de sista dagarna varit outhärdlig.

»Om doktorn kunde ordinera något för onödigt grubbel,» sade hon sakta, »det vore godt att få ro.»

Det hjälplösa, vilsna i hennes tonfall kom honom att tvärt stanna. Det var som han hört ett barn snyfta öfver att det ej hittade hem, och han skulle nu visa väg.

Han lade hennes arm i sin, och hon drog den ej undan; så fortsatte han att gå och talade en god stund torrt, faktiskt läkarspråk, gaf henne enkla,

hygieniska råd: kalla afrifningar, långa promenader, närande föda, kina och järn.

Hon kom nästan att le, så alldagligt och allmänpraktiskt tog han det, och hon kände det helt tryggt att låta sin arm hvila i hans; det var, som det skulle så vara utan all annan betydelse än den, att det underlättade takten, fick deras steg att glida in i samma rytm, och då vägen hela tiden bar uppåt, var det som hon gått med en kraftigt stödande staf.

När hon kom hem till Lalla, berättade hon om sin promenad.

»Han är snäll och treflig på tu man hand, vår nye doktor,» sade hon.

»Ja, jag visste väl du skulle tycka om honom.»

»Å — — han är bättre än ensamheten. Och du och jag, Lalla, sitta här som ruggiga fåglar. Vi ha frusit in i boet.»

Det var för öfrigt en egendomlig dag den då det hölls marknad i det lilla municipalsamhället. Man fick intryck af att en frisk vind susade fram i alla de tysta gårdarna, och att röster berättade om lifvet utanför på ett annat, mera ursprungligt sätt än det tillfördes en genom bref och tidningsnotiser.

Framför allt var det väl den myckna ungdom, som sjungande och glammande fyllde gatorna och de mot hafsviken brant sluttande gränderna, som verkade likt en reflex sommarsol och värmde dufna sinnen.

Torget var hela dagen som en friluftsteater, där den ena scenen efter den andra ur komedien: *Människor*, utspelades, och ju längre det led mot den

tiden, då stånden blefvo tömda och gästgifvargårdens krogsal fylld, ju lifligare blefvo minspel och gester; den bondska värdigheten glömdes bort och klockskojare och hästbytare fingo sitt nummer med på programmet.

Doktorn hade så mycket göra, att han glömde bort alla egna intressen och lefde sig in i folkets. Han var egentligen af skånsk prelatsläkt, räknade sig som ättling af den bekante biskopen Birger Gunnarsson, Börje kallad, hvilkens namn ännu lefver som mäktig tradition vid den gamle bispgården Borreby. Hur det var beställdt med hans anor, hade han ej fått alldeles konsekvent uträknadt, men som sagdt från generation till generation hade den sägen fortplantats, att biskop Börje var deras stamfar. Således kunde han ej direkt kallas en folkets son, om han också finge anta, att stammodern varit en eller annan af Barsebäcks bondflickor; hans egna föräldrar hörde till the upper ten; fadern satt som pensionerad öfverste i en liten norrländsk stad och modern lät kalla sig »grefvinna», något som Börje ej alls tyckte passade samman med det plebejska »son», hvilket afslutade deras tillnamn.

Han hade få eller inga af föräldrarnas bornerade åsikter, och det var därför sällan han gästade hemmet, där det alltid uppstod strider mellan honom och fadern om radikalism och konservatism. Han höll af de sina på afstånd; då såg han dem mest som måleriska gamla figurer på ett stillebenstycke.

Själf sympatiserade han med folket, och en sådan här marknadsdag med sitt vimmel af typer,

roade honom långt mer än en audiens hos majestätet skulle gjort. Och han vann förtroende, fick blicka in i de små hemmens värld, där det oftast var ett något gömdt, hvilket ej bör komma till allmän kännedom. Särskildt blef han lätt kvinnornas vän, och på denna enda dag hade han torkat bort många tårar och lättat mer än ett sinne.

Han var aldrig karresant mot de unga flickorna, men ändå faderligt beskyddande, och när deras ljusa blå ögon stodo bräddfulla af tårar, och de »inte visste sig någon lefvande råd», kunde han med enkel hjärtlighet reda ut saken, vare sig det nu gällde att få ett sjukdomssymptom förklaradt eller kanske bara en »otäcker» tand utdragen.

Mororna och de små barnen, ja, de sistnämnda mest af alla, sågo upp till »våran doktor» med oinskränkt beundran och kärlek, och det hade ofta händt honom, bara under de tre veckor han varit här, att en liten linhårig, barfotad unge nigande hejdat honom för att ge honom en bukett höstblommor eller ett par granna äpplen.

Marknaden kunde naturligtvis ej gå af utan slagsmål, och framemot kvällen fick han sy ihop ett par refvor på en arm och lägga förband på en knifstucken kind, men därmed voro också dagens göromål afslutade, och han kunde stänga sin dörr och gå, hvart lusten bar honom.

Så knackade han vid sjutiden på hos gamla fröken Lalla.

»Hvem är det?»

»Bara jag, fröken Heiden. Är ni rädd för tjufvar? De knacka inte.»

Elsa Maria öppnade förstugudörren och lät doktorn komma in i den lilla skumma tamburen med sin egendomliga doft af lavendel och äpplen. Hon höll en låg lampa med ljusgrön skärm i handen, och han märkte genast, att den gröna färgen var mycket ofördelaktig mot hennes hy; eller var hon kanske ful i afton?

»Jag kommer med de där böckerna vi talade om på förmiddagen. Ni var ju så läshungrig! Jag väntade nästan, att ni skulle hämta dem.»

»Vår lilla tjänstflicka har inte haft tid, annars skulle jag verkligen...»

»Och ni själf?»

»Jag!»

»Gud bevara oss, hvad ni är comme il faut, fröken; de nitton årens oantastlighet och hvitmenade kyrkostil! Går det an, att jag tar af rocken och tittar in till er tant, eller är det för sent? Tyvärr har jag intet visitkort på mig, utan får då be er framföra min vördnad.»

Hon skrattade, och hennes ansikte blef med ens ljust och smekande ungt. Det var som hon tagit af en missklädande mask, när allvaret vek.

»Nej, var nu inte ironisk, doktor Gunnarsson. Stig in och drick te med oss. Ni är hjärtligt välkommen.»

Och det kände han var sant. Lalla räckte honom båda händerna och försäkrade, att han var bra snäll, som ej glömde bort dem. Hon satt vid

det runda bordet framför soffan och lade patience. Han såg till sin lättnad, att här stod en lampa med hvit flusskupa, den med gröna skärmen hörde väl till Elsa Marias jungfrubur, dit dörren stod öppen.

Lalla hade inga mjuka, bekväma länstolar, ingen divan och inga braskuddar. Alla möbler stodo mormorshederliga och tagelstoppade på plats, och det var tydligt, att ingen brukade ta sig några friheter med dem. Rummet var en noggrann etnografisk interiör från ett hem på 1800-talet, och Börje var säker om att bakom bokskåpets gröna gardiner finna Ingemann, Fredrika Bremer, Crusenstolpe och Wallins predikningar, förmodligen också Kajsa Varg och Kloka gubben samt Thomas a Kempis.

Vid den höga mahognichiffonjeren med de hvita benutskärningarna kring nyckelhålen nickade en kinesisk porslinsmunk, mellan två Meissenfigurer och diverse flaçoner blixtrade matt i det svaga lampskenet.

På väggen öfver soffan, rundt den guldramade rokokospegeln, hade Lalla placerat släktens fotografier i smala, svarta ramar. Och tätt intill bokskåpet, öfver den låga etagèren satt en tafla, ett landskapsstycke, utfördt i schattérsöm, med nu bleknade färger, men Lalla underlät aldrig att visa denna klenod från hennes mors ungdomstid.

Det var ej alls svårt att känna sig hemmastadd här, tänkte Börje. Fönstren voro fulla af blommande växter och det gaf lif åt de eljest något stereotypa anordningarna, och så den lilla vänliga gumman värdinnan själf, som satt där så glad och

blid, tacksam för den minsta uppmärksamhet. Hon hade genast velat lägga ihop korten, men när han ifrigt försäkrade, att halfva trefnaden skulle gå bort på det sättet, återtog hon belåten striden med »Envisa finskan», och Olle, hennes hvita katt, spann bredvid henne i soffhörnet, där den hade sin röda dyna.

Den hade rest sig, skjutit rygg och misstänkt betraktat gästen med sina skimrande gröna ögon; när han nu fann lugnet återställdt, lade den sig med tassarna gömda under sin feta, mjuka kropp och blundade tryggt.

Elsa Maria bläddrade i de böcker Gunnarsson medfört.

»Ja, det är idel lätt gods,» sade han. »Ni ville ju ha det?»

»Ja tack — men den här! Den tror jag knappt jag vill öda tid på. Kritiken har visserligen varit mycket vänlig mot den, men den *är* i alla fall en fullständig dekadansbok. En gift kvinnas kärlekshistoria med en älskare, eller hur?»

»Ja, en kärlekshistoria utom marginalen — kärlek inom den, upplinjerad kärlek med andra ord, kan jag inte förstå, och förmodligen inte ni heller, om ni vill vara ärlig mot er själf.»

Hon lade det omtvistade, ultra moderna lilla romanhäftet åt sidan och tog en annan bok, hvars blad hon lät glida mellan fingrarna, medan hon svarade:

»Kärlek är ett ämne man inte kan teoretisera om, begränsa och planera för. I mitt tycke är det

bästa som sagts om den lilla Marys ord i the Wheels of God: 'Love is stronger than Death, for death has a limitation: death can but kill one, love may murder two'.»

Han svarade ingenting, lyssnade endast till det kufvadt lidelsefulla i hennes tonfall och såg, hur blodet rusade upp mot kinderna i en våldsamt purprande ström; sekunden därpå var ansiktet sjukligt hvitt och skuggorna under ögonen brunaktiga.

Lalla reste sig och började plocka med ett och annat på det dämpadt oroliga sätt hon fick, när hon anade »ugglor i mossen», och det var för galet, att Elsa Maria inte kunde komma öfver det där gamla, när hon väl såg, att Gunnarsson var mycket intresserad af henne.

Hon bjöd på äpplen och hon bjöd på te, moster Lalla, hon fick konversationen släpad in på politik och allehanda världsspörsmål, som hon fått ett hum om genom tidningarna, och nu skulle doktorn vara snäll och rätta hennes missuppfattningar.

Han gjorde det vänligt och tåligt som han pysslat om en liten komisk åkomma, mest för att det skulle så vara, och då och då öfverraskades han af, att Elsa Marias blick hvilade på honom med ett forskande, sonderande uttryck, som frågade hon: »Hvad vill du här?»

Hon deltog ej i samtalet, utan satt lättjefullt uppkrupen i ena soffhörnet, det som var utom lampans ljusring, och det trötta, sorgbundna draget vek ej från hennes ansikte.

Börje tog tidigt godnatt.

»Ni cyklar, fröken,» frågade han i porten.

»Ja visst.»

»Ska vi taga en tur i morgon förmiddag? Vi kunde ju ta Markvik, fideikomissegendomen, till mål »

»Är det inte för långt?»

»En knapp mil.»

»Ja kanske då; det beror ju på vädret.»

Han skrattade.

»Ni damer äro mänsklighetens vandrande om och men, kanske och jag vet inte. Klockan tio cyklar jag och tar vägen här förbi, ifall ni skulle ha lust. Jag kan försäkra, att det skulle göra er godt, fröken.»

* * *

Oafsända bref.

Ringbo, den 2 november.

Sven!

Du undrar på att få höra från mig igen, sedan du gjort allt slut emellan oss, och jag vet knappt själf, hvarför jag skrifver; det är, som måste jag.

Man har sagt mig, att du ej är glad, ej lycklig, att du ser trött och allvarlig ut, trots alla de nöjen du hänger dig åt, det gör mig så innerligt ondt om dig; och jag frågar mig dag och natt: »Hvad kan jag göra för honom?»

Jag begär ej, att det band du själf slitit, skall återknytas, men jag skulle ingenting högre önska än att få bli din vän. Jag skulle stå där så trofast och stilla vid din sida — i verkligheten kanske långt ifrån dig, men alltid nära dig i mina bästa tankar.

Kunde du ej tänka dig, att jag kunde fylla den platsen, tills — tills en annan komme?

Jag är så ensam, och i ensamheten blir man modigare, får större synvidd, därför blyges jag ej öfver detta närmande, ser intet förödmjukande i att visa dig, hur min längtan når dig, starkare än någonsin.

Försök att bli min vän, ber

E. M.

Men hon blygdes, hon såg det förödmjukande i detta utbjudande af försmådd tillgifvenhet, och brefvet förstördes; hon skref ett annat:

Ringbo 6/9

Käre Sven!

Kanske undrar du öfver, att jag efter så många månader, ånyo kommer till dig, och jag vet knappt, om du skall förstå min driffjäder.

Här i vårt tysta Ringbo har jag träffat en person, som vill vara något för mig. Hans uppflammande intresse har liksom pånyttändt min kärlek; och det är brännande oro, sjudande längtan inom mig. Men alla dessa känslostämningar söka dig. Jag vrider mig under sömnlösa nätter i kamp med trollen inom mig, och jag tycker då, att vill du, *kan* du kasta bort den kärlek, som lyste morgonrodnad öfver vår egen väg, din och min, ja då, har du själf beseglat mitt öde.

Ser du, jag hör ej till de kvinnor, som kunna förvandla sitt blod till vatten, sin fantasi till bibelspråk, sin själ till gulnade blad. Jag har försökt...

Å, jag har försökt, men själfva sorgen är för mig en vred stormvåg, hvilken kastar mig ut på lifvets haf, och nu kommer jag till dig, som den drunknande griper om halmstrået.

Sven, låt mig säga det än en gång, så rent och så fritt, som det ljuder inom mig: jag älskar dig, älskar, älskar, älskar dig! Och jag ber dig ge mig visshet: är din kärlek död, eller var det hela blott en ohygglig dröm, från hvilken jag får vakna i din famn!

Sven, du käraste, jag längtar efter ett famntag af kärleken. Nu står det där och ser fult och groft ut tolkadt med små svarta typer, och obarmhärtiga fariséer (mest kvinnor) skulle ej tveka att peka finger åt det. Men du, *du*, som väckte all min älskogs makt, får hvarken ömka eller förhåna det. Det är inte svaghet att älska så, Sven, det är styrka, och vore jag nu i denna stund din nyss lagvigda hustru, skulle ingen dom snudda vid mig ens. *Då* förstod världen, att jag vore en älskande kvinna, och gillade det.

Nu däremot, när du ej ville behålla, hvad du fått, när du kastade bort mig som en brinnande fackla, nu skall elden förkväfvas, och det är hårda fötter, som trampa på lågorna.

Jag ber dig inte om miskund; jag lägger inte mina armar som boja om din hals; jag kysser inte dina ögon fuktiga, allt det där kan jag ej.

Se mig stå inför dig rak och stilla med tusen, tusen smekningar i blicken och hör min fråga: »Är din kärlek död?» Gif mig så svaret kort och ärligt; du har marterat mig länge nog, och jag har ansett,

att jag svek min stolthet, om jag plågade dig med en påminnelse om den, du en gång kallade ditt »Solljus», nu kan jag ej tiga. Smärtan tvingar mig att ropa högt, och du måste höra

Din E. M.

I små, små flikar parterade hon också detta bref och kastade de sargade bitarna in i elden, där de fort hvitglödgades, men själf kände hon trots värmen från brasan en frossbrytning så stark, att hon hackade tänderna, och hon tänkte: »Om jag ändå finge bli riktigt sjuk i en lång, utmattande feber. Om jag miste sansen för veckor och veckor, det skulle vara en lättnad.»

I detsamma knackade Lalla på hennes dörr.

»Men barn, du är ju inte klädd.»

»Jag mår inte bra, Lalla, jag går inte på konserten.»

»Å, din stackare! — Men då blir jag också hemma.»

»Nej, nej, när tror du en sådan stjärna gästar Ringbo igen? Någon gång i nästa århundrade! Gå och njut, gamla Lalla! Jag skall ha teet varmt när du kommer hem. Selma kan få gå med på konserten och utveckla sin musikaliska begåfning. Hon kan ta min biljett.»

»Men hvad skall doktorn säga, som så artigt bjudit oss?»

»Det får du ju snart veta, lilla Lalla, adjö med dig! Nej, det var sant, få se, om du är fin! Jo,

riktigt snobbig ändå. Du skulle alltid ha svart siden, det frasar också så trefligt. Hälsa utefter hela linjen!»

Hon kysste mostern på kinden och sedan hon stängt dörren efter henne, gick hon länge rastlöst fram och åter på golfvet.

Ett kraftigt, välkändt slag på ytterporten kallade henne dit; hon sköt ifrån regeln, och såg doktor Gunnarsson stå där, svart och hög mot den nyfallna, hvita snön.

»Godafton fröken, hur står det till.»

»Tack, så där — men har inte doktorn gått till konserten än.»

»Jo, jag har varit där en stund; jag träffade er moster. Hon sade, att ni var dålig; låt mig få slippa innanför så pass, att jag får veta ordentligt, hur det är med er.»

»Det är rätt bra — bara trötthet och hufvudvärk.» Uppehåll er nu inte längre.»

Hennes röst var icke afvisande; tacksamheten öfver hans omsorger gjorde den varm och len, och han kunde, trots dunklet urskilja, hur hennes ögon lyste i en strålande klar blick.

Plastiskt mjuk, lockande i hvarje linje aftecknade sig hennes gestalt, som hon stod där lutad mot dörrposten med ena armen höjd mot nacken, och den andra hvilande på låsvredet.

»Jag vill så gärna sitta ett par minuter därinne hos er,» sade han plötsligt, »klockan är bara half åtta, låt mig hålla er sällskap en liten stund. Ni är inte sjuk, fröken.»

Han sköt henne före sig in i det lilla förmaket, hjälpte henne tända lampan och staplade upp Lallas broderade kuddar till en hufvudgärd i soffan.

»Lägg er nu där.»

»Men jag var ju inte sjuk!»

»Nej, inte direkt. Ni skall bara pysslas om. Ni hör nu en gång till de kvinnor, som känna sig genomolyckliga, om man inte bär dem på händerna, och som i hyllning och lifsnjutning bibehålla en evig ungdom.»

»Å! Ungdom!» Hon hade lagt sig, men reste sig nu på armbågen och böjde hufvudet fram emot honom:

»Ser ni mina gråa hår?»

Han såg dem, de skimrade som en och annan förstucken silfvertråd i de mörka, täta slingorna, och han tänkte vemodigt och sorgset: »En kärlekssaga med henne måste bli kort!» Men ögonblicket därpå hade han gripits af en annan impuls, och den följde han utan betänkande.

Han lade båda sina händer som en mjuk, sval ram omkring hennes heta ansiktsoval och tryckte en kyss på håret, strax ofvanför hårfästet.

Han visste ej, om han väntat, att hon, på somliga kvinnors brutalt yrvakna sätt, skulle draga sig undan, men han blef i alla händelser ej förvånad, när hon i stället varligt lossade hans händer och lade dem mot sina ögon och sin panna.

»Jag är så trött på striden,» mumlade hon, »Å, så trött på alla hvarför.»

Hennes röst skälfde som i gråt, men han kände,

att ögonen förblefvo torra. Då flyttade han sin stol helt nära henne och hviskade in i hennes öra:

»Du älskade! Du lilla sensitiva! Min arm är stark, och den skall gärna bära dig.»

»Hvart?»

»In i lyckans nirvana.»

Hon reste sig nu fullständigt upp, så häftigt, att hans händer tumlade tillbaka.

»Ni talar om lycka — den tror jag inte på.»

»Tron är handlingens evangelium,» sade han sakta. »Lär dig först att förstå fullt ut, hvad jag menar. Ser du, du gamla, stora barn, jag älskar dig, inte för tid och evighet, inte för de små hvardagsplikternas och det tröga enahandas långa år, men för i dag. Jag älskar dig, därför att du är det enda exemplaret af den sällsynta blomma, jag söker, därför, att du har samma längtan efter kärlek, som jag själf.»

Hon skakade på hufvudet.

»Å, låt mig vara; jag har kommit hit för att åldras i frid.»

»I frid!» Han log. »Du, vildfågel med slående vingar, talar du om frid? Se nu inte ut, som jag förnärmade dig. Min kärlek är lika litet en förnärmelse som en vacker dröm är det, eller som den berusande doften af kaprifolium är dödande gift. Jag bjuder det bästa af mig, det jag under åratal hållit doldt för skändande ögon, mina tankars jungfruskog, den bjuder jag åt dig att lustvandra i.»

»Gå nu — gå!»

Han teg länge; det var som han mätte hennes

motståndskraft och slutligen böjde sig under den. När han sedan talade, var hans röst lugnt vänlig.

»Ska vi inte åtminstone komma öfverens om att bli goda vänner, fröken Heiden, ty jag antar, att ni är rädd för det lilla ordet 'du' som för en lancett, låt mig aldrig ångra, att jag fört er in i mitt väsens helgedom; efter ni fordrar det, stänger jag dörrarna, och jag skall aldrig erinra er mer om altaret därinne, men kom ihåg, att evighetslampan brinner troget. Se så, gif mig nu handen till ett ärligt handslag; detta 'med uppriktig högaktning' kan ni väl bestå mig, fast jag har det, skall vi säga: felet — att hålla af er.»

Hon gaf honom handen. Kall och viljelös låg den i hans. Och hon såg ej upp när han gick.

Ensamhetskänslan bemäktigade sig henne på nytt med förkrossande tyngd, och hon förmådde knappt hålla sig uppe och prata litet med Lalla, när denna kom hem, uppfriskad af sin fest.

Till långt öfver midnatt satt hon orörlig vid skrifbordet, med hufvudet i händerna och stirrade på ett hvitt ark. Ändtligen doppade hon pennan och skref:

Sven!

Rädda mig från mig själf! Låt mig få hvila en enda gång till med hufvudet mot ditt bröst, eller säg mig, att där ej finns plats för mig; säg det så, att alla känslor dö, alla vanvettiga drömmar bli intighet, allt hopp slocknar.

Nu är jag långt ute på det sluttande planet.

Jag har sjunkit tum för tum; din tystnad har drifvit mig dit ut i ångest för ensamheten.

Sven, det finns *ett* sätt att döda, som är barmhärtigt, hvarför valde du inte det? Du kunde skjutit mig, det gör man med den hund man ej kan eller vill äga längre, och hvad är jag utan din tillgifvenhet mera värd än en herrelös hund?

Vore jag ung, vore jag glad, trodde jag på lifvet, ja, då vore din makt bruten, då vore du och allt du gifvit en episod, ett brännsår, som skulle bli ärr och glömmas, men nu är jag snart en gammal kvinna med unga, obrukade känslor. Du vet inte, hvilken bottenlös förtviflan, som ligger i det.

Jag tror inte, att du behöfver mig för din lycka, men jag vill, att du skall säga mig, hvarför du gjorde det som var lifvets heligaste allvar till en grym lek; du var gossen, som slet vingarna af flugan; du narrade henne mot ljuset.

Å nej, jag dömer för strängt! Den stackars flugan flög alltför gärna. Ljuset var ju hennes sol, och hvem vill ej mot solen? — — —

Där stannade hon, läste igenom hvad hon skrifvit och kramade sedan ihop brefvet till en hård boll; hon såg på den och tyckte den liknade en hjärna med alla dess underliga vindlingar, och hon kramade den om igen, som om hon därmed kunnat krama sin egen tanke i smulor.

* * *

Doktor Gunnarsson skulle ha bjudning; han tyckte, att detta var en skyldig uppmärksamhet mot det lilla vänliga samhället, och han hade bedt Lalla vara värdinna för de fyra, fem fruarna med döttrar. Herrarna voro denna gång uteslutna; de skulle få komma en annan kväll på spelparti, men i afton ville doktorn uteslutande vara damernas riddare, och han hade dekorerat sin våning med blommor och ljus.

Årets första chrysantemum stodo förnämt doftlösa i höga, pelarformade glas af kungl. danskt porslin. Börje hade vid sitt sista besök i Köpenhamn försett sig med en hel samling dylika pjäser. Han hade ju råd att kosta på sig; släkten hade alltifrån gamla tider ägt en betydande förmögenhet, och Börje kunde mycket väl etablerat sig som hufvudstadsläkare, om han ej af en slags upptäckarlust drifvits hit ut »i ödemarken», som han själf kallade det.

Chrysantemum var den enda blomsort han grundligt studerat, och den enda han tyckte passade i en ungkarlsbostad, där cigarröken, om också svagt, dock impregnerade föremålen.

På förmiddagen hade han från Markviks stora trädgårdar fått en väldig knippa af chrysantemum, alla i ljus rosa.

På kaffebordet stodo fyra pelarglas, fyllda två med så kallade Maidenblush och två med Pink Ivory, de förra svagt rodnande, ömtåliga och jungfruligt skygga, de senare skimrade i kraftig rosa mot glasets gråa glasyr.

På den af planschverk, album och fotografier belamrade gueridonen stodo några Lilian Bird i en låg skål, och på sitt skrifbord hade han, i ett kristallglas, placerat tre magnifika Capricienses, hvilkas strimmade hvita och röda blad han aldrig kunde se sig mätt på.

Damerna, de få, som ej förut besökt doktorn, och det var endast en af fruarna samt ett par unga flickor, voro alldeles förtjusta i den raffinerade lyx, som präglade både möblemang och anordningar. Doktorn verkade ju så enkel, att man ej kunde förstå, att det gömde sig en sådan sybarit i honom. Men denna nyupptäckta egenskap gjorde honom ännu mer oemotståndligt intressant. Det var en fläkt af storstad i alla dessa dekorativa finesser, som imponerade ofantligt.

Lalla hade varit uppe hos Börje förr, men för Elsa Maria var denna interiör ny, och hon tyckte, att dörrarna plötsligt öppnats till ett underbart sagoslott, ett Soria Moria midt i den lilla hvardagliga köpingen. Här var en helt annan värld än den därutanför, den som eljes kallades »de finare hemmen», här var allt smekning för ögat, njutning för upp-

fattningen af konst och förädling, och man sjönk ned i de låga, mjuka stolarna med ett hypnotiseradt välbehag.

Börje visade henne sina etsningar och kopparstick, oljefärgstaflor hade han endast ett par af Liljefors och en Rubens, hvilken utgjorde hans stolthet.

»Se på den och håll af den, eller vänd er bort,» sade han till Elsa Maria, när han förde henne fram till denna sin käraste klenod.

Och hon stod länge, länge, helt upptagen af denna bild, glömsk af tid och rum; hon hade aldrig sett en tafla, som så fått henne fången. Det var först, när han ånyo kom fram till henne, denna gång med två fyllda champagneglas, som hon vaknade ur sin stämning.

Han räckte henne det ena glaset och lät sitt eget klinga emot det.

»Tack!»

Hon läppjade på det skummande vinet och ville sedan sätta bort det.

»Nej,» bad han, »drick det i botten. Ni vet inte, hur glad jag är öfver, att ni blifvit min gäst.»

Hon svarade ingenting, men hans blick gjorde henne yr och tvang tårarna upp i ögonen. Hon kände en nervös lust att gråta ut med hans starka arm omkring sig, bara gråta och sedan somna från alltsammans.

Hastigt vände hon sig ifrån honom, ifrig att dölja sin svaghet och gick fram till gruppen af damer, där hon med forcerad munterhet kastade sig in i samtalet.

Börje iakttog henne. En sådan främlingstyp hon var bland alla de små inhemska, så vild och så varm, så mimosaaktigt skygg att visa sitt inres lavaström, så smidigt mjuk, och så oåtkomligt hård, på sin vakt mot frestande röster, men alltid lyssnande till, alltid lockad af Pans pipa. Titania! Underliga, mörka Titania! En älskogsnattens dröm utan morgondag var hon skapad för; synd, att de fina linjerna kring munnen, ristade i bitterhet och sorg, skulle förstöra ansiktets ungdom. Om två, högst tre år skulle hon vara en gammal kvinna, en lefvande runsten, svår att tyda som runbokstäfverna alltid äro det för en oinvigd, men då skulle hans och hennes vägar vara skilda igen, eller skulle den åtrå, som nu brände inom honom, ha öfvergått till lugn vänskap. Hans hustru? Nej, till hans hustru passade hon ej.

Han hörde hennes skratt, det hade så småningom fått klang och färg och det vanligen bleka ansiktet såg friskt och rosigt ut, kanske i reflex mot hans Maidenblush, öfver hvilka hon just lutade sig smeksamt nära. Hon visste, att hon var festens drottning, det märktes på hela den abandon, med hvilken hon hängaf sig åt stundens nöje, och hon kände hans blickars förstulna hyllning; detta gjorde henne ännu varmare, ännu mera själfsvåldigt strålande. Och han tänkte, att hon antagligen förvånade både mammor och döttrar, ja, kanske skrämde dem med detta säkra sätt. De hade väl haft klart för sig, att hon borde förekomma som une femme passée, och nu lät hon i stället en hel kaskad af ungdom sprudla fram.

För en liten stund sedan hade hon haft tårar i ögonen; de hade glittrat så stora och heta, och han behöfde ej leta efter orsaken. Hon hade left sig in i hans Rubens, dess temperament hade väckt lidelsen inom henne, och med den kom saknaden öfver hvad hon förlorat.

Egentligen var han själf, Börje Gunnarsson, mycket litet för henne, det måste han medge, och det sårade hans fåfänga, plågade honom som ett trots. Hon måste ju vara bedårande, denna kvinna, när hon verkligt älskade, bedårande och farlig, men också lätt att tröttna på för skapelsens herrar in allgemein; för dem, som genast efter första kyssen började lägga af till hyra, ved och mat, hade hon för mycket själ, för mycket af den sanctus spiritus, som passar vid fester, men absolut ej gör sig i kök och visthusbod.

Doktorn tänkte ej så intensivt, att han därför försummade sina plikter som värd; tvärtom, han var ytterst älskvärd och förekommande, fullt kontinental; ingen hann känna sig utesluten, och hvar och en, åtminstone bland de unga, tog alldeles särskildt åt sig.

Börje hade i själfva verket svårt att skilja på, om det var postmästarns Signe, som hade blått band om halsen och Gretchenkamning, eller om det var prästens Elin, och han funderade en längre stund på den obeskrifliga likheten emellan de fyra aderton, nittonåringarna. De pratade på samma grötiga provincialism om ingenting, blandande in »vådligt» och »väldigt» och »bussigt» och »stiligt» i hvar och

hvarannan mening samt fnittrade på samma generade sätt, när han sade dem en artighet.

Han såg, att Elsa Maria undvek ungdomarna, han såg också, att hon hastigt rynkade ögonbrynen som i smärta, när »småflickorna» hade riktigt hjärteroligt åt en obetydlighet och sågo ut som näpna dockor med sina jämna, hvita tänder och runda, röda kinder.

Han upptäckte henne under supén ensam i en fönstersmyg.

»Det är en dårskap att ställa till sådana här fester,» sade han, »man får knappt tala ett ord med den man helst vill.»

»Nej, i allmänhet inte, åtminstone aktar man sig, om intresset är starkare än man har lust att ropa ut det för alla himmelens vindar.»

Han såg på henne utan att svara.

»Den klädningen har jag sett er i en gång förr,» sade han efter en paus. »Ni borde alltid ha rödt.»

»Det är inte alltid fest.»

»Nästa gång ni kommer hit, skall ni ha den.»

»Å — nästa gång! När Lalla och jag tacka för sist? Det blir väl en förmiddag.»

»Skulle ni inte kunna tänka er, att komma upp en kväll och sätta er i den fåtöljen därute, som bara står för att man skall ha den till hviloplats, under njutningen af min Rubens? Där skulle ni sitta så länge ni hade lust.»

»Och ni?»

»Jag skulle vara glad öfver att veta er vara i min närhet.»

»Men på bjudningskortet står som till hoffester: Klädsel: röd dräkt?»

Han bugade sig skrattande.

»Ja, färgen är gifven. Hvardagens slitna paltor äro kontraband en sådan kväll. Det skulle bli som julafton, tänker jag mig. Alla ljus skulle jag tända, och vi skulle dricka hvarandra till i mitt äldsta vin.»

»Fantasier. Så gör man ej i Ringbo.»

Hon lade hufvudet med en trött åtbörd tillbaka mot det mörka fönsterdraperiet, och ögonen sågo långt bort.

»Så gör man öfverallt. Det är en — förädlad kamp för tillvaron.»

»Nej, nej, man lefver utan ljus och utan vin.»

»Somliga. Inte ni och — inte jag.»

»Ni får höja ert glas för en annan, en af de unga därborta.»

»Dem är ni rädd för. Jag har märkt det.»

»Ja, jag är feg — utan orsak. Jag menar, allt det, som de nu gå ut till, har jag passerat.»

»Om jag hade rätt att nu ge er de ord, ni vill höra, skulle ni glömma det där sjukliga grubblet, men ni envisas att slita sönder er på snåren, fast vägen går jämn och tydlig strax bredvid.»

Han vände sig hastigt om och började skämta med den, som kanske var Signe, om hon inte var Elin, och Elsa Maria satte sig emellan två af fruarna, som talade om ett nytt, förträffligt sätt att lägga in saltgurkor.

Först under godnattagningen kom doktorn till henne och hjälpte henne med kappan.

»Jag har på det hela taget haft det så godt i afton,» sade hon lågt, »tack!»

»Välkommen åter,» sade han allvarligt, »här skall alltid vara lika ljust och lika tryggt för er.»

Han hjälpte damerna att leta galoscher, alla visste sig ha namn i sina och ändå kunde ingen hitta de rätta. Man skrattade och pratade ute i förstugan och långt ned på gatan med den artige värden, hvilken barhufvad stod kvar på trappan och sade älskvärdheter.

Han stod där ännu sedan han ej mera såg en skymt af sitt främmande, och aktade ej på novemberkölden. Han tänkte och tänkte om igen: »Hon ger sig snart!»

Men det var ingen ful och låg triumf i denna tanke. Snarare erfor han den nervdallring, hvilken ingen jägare går fri för, när han märker, att ädelt vildt är inom skotthåll. Hon skulle bli hans, nu visste han det, hans för kärlekens och det aggande förflutnas skuld. Men när hon låg i hans famn, när han kysst hennes ögon strålande och hennes läppar röda, då skulle hon glömma sorgen och saknaden och se nuet som sitt äkta, enda lifsbehof.

*

Lalla hade börjat bli klen på sista tiden, och doktorn ansåg det var bäst, att hon låg till sängs några dagar. Hon var ej så sjuk i svåra plågor, den gamla, men det föreföll som ville ej krafterna längre förslå, hjärtverksamheten var ojämn och svag, och än den ena, än den andra lilla krämpan tillkom.

Det var med henne som med en gammal klocka: urverket var nött, så nött, att där knappt kunde bli fråga om reparation. Hon visste det själf, och när Elsa Maria bäddade ned henne, sade hon:

»Nu kommer jag nog aldrig upp igen. Måtte döden bara inte vara lika långsam i vändningarna som lifvet varit det. Det skulle vara godt att snart få fara den sista färden.»

»Å Lalla, Lalla, sedan blir jag alldeles ensam!»

Elsa Marias blick vidgades af ångest, och hon önskade, att hon ägt något medel att få behålla den enda människa hon hade att sluta sig till, den enda, som behöfde hennes kärlek och som förstod hennes oroliga sinne. De andra skulle skratta åt henne, förlöjliga henne eller vilja stöpa henne i sina samhällsgagneligt gjutna karaktärsformer. Lalla hade förstått hennes ömhetstörst, kelat med det unga och skygga hos henne och tagit varligt på hennes särheter. Icke hade denna tid egentligen varit utvecklande, Lalla följde ju ej med de moderna strömningarna, men det var ej andlig parforce Elsa Maria åtrått, utan smekande vänlighet och ett godt leende i stället för hufvudrystande missbilligande af allt.

Och nu skulle Lalla gå ifrån henne, gå för alltid. Fanns det då ingenting i hela den stora, vida världen, som hon kunde få äga annat än för att snart mista det? Det hade svikit henne det ena efter det andra. Lif eller död hade tagit det, just som hon lärt sig älska det mest, och det hade oftast ryckts ifrån henne så grymt, att detta förbittrat minnet.

Hon famlade i sina tankar efter en hållpunkt, ett något att tro på, eller åtminstone i tillgifvenhet sluta sig till; en människa att få hålla hårdt i handen, när ensamhetens ångest var öfver henne, och ovillkorligen såg hon för sig Börje Gunnarssons fasta blick. Det var, som Lalla kunnat läsa hennes tankar, och det kunde hon väl också, en äkta kvinna hon med.

Hennes darrande, fuktigt kalla hand strök öfver Elsa Marias hufvud.

»Jag ville gärna stanna tills jag visste dig i god hamn, barn. Du är ju skapad för lyckan, lilla Essan, hvarför tar du den inte, om den också inte har just den form du velat?»

»Lalla, du vet inte...»

»Du skulle bli en riktigt liten söt doktorinna, den bästa han kunde önska sig.»

»Hans hustru...»

»Ja, ser du det; du kan tänka dig saken så! Ett eget hem, du Essan, ett så fint och vackert, som han kan bjuda dig, det skulle passa min lilla sybarit. Och så — ännu en till att hålla af, *ett barn.*»

Elsa Maria hade gömt hufvudet i Lallas kuddar, nu reste hon det långsamt och lyssnade till själfva klangen af de orden: *ett barn.* Och det blef så sällsamt varmt och vekt inom henne. Skulle lifvet verkligen vilja unna henne den gåfvan, unna henne den *så*, att hon ägde rätt att glädja sig åt den, att hon finge stå på ett hems fasta mark och hålla en liten varelse, född af hennes eget kött och blod, i sina armar, att hon finge säga med stolt jubel till

alla och en hvar: »Mitt *eget* barn!» Å, då fanns det ännu väg för henne!

Men hon hade aldrig fullt förstått Börje Gunnarssons mening, aldrig uppfattat hans dämpadt glödande ord så. Nu önskade hon, att detta berott på hennes eget lidelsefulla, misstänksamma temperament, och hon sänkte sig gärna i sina egna tankar för att få höja sig en dag i verkligheten, höja sig till den ståndpunkt, där hon alltid satt sitt kvinnliga ideal som hustru och mor.

Lalla låg tyst och såg på henne, allt efter som hon såg, blef hennes min andaktsfullare. Hon knäppte ihop händerna som hade hon sett in i en helgedom och bad: »Gud, gif henne Du, det enda hon är skapad för, och låt sedan din tjänarinna fara i frid!»

Börje kom dagligen, icke för att det direkt behöfdes, men han trifdes i det lilla hemmet, njöt af Elsa Marias vakna intelligens och ännu mer af hennes oemotståndliga, sprittande lifligbet, hvilken nu ej var så sällsynt.

Han hade aldrig det intrycket, att han kom till ett dystert sjukläger, där man väntade på döden, ty Lalla älskade att ha gladt och ljust omkring sig, och Elsa Maria gick därför ej mörkklädd och tyst, ängslig för minsta buller, för hvarje ljud från världen därute, tvärtom, allt i det lilla gröna huset var sig likt utom att Lalla ej mera själf pysslade med något, utan låg där stilla och blid mot sina hvita kuddar.

Hon ville, att Elsa Maria skulle gå ut dagligen och föreslog doktorn att taga hennes »lilla envising»

med sig på långpromenad. Det skedde också mer än en gång, och medan då de unga voro borta, kunde Lalla ligga och drömma om, att när nu Elsa Maria komme hem, skulle hon ha den stora nyheten med sig.

Och Elsa Maria kom, glad, med frisk färg och djup blick, med hela detta skimmer öfver sig, som en känslig kvinna får, när hon vet sig älskad, och hon kunde berätta om det eller detta, som han sagt eller gjort, men om det stora, afgörande steget hade hon aldrig något att mäla.

Och ändå drömde Lalla om en ljus framtid för sin älskling, ty hon såg ju, att nu voro de båda på rätt väg, och hon drömde högt, lärde bort den farliga konsten åt Elsa Maria, så att de begge kunde få fram en hel stämningsbild af hemmet, det hem Elsa Maria skulle få kalla sitt eget. De till och med flyttade in däri möbler från det lilla gröna huset. Och Lalla sade om sina hvita stadiga stolar:

»I barnkammaren duga de alltid.»

Då såg Elsa Maria tacksamt på sin trofasta väninna och log till svar.

En gång lade Lalla sin hand i systerdotterns och sade nästan blygt:

»Essan du, jag har legat och tänkt på något i natt. Det är visst mycket barnsligt, men det är något, jag så gärna ville, att du lofvade mig.»

»Säg det bara, käraste Lalla.»

»Och du skrattar inte åt gumman!»

»Å fy, att du kan tro det!»

»Jo Essan, jag tycker det skulle vara så roligt,

om du, ifall du får en liten flicka, ville kalla henne Lalla, vill du det.»

Elsa Maria slog armarna om mosterns hals och kysste ömt hennes skrynkliga kinder:

»Tror du inte jag redan tänkt det, kära, kära gamla Lalla.»

Börje hade ofta någon småsak med åt Elsa Maria, än blommor, än en nyutkommen bok, eller ett rart gammalt smycke han hittat på landsbygden. Det var så roligt att ge henne, sade han; hon tog emot så att den enklaste gåfva fick värde.

En dag hade han två gamla silfverbägare och en flaska Constantia med sig och försäkrade, att det skulle festas. Elsa Maria skulle få den ena bägarn, han skulle behålla den andra, men de skulle invigas här hos tant Lalla, som han bedt att få säga.

»Tant Lalla får också dricka vin — men i glas.»

Han slog i och bjöd först den gamla, så räckte han den ena silfverbägaren till Elsa Maria.

»Kredensa den,» bad han, »förr i världen betydde det: 'Jag för lycka öfver din tröskel'. Och det vill ni väl, hoppas jag.»

Hon vidrörde bägarens rand med sina röda, varma läppar, men sedan måste han taga den ifrån henne, ty hennes händer darrade så, att hon knappt förmådde hålla den.

»Din lilla stackare, är du så rädd att mana fram lyckan? Din skål!»

Hans duande kom alldeles omedvetet och innerligt smekande, och han tömde sin bägare i botten.

Elsa Maria tvekade, så höjde också hon sin bägare och sade: »Väl mött och — *din* skål igen.»

»Tack!»

Han räckte henne handen, förstod, att nu kom hon frivilligt emot honom; för första gången gaf hon en rättighet, som skulle närma dem till hvarandra.

Lalla hade rest sig till hälften, som i väntan; det var alldeles tyst i rummet. *Tvennes* tankar möttes, kvinnotankar längtande, hamnsökande; *ens* tankar gingo en annan väg: mannens, också de längtande men mot de röda flammorna af en lusteld.

Och Lalla lade sig ned igen mot kudden. Underliga tid, tänkte hon, så försiktig, så gammalklok, att den aldrig vågar taga fatt, bara figurera som vore lifvet en fransäs, och inte ett djärft: »sista paret springer ut!»

*

Framemot jul blef Lalla allt mattare, och hon orkade ej tala mer än några ord då och då, men hennes själsintressen försvagades ej med kroppens aftyning. Hon följde med allt, som gällde hennes »lilla Essan», och ville aldrig stå utanför, utan i detalj få reda på, hvad »han» sagt i dag.

Ibland kunde hon också fördjupa sig i sina egna ungdomsminnen. Då bad hon Elsa Maria taga fram lådan med bref och souvenirer. Hon ville ha dessa vissnade, förtorkade blommor, blekta band, ritningar och bokmärken utbredda framför sig på täcket, och hon kunde ligga och plocka på dem med genom-

skinliga, maktlösa händer, under det att Elsa Maria sakta löste upp smala blåa sidenband och lät gulnade brefbuntar välla ut på bordet för att sedan läsa dem ett efter ett i ordningsföljd.

Det var stilar och uttryck, som för länge sedan kommit ur bruk, och som ibland verkade löjligt siratliga, men allt som Elsa Maria lefde sig in i dessa en svunnen tids ungdomsdrömmar, fingo de äkthet och värme för henne, och hon läste ofta med tårade ögon och osäker röst, gripen af ett outsägligt vemod. Alla dessa bedyranden, dessa kärleks- och vänskapseder som den bleknade skriften ännu fasthöll på papperet, hade för länge sedan upphört att äga människoröst; intet hjärta klappade bakom de eldiga orden, Lalla hade berättat om de flesta, att de voro »borta». Och om de verkligen lefde, så hade »hon kommit så långt ifrån dem».

»L'écrit reste,» tänkte Elsa Maria, det skrifna återstår som en dödsmask öfver känslor och intryck.

Men Lalla såg det ej så. För henne lefde vännerna i minnet; nu när tankarna ej orkade fasthålla några söckenbekymmer, var det som den långa ensamma ålderdom hon genomkämpat, försvunnit ur hennes medvetande, och hon aldrig trampat de fyrtio, femtio årens sluttande väg.

Där hon låg och plockade bland bandstumpar, törnrosblad, penséer och små minnesteckningar, blef hon till en ung flicka, och hon berättade oafbrutet och hviskande små episoder från den tiden hon »lefvat».

Elsa Maria hörde på och undrade sorgset, om

också hon en gång så där skulle bläddra i en minnesbok, ligga som Lalla ensam och vänta på döden, ja, än mer ensam, utan en enda, som verkligen frågade efter henne. Skulle hon då ha ett långt, mörkt tomrum af intighetsår att glida förbi, innan hon kom tillbaka till de tio, femton åren en gammal flicka ser på som »lif»?

En gammal flicka! Ja, där var hon ju redan, och hon förmådde ej reformera detta begrepp, ty hon ägde intet, som berättigade henne att ställa sig i ledet bland handlingsstarka kvinnor, de, som armbågade ut männen i så kallad fratèrnité och égalité.

Hjärtat krympte samman inom henne af smärta vid tanken på att mista Lalla, och hon led dubbelt, när hon fantiserade sig till, att det var hennes egen skilsmässa från lifvet hon nu bevittnade som man ser en tragedi. Nästa gång den spelades, skulle hon kanske själf ha hufvudrollen.

Och ändå, ändå älskade hon lifvet! Det fanns en egendomlig, svårstäckt kraft inom henne som revolterade emot döden och förgängelsen. Hennes sunda fysik ville ej låta kufva sig ens af de grubblande tankarna eller af sorgen. Hon behöfde endast räta upp sin smidiga kropp för att känna lemmarnes spänstighet och blodets starka pulsslag. Lif, lif var det inom henne, men lif till ingen nytta.

Ibland gjorde hon sig själf föreställningar, sade sig, att hon måste se framtiden i ögonen, blundade hon för den, skulle den med våld tränga sig på henne. Hon fick planera för sig. Kunde hon väl stanna här? Hade hon mod att sitta här ensam de

långa vinterkvällarna, att möta vår, sommar och höst utan någon att tala förtroligt med?

Men skulle hon verkligen bli ensam? Det var en förledande, frestande röst, som hviskade »nej», och den tystade brådt alla betänkligheter. Hon *ville* tänka sig, att nu kunde hon stanna här och taga en liten jämn och god hvardagslycka sådan den väl så småningom skulle mojna ut af Börjes heta lidelse. Men hvarför talade han aldrig om framtiden?

Ängslan sköt upp inom henne igen, och hon kom till Lalla med ögonen fulla af tysta, oroliga frågor, lade sig tätt intill henne med sin kind mot hennes och lyssnade begärligt till den gamla, svaga stämman, hvilken aldrig tröttnade att dikta i tro och hopp.

Lalla talade alltid om framtiden; hon liksom timrade upp den till värn omkring Elsa Maria, och gjorde sig själf så försvinnande liten, gled bort från den byggnad, där hon fogat dröm till dröm som sten till sten.

Börje lofvade att tillbringa julaftonen hos dem, åtminstone en stund, ty han hade också måst lofva sig till en annan familj, men dit kunde han komma sent, »helst när den mest öfversvallande familjeglädjen och glyttarnas trumpeter tystnat litet,» sade han.

»Du tycker inte om barn, Börje,» frågade Elsa Maria. Hon höll på att knäppa handskarna. Börje och hon skulle ut i skogen och söka en liten gran.

»Jo, för en stund, men inte när de bli änglar med basuner. Du delar väl alla fruntimmers entusiasm för dussinet fullt, kan jag tro?»

»Å, jag vet inte,» svarade hon undvikande. »En gång tänkte jag, att jag helst skulle velat äga min man för mig själf. Jag tyckte då som fästmö, att jag inte hade råd att dela med någon, men det förefaller mig nu som den tiden och de känslorna vore så långt borta.»

Det var första gången hon talat med honom om sin brutna förlofning, och först när de kommit ned på den frusna strandvägen, som ledde till furuplanteringen, återupptog han ämnet.

»Vet du, jag har ibland varit galet svartsjuk på den där historien; det är med kvinnors kärleksepisoder som med dynamit; man vågar inte vidröra dem af fruktan att de skola explodera, och om de sprängdes i luften utan vidare, så taut mieux, men det är oberäkneligt, hvilken skada de kunna vålla.»

»Det har du rätt i,» sade hon allvarligt, »det ni män kalla en »episod» och behandla därefter, tillfogar oss en skada för lifvet, en obotlig skada. Man glömmer aldrig, om det också kommer hinna öfver såret.»

»Och du tror inte, att kärleken dör?»

»Nej tyvärr, men den kan förvrängas, den kan söka sig nya vägar, liksom en källåder, hvilken man stänger till.»

»Du menar då, att det är alltid samma ursprung, och att, om du nu skulle ge dig åt någon annan, blefve denne endast ett surrogat?»

Hon dröjde med svaret och hennes hjärta klappade hårdt, nu låg kanske afgörandet i hennes händer.

Nu borde hon kanhända hålla rak kurs mot hamnen, men kunde hon det, om hon ville vara ärlig? Hon höll af Börje, därför att han älskade henne, men hennes kärlek hade han ej väckt. Hennes lidelse, hennes längtan, hennes drömmar dem hade han tagit fångna med sin manligt famnande vilja — han var surrogat för henne. Hon såg allvarligt på honom och sade lågt:

»Det är sant, Börje, kärlek ger man bara en gång, sådan kärlek, som är hela ens väsen, och som är lycka tum för tum i allt hvad man ger den älskade. Att ge allt, är då att ge intet.»

»Allt!» Han stannade tvärt, och hon märkte, att det kom ett nästan förtvifladt uttryck i hans ansikte. »Har du gifvit *allt?*»

»Ja, i mina tankar och min håg.»

Han skrattade muntert.

»Hvad ni små kvinnor äro barockt teoretiska! 'I mina tankar och min håg', det låter som en gammal vacker folkvisa, men tror du man är nöjd med en trall, när man ser dig?»

Han hade tagit båda hennes händer och höll dem hårdt i sina. När han ändtligen släppte dem, voro de domnade af det kraftiga taget, men hon kände ingen vrede och ingen oro. Det var som han plötsligt kommit så långt ifrån henne, som om det framtvingade förflutna ställt sig emellan dem, och hon gick tryggt med honom in i skogen, där det var sparsamt med snöspår i den djupa, mjölfina flygsanden.

Smågranar var det godt om, och de hade snart

valt ut en, som Elsa Maria gladde sig åt att få kläda, icke för sin egen skull, men för Lallas. Det var så underligt lyckligt att få dag efter dag till godo, innan döden kom, och nu skulle julljusen hinna lysa i fred för gamla Lalla; hennes blick var ännu klar och skulle glänsa mot de små lågorna som mot glada barndomsminnen.

Elsa Maria ville och måste glömma, att hon själf hade julminnen så rika, att de nu gjorde henne dubbelt fattig. Hon skulle i stället tänka på, att ännu ägde hon någon att fira helg med; nästa gång julljusen tändes, stod hon kanske utanför en frusen ruta, hemlös, ty hos bröderna skulle hon alltid förbli främling.

*

Tredje dag jul blef Börje hämtad af Selma, som bad, att han skulle komma genast.

Nu hade visst inte gamla fröken långt igen, sade hon ängsligt, med den vidskepliga fruktan för döden, som utmärker hennes klass.

Börje skyndade sig till det lilla gröna huset och gick direkt in i sjukrummet, där Elsa Maria satt blek och förgråten.

Hon reste sig och räckte honom handen, och i det han vänligt tröstande behöll den i sin, förde han henne med sig fram till sjukbädden.

Lallas dödskamp hade redan börjat; den hade varit våldsam en stund, liksom själ och kropp velat mäta, hvem som skulle bli segerherre, nu låg hon

i dvala, och döden började redan teckna sin grågula blekhet på de insjunkna kinderna.

Börje räknade pulsslagen, lyssnade på hennes bröst, och tog så åter med en vek och varm rörelse Elsa Marias hand i sin.

»Det är snart slut,» sade han.

Hon uppgaf ett dämpadt skrik, men det tycktes ha förmåga att väcka Lalla.

»Är — du ensam Essan,» frågade hon oroligt. »Jag — ser — inte.»

»Nej, tant Lalla, jag är här. Vi stå hos dig hand i hand.» Börjes klangfulla, hjärtliga stämma framtvang det sista leendet på den döendes blånade läppar. Hon suckade belåtet, och när de lutade sig ned öfver henne, kunde de uppfatta ett:

»Gud välsigne er, barn.»

I detsamma släppte Börje Elsa Marias hand för att göra sin läkarplikt och konstatera, att lifvet flytt. Han slöt varligt Lallas ögonlock och drog undan ett par kuddar, så att den gamla kroppen skulle få en rak ställning, men leendet dröjde tryggt på Lallas infallna mun; hon såg så fridfullt lycklig ut, som om hon gått in i döden med den ljusaste visshet, och Börje tyckte plötsligt, att han ej förmådde uthärda detta leende; det plågade honom att möta det, ty han förstod, att det kräfde något af honom, att *han* frammanat det.

Hans blick sökte Elsa Maria. Hon stod vid den dödas hufvudgärd och föreföll helt försjunken i sina tankar. Det var något barnsligt öfvergifvet i hennes ställning, som rörde honom. Han greps af

ett innerligt medlidande med hennes ensamhet och sorg, och han skulle gärna tagit henne i sin famn och burit henne bort från döden till lifvet.

»Jag älskar dig så, att jag aldrig skulle vilja gifta mig med dig, aldrig nöta ut min kärlek som ett tillsmutsadt och trasadt hvardagsplagg,» hade en hans kamrat — den käraste vän han ägt och som dött ung — skrifvit till sin älskarinna. De orden mindes Börje nu, och han adopterade dem som sina egna. Hon fick ej bli till en liten fru, kanske fetlagd, intresserad af ditt och datt, tidigt åldrad, tandlös och med en barnskara omkring sig, som hon kunde vara mormor åt. Nej stundens vackraste lycka var hon.

»Elsa Maria,» sade han, »hvad kan jag göra för dig?»

»Du? — Å, ingenting.»

»Jo, först och främst ber jag dig räkna på min praktiska hjälp; förfoga öfver mig som du vill! Och låt mig sedan förströ dig en och annan stund. Du öfverger väl ej det lilla gröna huset? Du stannar här!»

Han bad som om en gunst, och vid tanken på den möjligheten, att hon skulle lämna honom, blef han blek. De hade haft det så godt, och så fritt, skulle det nu vara slut? Skulle han tvingas in i genomsnittsmänniskornas slentrian igen?

»Stanna!»

»Jag har inte tänkt mig något än,» svarade hon undvikande. »Jag är bara så trött.»

Hon brast i häftig gråt, och för att trösta henne, lade han hennes hufvud mot sitt bröst och strök med len hand öfver de tårdränkta kinderna.

»Du skall få hvila och ro i min famn,» hviskade han, »var inte så ledsen, du kära! Se på gamla Lalla; hon har fått frid!»

Men själf följde han ej den uppmaning han gaf. Han såg tvärtom bort, och hans röst hade blifvit vacklande och skygg vid uttalandet af de sista orden.

Lallas leende — det var där, inmejsladt på de blida dragen, och det hade kommit, när hon hviskat:

»Gud välsigne er, barn!»

* * *

Ur tankeboken.

I går, på årets sista dag, bars Lalla bort. Vi alla, som känt och hållit af henne, följde henne ut till kyrkogården. Astrar fick hon ej på sin kista, men den var hvit af chrysantemum, och än hvitare blef den af fallande snö, som i lätta, täta flingor gömde blommor och band.

Karl Wilhelm och Rupert skickade stora, eleganta kransar med rader af visitkort på de breda banden, hela familjen, hustru och barn beklagade sorgen på dessa ditnästade små blanketter.

Själf har jag fått bref från flera håll; ett litet grönt hus i Ringbo är också ett stycke arfvegods, och nu beror det på mig själf, om människorna skola räkna mig till ett solidt, medelålders fruntimmer. Jag kan draga mig fram här under eget tak och på min lifränta; jag kan möjligen också förkofra en eller annan af mina talanger och bli till ett mycket antagligt, till och med dekorativt fyll-

nadsgods i mina bekantas salonger. Jag kan... Nej, och tusen gånger nej, det är självbedrägeri — *jag kan det inte.*

Framför mig på bordet står en bukett. *Hans* nyårshälsning, där ligger också en bok: Paul Lange och Tora Parsberg; han har skänkt mig den och strukit under: »Livet er ikke liv, før det får indhold. Derfor søger jeg til dig.»

Jag förstår, och jag förstår icke, hvarför Börje just där satt sitt index, och jag plågas af ovissheten. Om allt nu kunde bli helt och godt emellan oss, tror jag, att mitt agg mot det förgångna skulle smälta bort, men den kärlek jag dagligen och stundligen möter, ger mig ej lugn.

Om jag ej själf en gång ägt och gifvit det bästa, om jag ej då lärt mig skilja på känslornas guld- och silfvervärde, skulle jag kanske tro, att min rätta stund först nu vore kommen, att den längtan, som bränner mitt blod, den oro, som flackar inom mig likt en ljuslåga i starkt drag, att detta var kärlek. Men det är det ej, jag vet det, och jag skall ha det hänsynslösa modet att skrifva ned hvad det är, skrifva det så, att det i sin brutala naturalism måtte skrämma mig bort hvar gång jag minns, att här i min tankebok står det:

Det är reflexrörelsen, den sinnets motoriska nerv, som kittlas till funktion, därför att den en gång lefvande viljan och lusten voro så starka, att de nu återverka som en slags dubbelgångare.

Om jag aldrig träffat Sven Bryde, aldrig fått hans kärlek, denna eldhärd af känslor, skulle tro-

ligen aldrig min karaktär brutits ut ur sin gammaldags infattning, och jag hade möjligen mera frågat efter att bli en så kallad fri kvinna än en mans (hvilken som helst) hustru. Det behöfdes en så allt uppslukande kärlek som hans för att krossa det hårda skalet om min natur, och han gjorde det. Å, som han gjorde det! . . .

Mina »friare», de andra, med de många utgångna orden och de reproducerade minerna blefvo löjligare än någonsin i mina ögon. Jag hade ju afskedat dem för länge sedan, därför att jag trodde, att jag inte »passade» att gifta mig, men när de kommit utom dörren, och så att säga stoppat afslaget i bakfickan, där det syntes minst, kunde jag gråta förtvifladt öfver att jag *måst* låta dem gå.

Jag kände det, som blef det allt förfärligare att gå ensam, allt mera mörker och tomhet och ödslighet därute bland de många människorna, och när jag tyckte, att jag inte längre hade vare sig synvidd eller fotfäste, kom Sven Bryde. — — —

Velsigned være du, at du kom en Gang!

Och så intet mer om de ljusa tiderna.

Men han gick, och jag skulle in på den gamla vägen; det kunde jag inte. En man vet aldrig, hvad han förmår väcka upp inom en kvinna. Han förmodar, att hennes passioner alltid äro lika vakna som hans och bryr sig ej om att veta, det hon oftast är en Galathea, innan den Pygmalion kommer, som väcker henne ur slummern.

Sedan börjar blindbocken. Med förbundna ögon söker hon en, *en enda*, men när denne flyr, och en

annan ifrigt snor sig omkring henne, blir hon trött, tar miste, och ropar ett namn — ett namn, som hon aldrig velat.

Så har det gått mig. Och nu på årets första dag ropar jag: Börje! Börje! Börje!

*

Jag har varit vid Lallas graf; den är igenskottad nu och ser ut som alla de andras. Det var så underligt att stå där ensam i tystnaden; till och med hafvet teg, och den storm, som brusade inom mig, hörde ingen.

Gamla kära Lalla, saknaden efter dig är så stor och så bitter, att du ej kan ana det. Du har lämnat tomrum öfverallt här hemma, och jag tycker, att alla dina möbler, dina små nippsaker, blommor och hela din egen värld sörja dig. Ser du, Lalla, det var du, som gaf lifsvärde åt din omgifning. Nu är det lilla gröna huset en spillra, ett dödt ting, där de enda lefvande varelserna äro en hetsad kvinna och en hvit, spinnande katt på en röd dyna.

Selma var rädd, att du skulle »gå igen», Lalla, därför flyttade hon.

Jag är inte rädd och ändå hade jag kanske mera skäl än hon, ty det *kan* hända, att du får anledning att komma till mig och se på mig med stora, förebrående ögon — du, som gaf mig mina vackraste drömmar.

Å, det vore synd, synd om oss båda, Lalla, men jag kan ändå inte regla min dörr och stanna

därinne i ensamheten, när jag hör tre välbekanta slag på porten. Jag öppnar din port, nej, *min*, och det fast jag vet, att det kanske blott är frågan om ett djärft inbrott.

Men du, än har ingenting händt. Jo, det, att din och min tro, den om ett hem, har svikits. Jag får aldrig hamn! Hans kärlek är flagga på mast och intet mer. Jag ville, att jag hade mod att resa i dag, i morgon, men jag väntar; jag vacklar, jag ber att få slippa. Ty här är dock värme och suggererad lycka, och stöter jag bort den, går jag *nu*, är det för alltid slut, då blir jag Ahasver, nej, värre än det: en Tantalus, med bakbundna händer tätt intill lifvets gästabudsbord.

*

I dag får Karl Wilhelm mitt bref. Jag skall resa. När jag skref sist i min tankebok — det är tre dagar sedan dess — ville jag det inte. Och nu, ja, nu kvider det inom mig som ur sår vid sår, när jag säger mig, att jag *måste*.

En plats skall jag väl alltid få. Karl Wilhelm har stort inflytande, och han är ganska välvillig, när det inte går ut öfver hans egen pung. Jag har tänkt mig något så anspråkslöst som att bli volontär på ett kontor.

Siffrorna skola bli afledare för allt grubbel, och kontorsstolen är så god pinobänk som någon, där kan man aftjäna straffet för syndiga önskningar och begärelser.

Alltså, jag är viss om att bli kontorskvinna —

en afskyvärd titulatur, likasom brännässla för en blomma — och jag skall till belöning få allmän högaktning. Och när jag dör, det gör jag väl sent omsider, kommer det att stå som epitafium på min graf något om en »hederlig vandel» och »ett upplyst förstånd», och kanske till och med som på de gamla grafskrifterna: »Och du som läser detta, se ock till att du det efterlefver.»

Ja, det är min framtid, tecknad i raska drag, och den ter sig ju ej afskräckande, när man så fort blir färdig med den, men dag skall läggas till dag långsamt som det ena hvita pappersarket till det andra, och när det rätta måttet är fylldt, skall folk kalla det en bok — en bok med blanksidor . . .!

»Hvarför reser du,» frågade Börje i dag. Och ändå visste han det så väl; han såg igenom mina förevändningar som genom ett tunt flor och fann svaret längst inne:

»Därför att jag inte vill bli din älskarinna.»

Han såg på de outtalade orden, som han velat utplåna dem med blicken.

»Du skyggar för ett fantom,» sade han.

»Nej, Börje, men jag är glad att kunna varna mig själf för faran.»

»Falsk signal, älskade, det du kallar fara är det, som skulle ge dig lugn. Nu får du feberdrömmar.»

Och hans arm lade sig om mig så bedjande ömt, att jag fick tårar i ögonen. Hans läppar sökte mina. Jag gjorde intet motstånd, ty snart, snart skulle jag mista allt.

* * *

Det var kväll. Elsa Maria hade tidigt på eftermiddagen företagit en lång ensam promenad och kom hem först nu vid sjutiden.

Hon hade gått uppåt berget, en brant och obekväm väg med små låga löfträd vid sidorna, och nu, när dessa stodo bara, utsikt öfver fälten, hafvet och den lilla köpingen, där gårdarna tedde sig som uppställda ur en tysk leksaksask.

Solen hade gått ned i strålande guldglans, och Elsa Maria tänkte på gamla Lalla, hvilkens tankar skulle gått igenom guldporten, så trygga som ett barn in i sin mors famn.

Hon såg ej mycket af skog, en strimma bara längst bort i väster; den tecknade sig som en skugglinje på det fria landskapet och hon vände sig ifrån den för att om och om igen rikta blicken mot Ringbo, den plats, där hon sagt sig, att friden väntade henne, och som hon nu skulle lämna i morgon bittida, troligen för år.

Karl Wilhelm hade skaffat henne anställning,

ehuru med protest, ty han tyckte, att »sådan där verksamhetsifver var alldeles onödig, när man fått det så bra». Men efter hon absolut ville, så gladde det honom, skref han, att kunna göra henne den tjänsten.

En af hans vänner, en äldre affärsman i Göteborg, önskade en privatsekreterare och redan i februari kunde platsen tillträdas. Lönen var obetydlig, men det behöfde ju inte hon, som bara hade sig själf att sörja för, fästa något afseende vid.

Grosshandlar Falke var allmänt känd som en mycket human och behaglig personlighet, »och,» slutade han sitt bref: »efter allt att döma, har du äfven i detta afseende en lysande tur.» — — —

Uppe på klinten, där hon stannat och andats ut, kom vinden emot henne från alla håll, men hon aktade ej på den, utan stirrade frånvarande för allt annat mot det gröna huset och dess snötäckta trädgård. Det skulle stå med tillbommade fönsterluckor, reglade dörrar, ett stängdt hem! Icke ens Olle spann mera därinne; både honom och hans röda dyna hade postmästarns tagit hand om, och alla fönsterblommorna voro i prästgården.

När hon nu själf läste upp porten och dörrarna och gick in i de tomma rummen, tyckte hon att hon kom in i ett grafkor, så tyst och mörkt var där.

Fotografierna voro nedtagna från väggarna, alla de små virkade dukarna inlagda, icke ens kinesen nickade på chifonniern, och den broderade landskapstaflan var afvigvänd.

Elsa Maria tände lampan — den med gröna skärmen — och satte sig i sitt rum. Hon sjönk ned i den bekväma stolen och tände en cigarrett — under väntan, ty naturligtvis väntade hon, att Börje skulle komma i kväll som alltid. Och hon skälfde nervöst vid tanken på detta afsked utan au revoir. Det var icke så mycket sin egen smärta som hans hon kände, medvetandet om hans pinade blick skakade henne som frossbrytningar, och hon bäfvade vid tanken på hans famn. Hur skulle hon kunna gömma sig i den utan att ge annat än en latent värme till svar?

Tre välkända slag på porten.

Hon skyndade ut.

»Godafton Börje!»

Han kysste hennes hand, som sträcktes emot honom; han var för upprörd att säga något, och han hängde långsamt upp rock och mössa, hvarpå han gick före henne in.

»Hvad här ser otrefligt och flyttningsstökigt ut. *Det* kunde du åtminstone besparat mig.»

»Skulle jag ha packat in på natten för att ge dig några minuters trefnad?» Hon log, men tyckte nästan, att hon bort göra så för att ha fått ett vackrare minne af deras sista möte.

»Nej, det är ju sant! Du reser redan i morgon. Du har fått plats — ett underligt ord för dig! — Hur dags far du?»

»Klockan åtta.»

»Att du kan det, att du frivilligt går ut i ett

futtigt hvardagslifs förpliktelser! Å, att du inte förstår, att du inte skapats för söcken.»

Han tryckte henne hårdt intill sig.

Hon gjorde sig sakta lös.

»Hvem skulle ge mig helg här?»

»Jag — ditt eget väsen, allt det, som endast undantagsmänniskorna väfva in i tillvaron som röda trådar.»

»Och när den röda tråden brister?»

»När en tråd brister, barn, är det därför att den blifvit skör. Det är bara en naturlig lag, men det är onaturligt och grymt att slita af en stark, lysande, glad tråd bara därför att — ja, hvarför? Är det feghet?»

»Kanske det, Börje.»

Han stod tyst framför henne, så lade han plötsligt handen på hennes bröst, där han bäst kände hennes hjärtas ångestfulla slag. Och han lät åter sin lediga arm smyga sig fast om henne.

»Du lilla, lilla kvinnobarn, hvarför dömer du dig själf till förvisning och landsflykt? Här i min famn har du hem och härd. Vår kärlek skulle växa osedd som en dyrbar pärla inne i det lilla gröna huset, dess mussla; och det vackraste vi tänkte, det ädlaste vi kände, allt det, som låg utom hvardagsiden skulle vi samla härinne. När dagen var slut, skulle vår längtan mötas. Som två fåglar från främmande land, skulle vi känna hvarandras locktoner och flyga in här under takåsen med våra drömmar om österlandet.

Ensamheten, din mörka fiende, skulle smyga

bort, skamsen öfver, att han förlorat striden, ty du var icke längre ensam; du hade en vän, hvars hela dagsarbete var strå på strå till den stack af välstånd han ville bjuda dig — utan tvång, utan plikt, fritt som kärleken själf, och du kunde taga det utan förödmjukelse — taga med kärlekens rätt.»

»Nej — nej ...»

Han drog henne med sig in i hennes rum, satte henne i den bekvämaste stolen och lade sig själf på knä med sina armar omslingrande henne. Hans blick sökte hennes kropp och själ; hans smekningar voro flammor, som tände, och de långa kyssarna, de framhviskade orden voro vågor, hvilka sköljde öfver henne med stormande makt.

Han var blind för omgifningen, för den missklädande gröna lampskärmen, för hennes svarta dräkt, för allt utom för den mjuka, smidiga, varma kvinnokropp, han famnade och för dessa strålande mörka ögon, hvilkas glans han älskade.

Det svindlade för henne; hon tyckte, att hjärtat stannade, så intensivt tog han henne fången i sin öfversvallande lidelse, och hennes hufvud sjönk ned mot hans; hennes motstånd var brutet. Ångest, smärta, klokhet, hänsyn runno bort snabbare än timglasets sand. — — —

När Börje mycket sent lämnade henne, var hon hans, och det hade skänkt henne en minutlång lycka och ett minutlångt lugn. Hon hade domnat som ett trött barn i hans famn, men när han nu vid afskedet jublande hviskade: »*Nu* reser du inte!» ryste hon till och hade intet att svara. De få återstående natt-

timmarna gick hon rastlöst fram och åter; hon gick och gick ända till den redan beställda vagnen stannade utanför porten, då rusade hon ut för att öppna.

»Å, jag har försofvit mig,» stammade hon, »men ni får ta sakerna och komma igen och hämta mig till middagståget. Glöm inte det, med middagståget *måste* jag fara.»

Karlen nickade lugnt och lofvade att vara precis, så for han, och hon blef ensam igen.

Vid tiotiden knackade Börje på, men hon låtsade ej höra det, fastän hon stod tätt innanför med handen på låset, som om hon fruktat, att det skulle springa upp af sig själft. Han bultade hårdare i nervös otålighet, och hon ställde sig med hela sin kroppstyngd mot dörren; sedan hörde hon honom gå rundt huset, försöka se under gardinerna och sakta knacka på fönstren, och hon stod där skakande af ängslan, att han skulle upptäcka henne. Hon var ej mera den hon i går afton — i natt — varit. Blygsel och ånger öfver hvad som skett, kom henne att halft omedvetet gång på gång slå händerna för ansiktet, som ville hon dölja sig för sig själf.

Och hon sade sig, att hon skändat Lallas hem. Det lilla gröna huset, där allt hittills varit så rent, det hade hon smutsstänkt med en lidelse, som hon till hvarje pris bort bekämpa. Hon hade varit för feg att taga sitt lif, men sin heder, den gaf hon till spillo.

Hennes självförebråelser slogo henne som det skarpaste gissel, och hon tycke, att hon aldrig mera skulle kunna träda ut i dagsljuset, men så kom detta

obevekliga: *du måste* igen. Ty nu — ja nu var också döden ryckt ur hennes händer. Hon visste ju ej längre, om hon hade rätt att taga sitt lif, om det ej skulle få en mening, som fortsatte äfven sedan hon var borta. Och *om* så vore, ja då vore döden ett brott, *ty blott öfver sig själf har man rätt att råda, ej öfver ett annat lif.* Den, som trampar på fröet, trampar också på möjligheten till skörd.

Och ändå -- vore det ej barmhärtighet? Barmhärtighet mot henne, barmhärtighet mot *det*, som ej bedt om lif! Vore det ej hvila?

Hon stannade tvärt och stirrade förskräckt mot sidan. Hade någon plötsligt kommit in? Så tydligt som om någon stått bredvid henne, hörde hon de orden: »*Du är en äkta kvinna; du frammanar situationerna, men du drar dig tillbaka för konsekvenserna.*»

Hvem hade sagt det en gång?

»Å Sven Bryde! Sven Bryde!»

Elsa Maria kastade hufvudet tillbaka och tryckte händerna hårdt mot bröstet; det slet af marterande kval därinne, men *sorgen dödar ej.*

* * *

Elsa Maria Heiden till Börje Gunnarsson.

Göteborg, den 1 februari.

Börje!

Du sökte mig i går i mitt hem, då stängde jag mig inne för att slippa se dig och — min skam i ögonen.

Vid stationen, bland de få bekanta, som följt mig ned, växlade vi naturligtvis endast några likgiltiga ord, och det föreföll mig då, som detta utan vidare kunde varit vårt afsked för alltid. Ty — utan att vilja såra dig — det tycks mig, som du nu, efter hvad som passerat, kommit längre bort ifrån mig än någonsin, det finns en afgrund emellan oss och det är min blygsel öfver mig själf.

Troligen hade aldrig detta bref blifvit skrifvet, om jag ej fruktat, att du skulle missförstå mitt tilltvingade lugn i går, och däri se en önskan eller möjlighet för, att vi ånyo skulle kunna träffas, och detta missförstånd måste jag häfva.

Hända hvad som helst: våra vägar få aldrig korsas. Jag kan ej stå ut med att se dig igen, och jag önskar, att vi aldrig mötts. Men ödet kan man ej behärska, ej ens öfver sitt eget jag förmår man något. Och hvad hjälper det mig nu, att jag afskyr min svaghet, att jag känner mig bottenlöst förnedrad! En handling bär sina följder med sig lika fjättrande som fången sin kedja.

Hvad jag emellertid vill du skall förstå är detta: att hade jag gifvit mig till dig, därför att jag älskade dig, därför, att du var *den ende* och förste, skulle jag med höjdt hufvud och klar blick möta framtiden, hurudan den än må gestalta sig. Jag har under sorgens dagar lärt mig att mäta med andra mått än förr, och *om* du varit den jag nu och alltid skänker och skall skänka mina tankar och min lust, då skulle jag varit stolt öfver att ge och få med »kärlekens rätt».

Men i mitt inre är du främling; där finns inga vägar som du nött så, att gräs aldrig skall växa på dem mer, där är inga sår efter slag, som du tillfogat; intet rågadt mått af den djupaste smärta, som du gifvit, eller af den rikaste glädje, som du varit upphof till.

En gång — en kort tid — arbetade jag ärligt, klokt och förslaget trodde jag för att få bli din hustru. Du tycktes mig vara hederligare, mera varmhjärtad och odladt intelligent än de flesta män jag träffat, och från den stunden jag drömde om ett hem, blef jag vek och mjuk.

Du har medvetet alltid handlat godt och vackert mot mig, aldrig velat föra mig bakom ljuset, och jag har inga förebråelser att göra dig. Min egen svaghet bär skulden. Den har störtat mig, och jag vet ej, om jag någonsin kan resa mig mera.

Men ett är visst, för dig vill jag icke ens vara ett minne, ty det minnet måste förr eller senare te sig som en mörk fläck, och jag ber dig därför — medan du ännu ser på det med milda ögon — att du utplånar hvarje hågkomst af

E. M. H.

Börje Gunnarssons svar.

Ringbo, den 2/2.

Mitt stackars älskade barn!

Hvarför flög fågeln ut ur buren? Nu skola hvassa klor klösa sönder de fina fjädrarna!

Hvad har du ut i världen att göra, du, min lilla sensitiva, som ej tål en fläkt utan att rysande falla samman!

Du ger mig inga rättigheter, du skyr mig som en pestsmitta, och detta endast därför, att vi varit två människor, två sökande och famlande, kärlekstörstande människor, hvilka funnit vägen till hvarandra.

Det du talar om blygsel och förnedring och synd, förstår jag intet af. Fri var du och fri jag; i frihet togo vi ut lifvets härligaste skatt, den att älska utan band.

Jag tackar dig för hvad du varit mig, och jag saknar dig hvarje stund af dagen, nej, af dygnet, ty än kan jag ej sofva eller hvila, så stor är sorgen öfver att endast fått äga för att mista.

Du säger, att du tänkt dig bli min hustru, och du hör ej själf motsägelsen i att ingå ett så kalladt kristligt förbund utan kärlek och strax därefter förtvifla öfver, att du gifvit dig till mig.

Tror du, att jag skulle vara nöjd med lugn tillgifvenhet, afpassad efter en viss termometer, tror du, att du själf handlat rättare och mindre svagt, om du i ett äktenskap afsvurit din gamla kärlek eller suckat öfver den i lön, när din man antager dig vara trygg i hans famn?

Är detta din åsikt, så får du förlåta att jag kallar den låg.

Det steg du i stundens yrsel tagit, och som du betecknar med alla uselhetens namn, vet du, hvad det var, det var lifvet självt, som instinktivt sökte lif; och af samma skäl som du fördömer dig själf, kunde du fördöma pistillen, när den naturenligt öppnar sig för sol och vind.

Jag sörjer bittert öfver mina svikna illusioner, ty jag hade väft mina drömmars fagraste väf kring dig, och det fanns endast tankespunnet silkes klara färger i denna klädnad. Du var mig lyckan själf.

Det original för lifsvärde jag sökt med ljus och lykta, och jag föll ned i tillbedjan och tro — tro på din renhet, som ej skulle se fläckar på solen, och på din fördomsfria lifssyn, hvilken ej skulle binda dig bland de många kräldjuren: — genomsnittsmänniskorna.

Du har svikit mig så som idealen alltid svika, och än mer, du har kufvat mitt mod och gjort det till feg underkastelse.

Min härliga, solsökande, starka kärlek förstod du ej mera af än att du kallar det »synd och skam», att ha lyssnat till den, och med de orden har du stäckt dess flykt.

Men du — det gör mig bittert ondt att skrifva det — du, som de flesta, bryr dig kanske minst om vingkraft, du tänker förmodligen: »bättre en fågel i handen än tio i skogen».

Godt, här har du mig! Nyss var jag konung öfver all lyckans land, — nu är jag slaf af mina lustar, och i den skepelsen skall jag pålägga mig bojan.

Kan *du* bli min hustru — utan kärlek — så kan jag — trots min glödande lidelse, den nu slitna fana, jag en gång skrifvit excelsior på — bli din man.

Meddela, när och hur du vill ha saken arrangerad.

Tills vidare får du tillåta, att jag tecknar mig

Din Börje.

Elsa Marias svar.

Göteborg, den 10 februari.

Börje!

Det är ej mycket att svara på ditt bref, ty jag vill, att det skall vara slut emellan oss. Troligen är du större och bättre än jag, men du dömer som *man;* och du glömmer, att en kvinna måste intaga en annan ståndpunkt. Tar hon ej hänsyn till sig själf, stämplar världen hvarje hennes handling med förakt, och den bannstrålen är så mäktig, att den går ut öfver en människoålder och in i en ny.

Det är väl sant, att jag sett skeft på äktenskapets betydelse, men jag hvarken kan eller vill gå in på, att man har lof att taga vägar utom samhället, när man eljest vill ställa sig solidarisk med dess skyldigheter och rättigheter, och därför att *du* handlat i kärlek och således haft den enda, okufliga rätten att ge fritt, blir *mitt* felsteg ej mindre.

Dock får jag nu ensam möta, hvad ödet ämnar mig; din blir jag aldrig. Det vore förödmjukelse för mig och pina för dig; och hvad du troligen ansåg för ett ädelmodigt förslag, verkade på mig närmast som ett nådebröd. Det vill jag ej äta. Svält är lättare.

Det enda jag har att bedja dig om är att snarast söka glömma

E. M. H.

Börjes svar.

Ringbo, den 12 februari.

Så farväl då! Låt mig blott säga dig, att kommer den dag, då du vill veta af den, som skulle känt sig stolt öfver att få kalla sig *din älskare*, så tveka ej att ge mig ett ord.

Har jag gjort dig ondt, när jag ville göra dig godt, skall jag kanske, om du en gång skulle behöfva min hjälp eller mitt råd, bli i tillfälle att visa dig, att min kärlek är starkare än den så kallade hedern hos hela det samhälle, hvilket du är så angelägen att tillhöra.

Börje Gunnarsson.

* * *

Den plats Elsa Maria fått sig anförtrodd, var af behagligaste art. Grosshandlar Falke tog genast emot henne som en yngre släkting och införde henne både i sin egen och sin gifta dotters familj.

Ehuru dessa hem tydligt representerade tvenne tidsåldrar, var det ej möjligt annat än att trifvas i dem båda.

Det gamla huset vid Södra Hamngatan, där grosshandlar Falke och hans fru hade en våning, bibehöll ett visst hanseatiskt köpmansvälstånd, och äfven de seder, hvilka hörde till »den gamla tiden» bibehöllos troget i de djupa, korrekt och gediget möblerade rummen.

Men det gamla äkta paret liknade tvenne stora goda barn, där de gingo omkring bland sina skatter. Han var den förståndige gossen, som ledde den lilla flickan och aktade henne för alla stötestenar.

»Theobald säger» var den fina, mjuka fru Falkes stående uttryck, och hennes blick sökte bakom de guldbågade glasögonen alltid mannen, när det gällde

en meningsstrid, som låg utom det husliga gebitet. Hon hade läst mycket, men alltid sådana böcker, som hennes vänkrets gillade; och på de resor hon med sin man företagit, hade de uteslutande i alla länder hållit sig till medaljens framsida.

Gamle Falke själf liknade mest af allt en gemytlig starhane, där han hvisslande, gladlynt och munter vandrade fram och åter på sitt kontor, under det han väntade att få signera ett bref, och minst lika glad var har i hemmet hos sin gumma.

Två så lyckliga äktenskap som Falkes och Robsams hade Elsa Maria aldrig sett. Fru Robsam, född Falke, tycktes som enda barnet tagit arf af både fars och mors egenskaper. Hon var vacker, liflig och intelligent, och trots, att man, hem och barn voro hennes största intresse, såg hon sig likväl med vaken blick omkring i världen.

Hon visste långt mer än modern om nöd och sorg och låghet, men intet af detta hade dock kommit henne nära; hon såg på det som genom marinkikare: det var spökskeppet, långt ur hennes segelled.

Häradshöfding Mogens Robsam nämndes alltid som en allvarlig och samvetsgrann jurist, strängt hederlig, men ej hjärtlös, tvärtom; småfolket hade ett säkert skydd i honom, och han förstod att skilja på brott och brott.

I dessa båda familjer umgicks Elsa Maria dagligen; först höllo de af henne för att hon var Karl Wilhelms syster och sedan för hennes egen personlighets skull. I synnerhet fru Dagmar Robsam blef

henne hastigt varmt tillgifven. Det gjorde henne ondt om en ung kvinna, hvilken stod så ensam i världen. Ryktet hade också fört historien om den brutna förlofningen till hennes öron, och detta gaf ett visst poetiskt skimmer åt Elsa Maria, som gick där ibland dem i sin djupa sorgdräkt.

»Kära barn,» sade unga fru Dagmar viktigt, när hon och Elsa Maria sutto samman en kväll i hennes salong och handarbetade. »Man kunde tro, att du hade änkesorg, så mycket krusflor har du.»

»Jag sörjer Lalla som min mor. Eller rättare, jag saknar henne, ty här hos er trifs inte sorgen. Vet du, lilla Dagmar, jag har inte känt mig så glad och frisk och nöjd på länge. Det är så ren, hög luft i era rum — i era tankar också.»

»Ja, ser du det, att du trifs. Första tiden hängde du med hufvudet och såg bedröflig ut. Nu är du ju riktigt som en ros. Ingen skulle tro dig vara inne på trettiotalet. Se dig i spegeln där! Jo, gör det... Nå? Å, du är alldeles härlig med de ögonen och den hyn! Vet du, jag har en vild lust att gifta bort dig.»

»Dagmar!»

»Förlåt mig! Kan du inte glömma, darling? Jag trodde — förlåt mig, käraste, tag det inte så förfärligt hårdt. Du ser ju alldeles förstörd ut! Se så, du skall bara stanna hos oss i fred, bli mina småttingars älskade tant Elsa, och min kära vän.»

»Ja, finge jag bara det!»

»Visst får du! Tror du, att vi för mycket godt

vilja släppa dig ifrån oss? Fast du endast varit här en månad, håller jag af dig, som du vore min syster. Och pappa och mamma kalla dig alltid sin lilla flicka.»

»Det är så snällt af dem — så rart af dig att taga emot en främling på det sättet.»

»Främling är du då absolut inte! Vi kände dig ju par renommée, innan du kom. Föräldrarna äro så noga, att du må tro, det behöfs sådana rekommendationer som att vara den oförvitlige Karl Wilhelms syster, för att de skola öppna sina dörrar på vid gafvel. Jag är ju inte så konservativ, men i regeln vill jag gärna veta litet om den jag umgås med. Till ersättning för denna misstänksamhet, är vi mycket trofasta.»

Elsa Maria reste sig och lade ihop sitt handarbete det susade för hennes öron och små svarta prickar irrade fram och åter för ögonen; så sjöd blodet i oroliga vågor inom henne. Det var visst inte första gången ett liknande samtal väckt hennes domnade ängslan, och hon tyckte alltid, att hon måste gå för att aldrig återkomma, att hon bedrog dem, och att om intet annat hämnades, ödet i form af ett oblidt rykte troligen förr eller senare skulle göra det, ty möjligen tisslades det redan om henne i Ringbo.

Icke att något kommit ut genom Börje, det var hon fullt och fast öfvertygad om, men i alla samhällen hade väggarna öron, när det gällde skandaler.

»Å, gå inte redan,» bad Dagmar. »Mogens gladde sig åt, att du skulle vara kvar, när han kom hem; han tycker det är så roligt att prata med dig. Hvarför har du så brådtom.»

»Jag har litet att rusta med hemma, lappning förstår du,» sade Elsa Maria och log tvunget.

»Nu i kväll? Nej, tack du! Å raring, stanna! Jag har just sagt till om en läcker varmrätt till supén, och Mogens och du ska lägga bort titlarna i extra fin bourgogne. Säg.»

Elsa Maria tvekade. Hon hade så svårt att motstå denna hjärtlighet, denna hemvärme, som tvang henne bort från sig själf till idel behagliga förnimmelser; hon kunde kalla det hallucinationer, men de voro så angenäma, att hon endast med våld ville rycka sig ur sitt somnabulistiska tillstånd.

Och vaken, normal var hon väl ej, när hon lät sig dragas in i en krets, där hon ej hörde hemma, hvilken möjligen en dag skulle förakta henne gränslöst? — — Men den dagen var inte kommen än, hvem visste, om den någonsin kom, och då hade hon ju onödigtvis skjutit bort deras tillgifvenhet.

»Jag är rädd, att ni ska tröttna på mig,» sade hon och lade smeksamt armarna om Dagmars hals. »Jag är ju jämnt här.»

»Ja, det är just, hvad du skall vara. Vi är så glada att få rå om dig.»

På detta sätt växte Elsa Maria sig allt fastare in i de båda familjernas hvardagslif. De ville ha

henne med öfverallt, men stora bjudningar betackade hon sig för i anledning af sin sorg. Hon fick dock aldrig säga nej, när de voro hemma och ville ha henne hos sig, och ofta, när Robsams voro på fest, satt hon hos barnen, berättade sagor för dem, lekte med dem och söfde dem slutligen.

De brukade då alla tre slingra sina armar omkring henne under det de jollrade smeknamn i hennes öron och smögo sina mjuka, varma barnakroppar tätt intill henne.

En kväll sade Amy, sjuåringen, som ännu låg vaken med Elsa Marias hand om sin:

»Tant, jag ville, att du hade en liten gosse, som jag finge leka med. Kan du inte be Gud om det?»

Elsa Marias hjärta klappade hårdt. Hon böjde sig ned och kysste den lillas hvita, rena panna.

»Nej, lilla Amy — jag kan inte be — om det.»

»Nej, det är sant, du har ingen pappa åt honom, det är dumt, tant!»

Elsa Marias ögon stodo fulla af tårar. Hon vände bort hufvudet för att dölja dem, men Amy såg, att tant var ledsen.

»Gråter du,» frågade hon ömt med sin lilla mjuka röst, »det skall du inte, tant, om du inte får din gosse, så har du ju oss. Vi håller af dig *så*.» Hon kramade Elsa Marias händer.

»Tack, du lilla barn! Sof nu! Jag skall tala om en saga för dig, och sedan somnar du nog.»

Amy hann knappt höra sagan till slut, förrän

hon somnade, de tunga ögonlocken med sina mörka fransar föllo ned mot de runda kinderna och den röda munnen blef så liten och fast, som den slöt sig i lugn, trygg sömn.

Allting var så hvitt och fint och hägnadt härinne. Öfver barnens sängar hängde föräldrarnas fotografier; i bokskåpet stodo rader af goda böcker; stall och dockhem hade bildats efter verklighetsmönster. Det fanns ej en vrå i detta stora, luftiga rum, som ej var präglad af sund omtanke och kärlek.

Hand i hand brukade föräldrarna gå in till sina små, när de kommo hem från någon fest, på tå för att ej väcka dem, tysta, men leende mot sina skatter och hvarandra.

Elsa Maria hade sett detta mer än en gång, när Dagmar efter en gemensam teaterafton bedt henne komma med upp och dricka te, och hon återkallade i minnet denna syn, där hon nu satt kvar vid Amys säng, orörlig, framåtlutad, med de iskalla händerna knäppta i knät.

Hon hade mått illa några dagar, men ej mera än att hon kunnat sköta sitt arbete, och hon försökte vagga sig själf till ro. Det var en tillfällig förkylning, en öfvergående olust hade hon sagt sig. Hon ville inte slungas ut bland bränningar igen. Ville inte refva seglen nu, när hon styrde med så rak kurs. Men kastvinden var starkare än hennes vilja, mycket, mycket starkare...

Hon hade tänkt så under de sista dagarna och ångesten hade tagit hennes nätters sömn. Lilla Amys

ord hade liksom mängt salt i såret, och hon kved under smärtan. »Det är sant, du har ingen pappa åt honom, det är dumt, tant.» Hon stirrade tröstlöst ut i detta fridfulla, vackra rum, där begreppet *föräldrar* blef till den ljusaste realitet, och hon ryste vid tanken på att föda ett barn, som ej hade hemortsrätt i samhället, ett litet stackars, oäkta barn. Det skulle inte ha någon far! Intet stöd, ingen stark, ledande hand. I ånger skulle det se ljuset, i skam och blygsel skulle det döljas för världen, och ägde hon också den största, renaste kärlek att svepa det i, måste det frysa, *förfrysa*, därför att människors hårdhet och köld skulle genomisa det.

Hon kände i detsamma en stickande smärta rista inom sig, liksom en kort, intensiv signal, ett obönhörligt »gif akt» och hon blef stel af ångest.

Så var det då sant! Hon slapp ej! — — —

Minuten därefter reste hon sig mödosamt och stod en stund med blicken riktad på de sofvande barnen, så sjönk hon plötsligt på knä och bad innerligt, med hörbara ord:

»Gud, finns du, så gif mig nu mod, inte för min, men för barnets skull! Måste jag ge en varelse lif, så lär mig, Du, att lefva så, att detta stackars väsen ej får lidandet medfödt. Gud, är du så stor, som jag ville, jag kunde tro, så gif mig *modersrätt:* det är kraft och styrka för barnet.»

Hon tänkte vidare: »Hundrade andra skulle kanske be om att få dö. Det *kan* jag ej. Det är som jag, midt i min förtviflan, fått dubbelt lif.»

När hon ändtligen lämnade barnkammarn och gick ensam hem genom de tysta gatorna, fattade hon ett beslut: Redan i morgon skulle hon skaffa sig visshet, sedan tvangs hon in i handlingen, fick ej längre skyla undan verkligheten för sig själf, ej vackla och gå utomkring, *rätt igenom* måste hon denna gång.

*

Elsa Maria hade sagt upp sin plats; hon hade gjort det i fullt förtroende till gamle Falke, men när hon slutat sin bekännelse, såg hon genast, att han ej förstått mer än ordalydelsen, det hon hoppats han skulle *känna* mer än höra af hennes pinade tonfall, förblef en sluten bok för honom.

»Det var mycket ledsamt, mycket, mycket ledsamt det här,» sade han, och det var första gången på många år han ej afslutade en replik med en käck hvissling. »Om jag anat det minsta i den vägen, skulle jag naturligtvis inte protegerat — — — ja, ja, jag menar ingenting direkt ovänligt,» tillade han efter en blick på Elsa Maria, »men det är ju klart, att jag är nogräknad med de bekantskaper min hustru och dotter gör. Det var ju också besynnerligt, att du inte talat om det för bröderna.»

Elsa Maria vred sig i själslig vånda inför denne lugne, korrekte man, som aldrig tycktes begått ett felsteg; i hvarje fall var han oförvitlig i världens ögon, ett mönster för en äkta man och far. Hon

sjönk ihop inför honom, inte af beundran, men af slitande förfäran för den makt han representerade: *den mänskliga rätsidan*.

»Det är också uselt af en karl att locka en bättre flicka i fördärfvet, och sedan låtsa om intet,» fortsatte Falke. »Det är hans förbaskade skyldighet att gifta sig med henne. Och det är möjligt, att Mogens kan arrangera den saken. Det vore den lyckligaste lösningen.»

»Han har erbjudit mig äktenskap,» sade Elsa Maria tonlöst.

»Nå då så! Falke tog ett lättande andetag och hvisslade till alldeles omedvetet. »Då tar ni raskt ut lysning och gifta er. Så är det hela glömdt. Ingen får veta något — du kan räkna på min diskretion. Och som jag ju vet, att du i grund och botten är en hed — hm — hm... bra flicka, så kan umgänget fortfara, bara du hunnit bli fru.»

»Jag har afsagt mig det.»

»Sådana galenskaper! Hvarför det?»

»Å... han höll ju inte af mig så. Jag skulle tvingat mig in i hans hem.»

»Än sedan — bättre det! Man får framför allt laga, att man är fläckfri inför andra; det är ett sätt att bli det inför sig själf. Den allmänna opinionen är figurligt taladt — som god trädgårdsjord, man uppblomstrar invärtes af den. Tag ditt förnuft till fånga, min flicka, och ställ inte till skandal.»

»Jag far i morgon. Doktorn har ordinerat ombyte af luft. Ingen är skandaliserad här.»

»Nej, det erkänner jag tacksamt.» Grosshandlar

Falke satte sig tillrätta i sin stora, skinnklädda skrifstol som en vördnadsvärd domare. »Men,» började han, »om nu orsaken till din resa blir en hemlighet här, så får du i alla fall tänka på, att du har plikter också mot barnet, och att du med din halsstarrighet dömer det till en så sorglig lott som att inte ha någon far. Har du tänkt dig in i saken? Det har du förstås inte, ty det är så ruskigt, att en fin kvinna hvarken tänker eller talar om det, förrän det är alldeles oundgängligt.»

»Jag har tänkt *mycket* på det. Och jag hoppas, att om mitt barn lefver, kunna härda det så, att det ej blir ett likadant rö för konventionalism som jag själf varit.»

»Ta, ta, ta! Teorier. Vi se praktiskt på det, med din tillåtelse. Det skall döpas!»

»Ja, det skall få namn.»

»Och konfirmeras.»

»Om det vill.»

»Nonsens! — Och kanske gifta sig.»

»Kanske.»

»Och vid alla dessa heliga handlingar skall det först omedvetet och sedan medvetet förebrå sin mor, som inte gifvit det samma rättighet som andra barn. Sådant är inte mod, Elsa Maria, det är *öfvermod.*

Hon stod blek och tyst framför honom, och inom henne gnagde hvarje hans ord som skarpa tänder. *Om* han hade rätt, om alla dessa anklagelser en dag skulle göras henne af det väsen, hon helt ville offra sig för. Betydde då en mor så föga; var en kvinna ännu i nittonde århundradet så litet värd,

att hvarken strid eller försakande ömhet vägde något mot en uppställd samhällsnorm? Skulle barnet, när det växte upp, endast ha missaktning och agg att ge henne, och värre än så, dömde hon det till en parias, därför att hon ville stå och falla ensam?

Tankarna tumlade febersjuka i hennes hjärna och det svindlade för ögonen.

»Sätt dig, var så god!»

Hon tog den stol Falke pekat på. Och han, som nu trodde, att hans ord burit frukt, tillade:

»Ja, som sagdt, så låta vi Mogens skrifva till karlen, att du är beredd att gå in på hans förslag nu när det är nödvändigt. Du blir fru, och allt ihop är klart.»

»Nej tack, farbror, då är det bättre jag skrifver själf, när jag kommer härifrån.»

»Som du vill! — Jag antar, att jag inte behöfver be dig låtsa om intet på afskedsbesöket hos min hustru och Dagmar.»

»Nej, farbror kan vara lugn.» Hon reste sig upp. »Tack, så innerligt tack för denna tid.»

»Tack min flicka — det var ett tråkigt slut! Hvart tar du vägen nu?»

»Långt bort på landet.»

»Och du har medel.»

»Ja, tack.»

»Kan jag stå till tjänst med ett lån, gör jag det gärna. Men det är riktigare, att du först vänder dig till dina bröder. Din man och du gör kanske en rätt lång weddingtrip. Är han väl situerad?»

»Ja.»

»Lycka till då!» Starhumöret tog ut sin rätt: »Det ser inte så mörkt ut i alla fall.»

När Elsa Maria stod i beredskap att gå, fick han en idé. »Jag kan gärna gå med hem och titta till min lilla gumma,» sade han i oskyldig ton, »du går väl först upp till henne?»

»Ja.» Elsa Maria rodnade af harm öfver denna bevakning, och hon gick tyst och stel bredvid honom det korta stycket till det gamla hanseatiska huset, där hon haft så många glada stunder i känslan af att vara hjärtligt välkommen och omtyckt.

Också nu kom tant Louise emot dem och förklarade, att det var då riktigt rart förmiddagsfrämmande. Theobald blef alldeles bortkollrad af deras lilla nya flicka; hon kunde till och med få honom ifrån kontoret på olaga tid.

Falke kysste ömt sin hustrus fina, ringprydda hand och sade, att de i en hast blifvit så otroligt kaffehungriga, och dessutom skulle Elsa Maria resa bort i morgon. Den store, förståndige gossen berättade en lång saga för den lilla flickan, och hon trodde hvart ord och slapp se det fula och eländiga, hvilket han stängde ute med sina sirliga, formella uttryck.

Tant Louise anade ej, *hvilken* kvinna hon så varmt kysste till afsked och försäkrade, att hon skulle sakna som sin egen dotter, ty tätt bredvid de två stod Theobald, putslustig, skämtande, färdig att med ständigt nya infall skingra alla moln på sin hustrus panna; vaksam och klok stod han där och lät sina svarta ögon spela, så att hans lilla fru till

sist tog det hela lätt och öfver trappräcket nickade ett gladt: »Välkommen igen, min tös, när du fått hvila ut och blifvit kry!»

Elsa Maria tackade och darrande i alla leder släpade hon sig ned för trappan. Så stängdes då den dörren för alltid!

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

På kvällen gick hon upp till Robsams och träffade dem båda hemma. Den påpasslige gamle Falke hade lättat vägen för henne så till vida, att han berättat om hennes resa och den officiella anledningen därtill, men hvarken Mogens eller Dagmar voro så naiva som tant Louise, och de trodde, att där måste finnas något annat skäl än en läkarordination. De hade visserligen märkt, att Elsa Maria sett mycket medtagen ut de sista fjorton dagarna, men en så hastig resa föreföll dem i alla fall besynnerlig, och när Mogens kom på tu man hand med sin svärfar, frågade han honom rent ut. Gubben hade kommit upp till dem på eftermiddagen, och det var när Dagmar gick in till barnen, som Mogens framställde sin fråga.

Falke funderade och meddelade så det hela som han uppfattat det och under tysthetslöfte.

»För all del inte ett ord åt Dagmar, min gosse.»

»Nej, det är kanske bäst att hålla henne utanför.»

»Absolut! Hon är uppfostrad i renhet.»

Mogens nickade. Men han tänkte, att var det så, att de båda unga kvinnorna på egen hand ut-

bytte förtroenden, ville han ej förhindra det. Dagmar var inte längre något barn, och kanske kunde hon göra Elsa Maria nytta, just därför att hon själf var den hederligaste, mest renhjärtade och högsinta kvinna han kände och därtill hustru och mor. Hon hade anförtrott honom, att de kunde vänta ännu en liten en att älska och uppfostra för lifvet, och han tänkte på, hur olika uppfattning hans egen Dagmar och hennes väninna måste ha af moderskapets lycka.

»Bäst naturligtvis att hon gifte sig,» sade gamle Falke.

»Ja,» medgaf Mogens, »det vore ju att tända ett ljus i mörkret. Ljusringen räcker knappt en handsbredd, men ändå tar det bort mörkrädslan.»

Svärfadern tog adjö och gick. Han hade aldrig så litet förstått sin högt aktade svärson. Han visste ju, att Mogens hade stränga åsikter och ändå föreföll det honom, som de i detta fall varit tämligen slappa.

»Fick du veta af pappa, hvarför Elsa Maria reser så hastigt,» frågade Dagmar, när hon följt fadern ut. Hon satte sig i häradshöfdingens knä och lade armen om hans nacke.

»Ja, det fick jag.»

»Det fanns således ett allvarligt skäl.»

»Mycket allvarligt.»

»Nå?»

Mogens tvekade och smekte tankspridd sin hustrus händer; slutligen sade han:

»Det är inte mitt förtroende. Jag anser mig inte ha rätt att yppa något, men hon är mycket

olycklig. Och jag ville gärna, att hon kände sig trofast omhuldad här hos oss.»

»Har hon begått något fel på kontoret,» frågade Dagmar ängsligt.

»Nej, det tror jag inte.»

»Hvad kan det vara! Det är så oroligt att ej veta, hur man skall trösta, och Elsa Maria är så sluten, att hon kanske ingenting säger. Dina principer känner jag och ber dig ej förklara något, men kan jag fråga henne?»

»Nej, det får ges som frivilligt förtroende, eller också måste du låtsa om intet.»

»Det här är ju förfärligt!»

Dagmar såg på sin man med de stora, mörkblå ögonen barnsligt uppspärrade som i fruktan för det okända. I detsamma ringde det, kort och svagt, på den elektriska knappen i tamburdörren. Mogens kysste sin hustru, innan hon gled ur hans famn.

»Det är antagligen Elsa Maria,» sade han.

Det var så; hon kom strax därpå in i det eleganta hvardagsrummet, där lamporna voro tända och förfriskningar framsatta.

Dagmar fick henne placerad i en låg, mjuk stol och tog hennes löfte att hon skulle stanna och dricka te.

»Du får inte hvila dig så länge, ty du vill väl hjälpa mig att bada barnen. På det sättet få småttingarna ge sin älskade tant en liten öfversköljning till afskedshälsning,» pratade hon gladt, »vi ska lägga dem tidigt, så att vi tre stora sedan få en lugn stund för oss själfva.»

En halftimme senare började den lifliga scenen inne i badrummet; det var ett plaskande af knubbiga små armar och ben, ett kvittrande af späda stämmor, ett springande och hoppande, som gjorde alla samtal omöjliga.

Först när barnen klädts i sina fotsida dräkter och glada krupit upp i bäddarna, där »dadda,» deras barnpiga, delade ut kakor och nötter åt dem för att de badat snällt, erinrade Dagmar sig, att hon och Elsa Maria borde få språkas vid ostörda, och hon gaf »dadda» i uppdrag att söfva de små, sedan hon läst den korta aftonbönen med dem.

Hon lade Elsa Marias arm under sin och drog henne med sig in i boudoaren, ett förtjusande rum, möbleradt i bräcklig rococostil med luftiga volangprydda tyllgardiner för fönstret och öfver de blekskära sidendraperierna vid dörrarna.

Ampeln var tänd i taket och gaf hela rummet ett rosaskimmer, hvilket kom kärleksguden på sin piedestal att få något lefvande friskt och mjukt öfver sin vackra gosskropp. Med ett skälmskt leende riktade han pilen rakt mot soffan, där de båda unga kvinnorna sutto.

»Du ser verkligen klen ut,» sade Dagmar deltagande, »hur är det med dig, Essan? Jag är rädd jag försummat dig en smula på sista tiden.»

»Nej, kära Dagmar, det har du visst inte.»

»Jo, det har jag nog, bara pysslat med mig själf, men ser du, jag har inte heller varit kry, fast — å, det är i alla fall så lyckligt — får jag ge dig mitt stora, glada förtroende?»

Hon lutade sig tätt intill väninnan och hviskade några ord i hennes öra. Det kom ett uttryck af rörande renhet och andakt öfver hennes vackra ansikte under detta meddelande, och när hon sedan lade sig tillbaka mot Mignonsoffans stöd, fortsatte hon att tala med låg, vibrerande stämma:

»Du anar inte, hvad jag känner mig lycklig. Jag, som älskar och beundrar Mogens öfver allt på jorden, tycker att det är stolthet utan like i den tanken, att hans egenskaper, hans utseende, hans intelligens skall gå i arf till barnen, och det tror jag så visst, det gör. Jag håller så gränslöst af honom, att det ej är möjligt annat. Vet du, Essan, ibland är jag rädd, att jag fått för mycket godt på min lott, men ögonblicket därefter säger jag mig, att just ett sådant äktenskap som Mogens och mitt rotfäster de bästa och sundaste elementerna i den nya generationen. Vi kunna — utan allt högmod, det förstår du nog! — kalla oss 'samfundets støtter'. Jag tänker mig nämligen, att hemmets jordmån är det viktigaste för att fostra ett kraftigt släkte, tror du inte det?»

»Jo.»

»Du skulle höra Mogens tala om våra smås framtid; det är som att läsa det härligaste evangelium, och jag är så trygg för att de ej ska råka på villovägar, de, som ha en sådan far. Han är som deras försyn, vet du, och alltid tänker han på, hur han bäst skall ställa det för dem. Jag brukar så ofta säga till Mogens: 'Stackars de småttingar, som

mist sin far — och ännu mer stackars dem, som ingen ha.'»

Elsa Maria ryckte till. Var detta slump eller visste Dagmar hennes hemlighet och ville sondera henne. Hon satt med sänkt hufvud; blodet brände i kinderna och hjärtat bultade — hörbart, trodde hon; — något måste hon visst svara, men hvad?

Dagmar förekom henne.

»Mera ingående tala Mogens och jag annars inte om sådant. Det är visst inte af pryderi jag drar mig tillbaka för dessa ämnen, men jag är så van vid ordnade samhällsförhållanden, att jag plågas af motsatsen. Det förstår nog du bäst, som är så konservativt uppfostrad.»

»Ja, jag förstår...»

»Och ändå om jag kunde hjälpa en stackars kvinna, som råkat på afvägar, skulle jag så gärna göra det.»

»Men du skulle väl aldrig kunna betrakta henne som din vän?»

Elsa Maria rörde sig ej, när hon framställde denna fråga; hon tyckte, att ord efter ord stelnade på tungan, när hon skulle uttala dem, och att deras klang var skärande spröd och hård.

Dagmar däremot gjorde en liflig rörelse.

»Som min vän!» upprepade hon. »Nej, det kunde jag inte. Hon hade, om också ofrivilligt, begått ett felsteg, och det måste finnas något af dekadans öfver henne. Jag skulle visst inte fördöma henne, men mitt hem och mina barn kunde

jag ju inte utsätta för beröringen med en — en sådan kvinna.»

Elsa Maria satt alltjämt lika stel. Hon sade ingenting, förrådde ingenting; lät skriken af smärta dö inom sig som en drunknandes rop under isen. Ingen skulle hjälpa henne; hon hade själf gått ned sig och måste sjunka.

»Men förlåt mig, darling!» Dagmar strök sin lena kind mot hennes, »här kommer jag in på de besynnerligaste frågor, som vi egentligen inte alls ha med att göra, i stället för att pyssla om dig, din lilla stackare. Är det ingenting jag kan göra för dig, Essan?»

»Nej — — jo! Håll af mig en liten, liten smula!»

»Men kära lilla du, det vet du väl, att jag gör! Hvad du ser uppskrämd och förtviflad ut; och så kommer jag med min lycka. Ja, man är en oförbätterlig egoist!»

»Kanske, men du är rar just sådan. Och jag vill långt hellre höra dig tala, än tala själf. Jag är så trött.»

»Du har ingenting du vill säga mig?»

»Jo, ett hjärtligt tack.»

»Å det — — vi träffas väl igen. Mogens skall få skrifva upp din adress. Du har den naturligtvis redan.»

»Nej, jag vet den inte säkert — — du skall få bref.»

»Ja, det är klart! Ska vi gå in till Mogens

nu? Efter du helst vill vara fri från att prata, ska vi be honom spela för oss.»

Häradshöfdingen tog villigt fram sin flöjt och Dagmar ackompanjerade honom vid pianot. De voro båda mycket musikaliska och njöto själfva så af dessa duetter, att de lätt glömde tiden och läto det ena stycket aflösa det andra.

Elsa Maria satt tillbakalutad i hvilstolen; Dagmar hade lagt en sidenkudde bakom hennes nacke och Mogens sköt en dyna under hennes fötter.

»Ha det nu riktigt godt,» sade han med sin manliga röst vek af deltagande.

Från blomsterbordet kom en doft af hyacinter och liljekonvaljer; de ringde in vår öfver detta hem, ringde in den som ljus aning, medan det ännu var frost och köld utanför.

Elsa Maria slöt de brännande ögonlocken, men icke en detalj af omgifningen gick därför förlorad för henne. Hon kunde se hela den harmoniskt väl inredda våningen, liksom vandra från rum till rum för att taga farväl och slutligen stanna bakom de två borta vid flygeln. »Lyckliga människor», skulle en konstnär kallat den bilden; det fanns ej val af namn, intet annat passade som just detta.

Hon satt så stilla och lät tonerna lägga sin balsam öfver hennes sjuka sinne, men förbandet gick oupphörligt upp igen, tankarna refvo bort det — hågkomsterna sleto i det.

Hon tyckte, att det var hon, som satt vid flygeln och att det var Sven Bryde, som stod bredvid henne.

Hon hörde honom sjunga; den stämman hade hon aldrig, aldrig glömt; hvad sjöng han? Kanske den:

»Jeg tænkte legen den skulde gå
alt op i de grånende dage...»

eller den lilla glada, käcka folkvisan om de två, som möttes i »Olsbackasvängen», och där talade om framtiden med de vackraste ord den unge »drängen» kunde finna åt sin jänta. Å, den strofen:

»Må solskenet skina,
må solskenet skina på dig och på mig,
må solskenet skina på dig.»

Och Sven Bryde lutade sig ned, när han slutat sången och såg henne djupt, djupt in i ögonen. — —

Hon for hastigt med handen öfver pannan. Drömmar! Hur kunde hon sitta och drömma nu; det skulle hon väl aldrig mera få råd till. Men hvarför — hvarför måste just hon, den lyckohungrigaste af alla, gå bort omättad, och sedan stjäla af svält? Hvarför fick hon ej ett eget hem att värma, hvarför måste hennes kärlek dömas fågelfri? Var den ej stark och äkta och god också den en gång, bättre värd än att förtrampas? Lika tillitsfull, lika lugn och säker på, att den platsen var hennes, kunde hon fått vara; hon, som Dagmar, skulle prisat sin lycka störst och vårdat den i ömhet och tacksamhet. Hvar gick då gränsen, hvar det snitt, som afskar ödet i två hälfter, en ljus och en mörk, och hvarför hade hon kommit öfver på den mörka sidan?

Det tjänade ingenting till att fråga lifvet om dess mening; det står svarslöst inför sin egen gåta, och dit hon nu drifvits af omständigheterna och sin egen svaghet, dit nådde henne tusen förföljande hvarför, men icke ett enda tröstande därför.

Det var feghet att icke gå ifrån denna frist, sade hon sig, Dagmar skulle själf bedt henne om det, ifall hon gifvit henne sitt förtroende; hon skulle göra det för att värja sitt hem och sina barn för dålig luft; men Elsa Maria kröp för sin egen dom, tiggde sin stolthet om tystnad och sin tanke om minutlång frid: Bara denna enda kväll hos dem, som hållit af henne, bara denna sista stråle, innan ljuset släcktes?

Hon skulle ju aldrig komma igen mera, icke äga någon att trygga sig till och tro på, endast taga emot det ena döfvande slaget efter det andra, föraktas, hånas eller ömkas. Å, hon kunde se in i det, som ned i en afgrund; det hjälpte ej att blunda eller rygga. Det finns kraf så obönhörliga, att man lyder dem instinktmässigt.

Häradshöfdingen förstod, att Dagmar ej fått Elsa Marias förtroende, då skulle hon ej kunnat vara så lugn och glad, och han undrade, om det kanske ej var bäst så. Hans hustru var finkänslig och hjärtegod, men det fanns två andra egenskaper, som också behöfts här, och det var förstående och storsinthet, dem uppfostrade erfarenheten till, enligt hans mening.

Han följde deras gäst hem.

»Vill du inte taga min arm, Essan,» frågade han vänligt.

»Tack, Mogens.»

De gingo tysta ett par minuter; deras steg ljödo enerverande taktfast mot broläggningen, och när de veko af in på en trång sidogata, fyllde deras skuggor groteskt upp afståndet mellan husen. Det var skumt, men ej nedmörkt; det började märkas på dagern, att april ingått, men det skulle troligen bli sen vår, ty kölden ville ej vika. Så snart det närmade sig aftonen, var den där igen, och de få timmarna midt på dagen, då man gassat sig i värmande solsken blefvo till bedrägeri i stället för vårverklighet.

En och annan lärka hade — enligt tidningarna — visat sig och frusit ihjäl, och dock lydde notisens öfverskrift: »Vårtecken».

Träden i Trädgårdsföreningen och i de långa alléerna började få bruna, fylliga knoppar, ja, till och med ett och annat grönt blad, hvilket skälfde för vinden, när den med en skarp törn kom farande direkt från norr och ställde till hvirfveldans för hattar, papperslappar, stickor och strån.

»Det kan bli skönt för dig på landet nu,» sade Mogens, »där kan man bättre följa vårens färd, härinne i staden bli dess yttringar mer eller mindre artificiella.»

»Ja, om jag finge stanna i mitt eget lilla gröna hus i Ringbo, skulle det åtminstone vara lättare att nalkas den ljusa årstiden,» svarade Elsa Maria, »men det kan jag inte nu. Där är stängdt för lång tid.»

»Du vill inte ändra resplan?»

»Nej.»

»Och du har ingen god vän att slå dig tillsammans med?»

»Nej, nej!»

De gingo tysta igen, fortsatte så ända fram till hennes port, där han räckte henne handen. Hon tog hårdt om den med båda sina, kramade den i vild ångest för att snart nödgas släppa den — då skulle sista länken brista, då stod hon så förfärande ensam.

»Du kan alltid räkna på min vänskap,» sade Mogens förstående, »tro nu bara inte, att allt är slut för dig. Jag är jurist, och det är en art själsläkare; jag har kommit i beröring med många, som ansett sitt lif förfeladt, men när deras energi vaknat, ha de så småningom glömt det förflutna och lefvat upp i en ny tillvaro. Det går, Elsa Maria.»

Hon skakade på hufvudet.

»Jag tycker att handlingarnas konsekvenser aldrig upphöra.»

Hon släppte hans hand och sköt upp porten. »Godnatt, Mogens, tack för all vänlighet och hälsa Dagmar.»

»Det skall jag. Men en sak — din adress?»

»Vet inte!»

»Du får nödvändigt ge mig den. Jag *vill* det.» Hans tonfall var så bestämdt, nästan myndigt, att hon ej kunde låta bli att le. Det var också så godt att se in i hans kloka, vänliga ögon och veta, att där var *en,* som stod fast. Han gick ej med flocken. Hon kom ned igen för de få trappstegen och frågade lågt:

»Har farbror talat vid dig om ...»

»Ja, jag vet allt.»

»Och du fördömer mig inte, Mogens?»

»Jag vet, hvad slumpen kan rasa omkull. Och du är just ingen solid byggnad, Elsa Maria. Du är en äkta kvinna med starka tankar och svaga handlingar. Du *vill* så modigt och utför så vacklande. Förlåt min ärlighet, men så har jag uppfattat dig, och det gör mig ondt om dig, att du skall stå utan stöd. Tag därför min vänskap och försök att lita på den.»

»Tack käre Mogens!»

Tårarna bröto fram; hon kunde ej hejda dem, gråten blef så våldsam, att hon måste bita om näsduken för att kväfva snyftningarna. Och hon sprang hastigt in genom porten, nickade än en gång, hörde den tunga ekdörren hårdt falla igen mellan dem, hörde honom genast aflägsna sig med fasta, distinkta steg och famlade sig själf uppför trappan — hon hade glömt tändstickorna, och händerna trefvade för att finna ledstången, den var som borta för henne i allt detta mörker; hon snafvade, stötte mot en vägg; dess stenkyla återgaf henne besinningen, och hon stod en sekund stilla för att vänja sig vid mörkret, sedan skulle hon hitta också i det.

* * *

»Damen skall vara god och skrifva in sitt namn.»

En flottig, uppsvälld resandebok lades uppslagen på det ovala bordet, hvars röda schaggduk redan bar spår af att ha fått bläckstänk, när en brådskande hand doppat ned pennan i det grumliga bläcket och med en viss van »schwung» ritat sin namnteckning.

Den klumpiga uppasserskan med de stora, röda händerna och den starkt friserade gula luggen stannade en sekund nyfiket i dörren, stirrande på »damen», men när hennes därvaro på intet sätt uppmuntrades, gjorde hon en knix och gick på knarrande skor ned för den knakande trätrappan.

Elsa Maria tog af hatt och handskar, hängde upp kappan och ställde sig midt i rummet. Med en van rörelse strök hon håret upp från pannan och såg sig sedan omkring.

Hvad allting var fult härinne, från trasmattornas raka linje mellan fönstret och dörren, till det hvitade taket, där flugornas härjningståg öfverallt kvarlämnat

mörka fläckar, likaså på de gula tapeterna med de afskyvärda cikoriablå blommorna i bruna ornamenter.

Sängen såg smal och spinkig ut med grop och och upphöjning om hvartannat under det hvita, väfda våffeltäcket.

På den höga furubyrån stod en spegel, två malmljusstakar och en cigarrkopp.

Soffan och de fyra stolarna hade rödrandiga bomullsöfverdrag och rullgardinen, som blifvit snedt uppdragen, var af samma tyg.

Blommor, taflor eller någon liten prydnadsartikel tycktes fullkomligt främmande här. Rummet var bokstafligen endast ett nattlogis, och man hade ej rätt att af en enkel gästgifvargård på landet begära annat.

Elsa Maria skulle naturligtvis ej stanna här. Hon ämnade fortast möjligt söka upp den bondgård, hon fått adress på, och där hon tänkte bo den närmaste tiden. Gästgifvargården var endast en anhalt i denna trakt, hvilken hon ej alls kände till — och just därför valt. Det var visserligen blott ett par stationer från Ringbo, men bondgården låg miltals från järnvägen, och hon kunde vara säker på, att den skulle bli en lefvande begrafningsplats för henne.

Det var där hon skulle fostra sig för den nya tillvaro Mogens talat om, där hon skulle upparbeta sina länge nog nedlagda talanger, men de skulle ej mera tjäna henne till stundens fröjd, utan till dagligt bröd. Hon ryste vid tanken på fattigdomen, dess förfulande, förslöande slit, och ändå sade hon sig, att hon troligen gick att möta den.

Om hon sålde den lilla gården i Ringbo, och det skulle hon snart gå i författning om, inbringade detta henne på sin höjd sextusen kronor, och på dessa pengar ville hon resa utrikes — hon och barnet.

Det var en tidsutdräkt från skammen och blygseln, en flykt från förtalet, men ingen hamnplats. Ty kunde hon också stanna ute, så landsförvisade hon sitt barn, tog ifrån det fosterbygd och stamort, och skulle troligen ej ha styrka att dölja sin hemlängtan utan omedvetet inympa den som ett sjukdomsfrö hos barnet.

Och återvände hon till Sverige! Ja, hvar skulle hon där finna en fredad vrå och medel till sin existens? Hon hade aldrig brottats med umbärandet, och tum för tum nödgats slå af på de materiella behofven, aldrig sparat, så att hon känt det som en hämmande tvångströja. Nu måste hon. Det fanns endast *måste* på hennes väg.

Långsamt gick hon fram till bordet och skref mekaniskt in sitt namn i resandeboken. »E. M. Heiden. Stockholm». Karaktärskolumnen fick stå tom, och pennan hade stannat en sekund, innan hon skref ned orten. Stockholm var väl egentligen oriktigt, men det liksom bortblandade henne med andra resenärer; hufvudstaden var ju ett det största centrum ett land ägde.

Hon ögnade igenom de andra namnen på sidan; alla dessa herrar på -son, -qvist och -gren voro henne fullständigt obekanta, och hon drog en lättnadens suck. Det var skönt att få glida ut på farvatten, där inga fartyg igenkännande skulle hissa flagg!

Det knackade på dörren.

»Stig in!»

»Jag skulle bara hämta boken, om damen skrifvit i den?»

Uppasserskans pepparögon trillade rundt i det rödblommiga kattansiktet af lystet intresse. Gästgifvargården brukade just ej ha så notabla gäster; det var mest handelsresande, som bodde här, och fast de kunde vara stiliga, så var det inte detsamma som denna sidenfrasande, eleganta herrskapsmänniska. En kunde ju se, att det var något särskildt med henne.

»Ja, jag har skrifvit,» svarade Elsa Maria kort.

»Tack så mycke'.»

Fina tittade efter, om det var en fru eller fröken hon hade att göra med. Hon trodde en fru, men då var det ju konstigt, att hon inte hade släta ringar.

»Kanske damen vill ha en tidning?»

Det brukade herrarna alltid genast fråga efter.

»Nej tack.»

»Ingenting annat heller?»

»Nej tack.»

Fina drog sig tillbaka, och Elsa Maria lade sig på soffan; hon drog ett par kuddar ur sängen och borrade hufvudet ner i dem för att slippa den skarpa dagern, hvilken trängde in i rummet, och ibland, när solen skingrade molnen, verkade med intensiteten hos ett blixtljus.

Hon var utmattad till kropp och själ och sjönk i en tung dvala, full af oroliga syner och hemska

drömmar. Det kändes som hon sjönk och sjönk oupphörligt ned i en kväfvande dypöl, där grodornas gurglande ljud trängde in i hennes öron, och små, svarta ormliknande fiskar kröpo upp och ned på henne, men hon var för maktlös att hindra dem. Armar och ben voro förlamade och hon tyckte, att hufvudet svällde ut till hela kroppens omfång.

Hon stönade högt, och ångesten steg inom henne till en kväljande förnimmelse, en känsla af fysiskt äckel.

Plötsligt, efter ett par timmars plågsam vånda, satte hon sig häftigt upp och höll båda händerna mot hjärtat, som för att hejda dess oregelbundna, vilda slag.

Skulle hon bli sjuk? Hon skakades af frossbrytningar, så att tänderna hackade. Sjuk här! Bara inte det — inet det! Hon vred sina skälfvande händer i förtärande ängslan. De smala fingrarna blefvo blåbleka under sitt eget krampaktiga grepp.

»Inte ligga här — inte *här* — — —!»

Hon försökte resa sig upp och gå ett par steg, men öfverfölls af svindel och måste kasta sig ned på kuddarna igen för att ej svimma, så låg hon halft medvetslös en stund, till dess hon slutligen fick kraft att nå ringknappen.

Fina kom som hon stått dörrvakt.

»Önskar damen något?»

»Kan jag få upp några smörgåsar och en bringare mjölk.»

»Ja, för all del!»

Elsa Maria måste detaljeradt göra reda för

hurudana smörgåsarna skulle vara, förrän Fina ansåg sig kunna utföra uppdraget.

Och det dröjde en oändlig tid, innan hon kom med brickan.

Elsa Maria försökte få ner några munsbitar, men det skedde med yttersta svårighet. Hon mådde så illa, att hon knappt förmådde hålla sig uppe, och när Fina bäddat och sagt: »G'natt,» gick hon genast till sängs.

På morgonen kände hon sig bättre, men fasan för att bli sjuk här bland nyfikna främlingar lämnade henne icke. Hon orkade icke stiga upp förrän framåt middagen, och medan hon låg med slutna ögon och de matta händerna liksom vissna, hvilande på täcket, gingo hennes tankar i en ny strömfåra.

Först nu kom den föreställningen, att hon kunde dö, inte denna gång, det var ju blott varslet om de stora smärtorna, som hon skulle utkämpa, men när de kommo på allvar kunde de döda *henne* och låta barnet lefva. Hon föreställde sig ett litet kvidande kräk utan huld och skydd, ett stackars oäkta barn, som ingen vill kännas vid, fattigt, ensamt, stämpladt från födseln med ett Kainsmärke af synd och sorg.

Hur hade hon kunnat vara blind för den möjligheten, att hon skulle gå bort, och barnet lefva? Det blödde som ur upprifna sår inom henne vid tanken på detta späda väsen, älskadt af ingen, aldrig välkomnadt, aldrig med jublande fröjd visadt för fränder och vänner.

Mogens skulle kanske materiellt sörja för det, men det skulle i alla fall komma i främlingshänder,

som kanske hvarken slogo eller smekte, endast togo hårdt på de små, mjuka lemmarna, liksom lifvet sedan skulle taga hårdt på det unga sinnet.

Hastigt gled en jämförelse mellan Dagmar och henne själf genom hennes tankar, men hon fullföljde den aldrig, sköt bort den igen, ty hvad gagnade det att blanda in bittert grubbel i detta förtviflade kaos, och dessutom — *där* var den sjuka punkten inom henne — det, att hon ej drifvits ut på det sluttande planet af ung, ren kärlek, själfdömde henne. — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Börje! — — — Om hon följde Falkes råd och skref till honom, dock icke för att binda honom vid sig; nej, det vågade hon ej, det föreföll henne vara att taga ett steg ännu längre ut på vacklande grund, men om hon anförtrodde honom barnet, ifall hon skulle dö?

Han skulle taga emot det arfvet, huru tungt han än kände det, detta trodde hon sig veta, och hon sade sig, att det var det enda skydd hon hade att ge det väsen, som snart skulle få lif inom henne och då i hvarje rörelse erinra henne om, att hon hade plikter mot det; *modersplikter.* Det var hon, som skulle dana det med sina bästa tankar, hon, som skulle lära sig ett och allenast ett: *en mor måste lida allt utan att låta sig öfvervinnas af lidandet.*

Ute i naturen, där vår skulle bli till sommar och sommar till höst, innan undret skedde, skulle hon gå och taga sund, stärkande lärdom.

Blommorna skulle ge henne sagor; vinden dröm-

mar; hafvets böljeslag vida tankar, fåglarna vingstark längtan och bergen mod.

Men med allt detta stodo likväl alla dörrar ihärdigt stängda för en liten varelse utan namn.

Å, hon kunde inte, inte med uppbjudande af alla krafter i kropp och själ, bana ens en fotsbredd väg för den, hon skyggt, som vore det otillåtet, kallade sin »älskling»!

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Dagen därpå flyttade hon till bondgården och därifrån skref hon till Börje.

Under detta arbete måste hon oupphörligt torka kallsvetten från pannan, och pennan flög som en skrämd fågel öfver papperet. Hon kände knappt själf igen denna flackande, ojämna stil.

Det var ej bön och ej klagan i brefvet, endast en feberbrännande oro för, hur det skulle bli, om döden ryckte bort henne. Nu hade hon fått en envis föreställning, om att det skulle ske, och hon gick hela tiden ut från den idén. Det förödmjukade henne ej att begära ett sammanträffande — »hur kort som helst, endast detta med barnet kunde ordnas» — det var blott, när hon måste skrifva några ord om sig själf, som blygseln kom öfver henne och gjorde skriften nästan oläslig.

Börjes svar inträffade omgående. Han skulle skaffa sig tjänstledighet öfver söndagen; det mötte inga svårigheter, då han tillfälligtvis hade en kollega på besök, och hon kunde vänta honom tidigt på söndagsmorgonen. Hela brefvet var kortfattadt affärs-

mässigt, den enda afvikelsen voro de par orden, som afslutade det.

»Tack för ditt förtroende; jag skall ej svika det.»

Hon blef med ens lugn. Det var som hennes eget jag krympt samman till en obetydlighet, ej nämnvärd en gång, och hon emottog detta möte som skulle hon uteslutande föra en annans, en frånvarandes talan. Icke ens en gnista af lidelse flammade upp inom henne vid tanken på Börje, och ändå föreföll han henne ej längre så motbjudande och främmande, snarare som en tillgifven vän, som skulle få hennes testamente i förvar.

Hon skulle också tala med honom i en del praktiska angelägenheter, sådana hon aldrig sysslat med förr, men som nu trädde i förgrunden och tilltvungo sig hennes intresse.

När hon klädde sig på söndagsmorgonen och ordnade håret framför spegeln, tänkte hon halft vemodigt, med en rest af kvinnlig behagsjuka, att han skulle finna henne mycket förändrad. Kinderna hade blifvit magra och håliga under den något gulaktiga huden och ögonen föreföllo onaturligt stora och mörka, omgifna som de voro af breda, blygrå skuggor.

I detsamma log hon åt sin egen dåraktiga granskning, men detta leende förändrade på ett så underbart tjusande sätt hela hennes utseende, att det frapperade henne själf. Där hade hon sin makt, men nu skulle hon frivilligt afsäga sig den.

Blicken gled vidare nedåt gestalten i den mjuka, svarta empireklädningen, som gaf den ett smidigt, harmoniskt stilla behag. Hon tyckte, att det ej var

Elsa Maria Heiden, som stod där utan en annan, en kvinna, hvilken pröfningar och kval format, böjt och brutit, till dess hon blifvit vuxen det största krafvet.

*

Denna söndag, i slutet af april, var den första vårdagen för hela året. Alla moln voro undandrifna af de föregående dagarnas starka, rensande storm och luften föreföll genomskinlig som glas, klar och solvarm redan från morgonen.

Barnen myllrade ut på vägarna, stora flockar af helgdagsklädt småfolk vandrade trallande och skrattande framåt, pratande i munnen på hvarandra om hvilka fynd de väntade sig af sälg och sippor, starungar och fågelägg.

Mororna kommo ut på den låga förstukvisten, löste upp hufvudduken och skuggade med handen öfver ögonen, som ville de se, ifall ett litet dammmoln på landsvägen bådade främmande. Det kunde passa efter kaffetåren stod på och nybakade bullar lågo i krukan.

Gubbarna möttes vid dikesrenen.

»Fint väder!» Tuggbussen flyttades från höger till vänster sida af munnen.

»De' ä så ja.»

De röda, hemmastickade västarna lyste i solen som väldiga domherrebröst, och tummarna kröpo ned i de djupa fickorna för att stanna där i ljuflig sabbatsro.

Elsa Maria hade också länge stått på farstu-

kvisten och sett efter ett dammoln, lyssnat efter ljudet af rullande vagnshjul, men ännu förmärktes ingenting. Det var en hel mil till stationen, och Pålle var en bondhäst, som lunkade fram efter sin egen säfliga rytm med seldonet smällande i jämn takt allt som han nickade upp och ned med hufvudet.

Gården var kringbyggd på tre sidor. Midtelpartiet utgjordes af boningshuset, en lång, låg länga, tätt besatt med fönster, utanför hvilka en smal list sträckte sig, nu prydd af krocus och pärlhyacinter.

Bakom huset låg den förvildade trädgården med knotiga, murkna träd och risiga buskar, och på andra sidan om den en å, hvilken buktade sig i självsvåldig frihet från all gagnelig användning.

Där Elsa Maria nu stod, kunde hon se utåt landsvägen, som likt en bred tennisline skar af den enorma slättens yta med sitt raka, hvita streck. Längst bort uppdöko några pilvallar, de bruna trädgrenarna fäktade som hotande armar mot luften och stammarnas mörka, knöliga silhouetter aftecknade sig skarpt mot horisontens blå.

Där pilallén slutade, tog stranden vid och mot den rullade hafvet sina glittrande vågor; en enda flik af bukten kunde man se från bondgården, men endast med ansträngning, och den som kände till hvad ett afstånd öfver slättland vill säga, visste, att det minst tog en half timme att hinna dit ned.

Elsa Maria gladde sig emellertid åt den promenaden under de ljusa junikvällarna; det skulle bli omväxling i den tysta enformigheten att vandra ned till fiskläget och göra sig förtrolig med det lif,

som fördes där i de låga korsvirkeshusen eller vid skötarna, när båtarna lade ut med karga fiskare för att hämta uppehälle åt de många munnarna därhemma.

Hon satte sig på den grönmålade bänken, som mor anskaffat direkt till hyresgästen kom.

I detsamma började klockorna ringa till högmässa. Det var tunna och ojämna klockljud utan fast malmklang, som nådde henne från byns kyrka, men de manade dock till andakt. Ett par gummor med uppskörtade svarta kjolar och näsduken virad om psalmboken larfvade fram på landsvägen. När de hörde ringningen, stannade de, läto pratet tystna och nego djupt.

Ja, detta var helg; ljus, vacker helg! Hon såg uppåt och utåt och famnade stora mål, som man gör det i lifvets få verkliga andaktsstunder. Hvad hon var glad, att hon kommit hit; det var ju ej det lilla gröna husets trefnad, men det var ej heller Ringbos skvallerhungriga omgifning.

Man visste ingenting annat om henne, än att hon »råkat i olycka». Och bondmor hade klappat henne på axeln och sagt så vänligt trohjärtadt med de rödkantade ögonen fulla af tårar:

»Herre gud då, att tockna fina fröknar också ska råka ut för sånt elände! Men nog ska vi va goa ve na och ve barnkräke me, de kan hon lide sej på.»

Saken dryftades ej vidare, här brukades inga vidlyftiga diskussioner; hvar skötte sitt och ord be-

traktades i allmänhet som en öfverflödsvara, ej att bruka i onödan.

Nu syntes dammolnet! Det steg som lätt, tunn rök upp öfver vägen, och snart kunde också Elsa Maria se Pålles sömnigt nickande hufvud och den höga gula vagnen med två personer på framsätet.

Hon fick häftigt hjärtklappning, och lugnet inom henne vek vid tanken på, att hon skulle möta ett par fasta, stålgrå ögon med en genomborrande blick. Nu skulle de ej ha annat att säga henne än kall pliktkänsla och rättvisa. Den heliga elden måste vara släckt i dem.

Deras möte, deras ord, allt, skulle vara vandring öfver brända tomter. Hon stod med armen slingrad om en af de klumpiga pelare, som uppbar förstukvistens tak och såg med nästan hypnotisk ihärdighet mot den annalkande vagnen.

Det arbetade inom henne, som tanke efter tanke kastats in i en kvarn för att malas sönder och samman, men *ett* blef dock helt och oryggligt: hon hade handlat rätt, som bedt honom komma; hon hade fyllt sin första, omutliga modersplikt, och skulle det också stå strid emellan dem, var likväl det yttersta vågadt för att tvinga ödet till barmhärtighet.

Vagnen skramlade in på gårdens kullriga stenläggning. Hon hade icke tagit en enda steg emot den, orörlig stod hon i samma ställning ännu, när den stannade tätt framför henne.

»Välkommen Börje!»

»Tack!»

Han hoppade af och räckte sin hand emot henne.

De stodo tysta; hon skakades af en frossbrytning under hans sorgset granskande blick.

Skjutsen körde bort. Toppen, en liten raggig byracka, kom och vänslades med den främmande, och en hel koloni höns med en galande tupp i spetsen, promenerade under gladt skrockande ut på gården för att undersöka den färska spillningen.

Så kom far och mor och bådo välkommen och sade, att frukosten skulle vara färdig i rappet, om »herren ville göra sej så gemen och smaka på den,» och när Elsa Maria gick in för att hjälpa gumman mor litet, blinkade gubben åt Börje och hviskade:

»Det va gödt' en kom, ho' trängde te lite vänlighet, ho', finblomstret.»

Börje nickade allvarligt. Bonden hade rätt. Och han själf hade varit en usling, som någonsin låtit henne gå, men lyckobegäret, sådant han tänkt sig det, var den gången så starkt inom honom, att han endast i vredesmod kunde slå det till spillror. Dem hade han ärligt bjudit henne, men hans hårdhet skrämde henne.

Hennes sista bref hade väckt all hans slumrande ömhet, hans manliga djupa deltagande och hans ärliga sorg. Det behöfdes intet öfvervägande för att han skulle veta, hur han ville handla. Men glädjen var död inom honom, och han lydde endast resigneradt pliktens bud. Han sade sig, att det var ohjälpligt synd om dem båda, ty till slentrian passade ingen af dem, och därhän måste det dock gå.

Hvad var frihet? Han frågade det bittert, där han stod och såg ut öfver de vida slätterna. »En

samhällets ballon captif,» svarade han sig själf och gick in i den låga stugan, där sanden knastrade på det renskurade golfvet, och där bohaget utgjordes af solidt arfvegods från fars och farfars tid.

När de ändtligen fingo resa sig från bordet och tackat sitt välvilliga värdfolk, följde Börje Elsa Maria in i hennes rum.

»Kom och sätt dig bredvid mig,» bad han och tog plats i den obekväma, hvitmålade pinnsoffan. Han lade den enda kudde, som fanns där, ett tagelstoppadt oting, bakom hennes rygg och såg så på henne igen med en läkares skarpt iakttagande blick, men det vackra, mjuka draget kring hans mun hårdnade ej, tvärtom, det blef till ett vekt, varmt leende, när han märkte, att hon satt där, skälfvande af oro, med feberrodnad på kinderna och läpparna hårdt slutna som i skrämsel.

»Hvad är du rädd för — min lilla hustru?»

Hon spratt till och stirrade på honom.

Han tog hennes händer, de voro iskalla och han försökte värma dem i sina.

»Du skulle ha kallat mig förr,» fortsatte han, »du förstår väl, att jag inte låter dig vara ensam hädanefter?»

Hon skakade energiskt på hufvudet.

»Jo, Börje, du måste. Jag *kan* inte bli det — det du önskar. Jag har ångrat och lidit nog af ett ögonblicks glömska. Men om det förflutna ska vi inte tala. Det är ditt löfte för framtiden jag vill ha — om jag dör...»

»Om du lefver eller dör, är barnet *vårt*, och där-

för kallar jag dig än en gång — *min hustru.* Prästen skall få läsa sin ritual öfver oss och samhället sända sina bästa lyckönskningar.» Hans tonfall blef hårdt och ironiskt men slog om till lugnt allvar, när han tillade: »Från och med i dag är du min fästmö och om fyra veckor gifta vi oss. Jag kan taga mig tjänstledighet och vi resa utrikes strax efter vigseln och stanna borta ett år. Är du nöjd med den planen.»

»Nej.»

»Nej?»

»Börje, det finns ju en möjlighet, att den vi vänta, aldrig får lif, eller att döden genast klipper af det. Hvarför skulle vi då binda oss vid hvarandra? Din kärlek dör af tvång och min — är länge sedan stäckt. Du vet det ju, den har aldrig tillhört dig annat än som kvinnlig längtan efter att bli älskad mer och mer, och som värjo mot ensamheten den gången jag drömde, att du skulle bjuda mig ett hem.»

Hon tystnade, öfverväldigad af trötthet och modlöshet; hon kunde ej själf förklara, hvarför hennes vapen voro så slöa, och hvarför de blefvo henne så tunga, att hon lät dem glida ur händerna, men hon orkade icke säga mer, icke försvara sin stackars kringskurna självständighet.

»Vi drömde så olika den tiden,» sade han och strök långsamt med handen öfver pannan, »men nu äro drömmarna slut och vi ska ut i verkligheten. Du har rätt, mycket kan hända, som vi nu inte ana, men man får inte räkna med eventualiteter, och därför ber jag dig: Lägg du tryggt din hand i min och

låt oss gå samma väg. Det kan ju vara, att lyckan inte just lyser öfver den, men det är bara en chimer mindre. Jag håller af dig, Elsa Maria, och jag kan ge mitt löfte om 'nöd och lust' etc. med så god mening som de flesta. Är jag dig så motbjudande, att du inte ens *nu* vill söka skydd hos mig?»

Hon satt så förunderligt stilla; feberrodnaden försvann och blekheten i hennes ansikte blef nästan genomskinlig. Långsamt droppade tår efter tår ned på den svarta klädningen; de lågo en sekund som klara pärlor i hennes knä, tills de girigt sögos upp af det mjuka yllet. Hon tycktes ej själf märka dem. Slutligen böjde hon sig djupt ned och hennes läppar vidrörde hans händer; hon kysste dem i tacksam, ödmjuk rörelse.

»Tack, Börje; du har gjort detta till en högtidsstund; så kär har du aldrig varit mig förr.»

Han tog hennes hufvud mellan sina händer och kysste hennes panna tätt invid hårfästet.

»Min — min egen, sade han innerligt. »Vi få börja hvardagen nu. Det behöfs mod till det, Elsa Maria!»

Hon såg förbi honom — in i framtiden, och hon tänkte sig, att hvilket val hon än gjorde, — nu när hon stod vid skiljovägen — skulle hon aldrig mer få fast mark under fötterna. Hon hade en gång gått vilse, och ingen stig förde henne rätt igen.

Det var endast egen kraft, som bar upp under alla förhållanden, och den kraften saknade hon, den

hade splittrats som af ett åskslag den gången Sven Bryde stötte bort henne, och hon skulle aldrig återvinna den.

»Ja, det behöfs mod,» upprepade hon långsamt.

* * *

De sista bladen i tankeboken.

Förlofvade:

BÖRJE GUNNARSSON

ELSA MARIA HEIDEN.

Min blick har så fascinerats af denna notis, hvilken jag stirrat på i de tidningar Börje sändt mig, att jag ej kan hindra pennan att forma samma typer. Det är mitt eget namn, Elsa Maria Heiden, som står där främlingsartadt och underligt. Jag känner inte igen det; det är som en hylsa utan innehåll, och jag minns det helt annorlunda.

Främling är jag också för den blanka guldringen på min vänstra hand; dess glans skär mig i ögonen och ofrivilligt gömmer jag handen, som vore den brännmärkt, men ringen finns där ändå; den glänser ny och utan en enda repa i guldet.

Sitter jag och syr, falla solstrålarna genom fönstret rakt in på den, går jag omkring och stökar, kläder jag mig, öfverallt, vid hvarje sysselsättning *den*.

När Börje satte den på, kunde jag skrikit till af smärta, det gjorde så ondt, som om han slagit mig i järn, tyckte jag, och likväl gled den varsamt öfver fingret, där ej ett spår, ej den smalaste linje syntes efter Sven Brydes ring.

Så vidt skild den stunden var från denna sista, då jag — skall jag säga: »i lagens namn» — blef Börjes.

Vi stodo lugna och tankfulla nere vid stranden. Våren lekte sin gladaste lek omkring oss med sol och ljus grönska, fågelkvitter och lätta fläktar.

Men inom oss två var allvar. Jag hviskade mitt »tack!» som från en tredje, en liten varelse, hvilken, fast ofödd, kräfde offret, och han tog emot min tacksamhet utan att vederlägga den.

»Jag önskar, att hvarken du eller jag måtte få ångra detta steg,» sade han, »det måste tas, sådant afgör världen för individen, men konsekvenserna får man bära ensam.»

Och han kysste mig hjärtligt som en bror eller far, och lade min arm i sin, hvarefter han genast började tala om hur det och detta skulle ordnas. Det var praktiska förberedelser till vår resa, arrangemang vid bröllopet eller rättare vigselakten, råd, angående min hälsa. Det var så vänligt och godt och omtänksamt alltsammans, men bredvid honom gick en annan än den han talade vid, en ung kvinna från ett förflutet, och hon glömde nuet i sargande längtan efter det, som aldrig skulle återkomma.

Du gamla Elsa Maria med ditt ohjälpligt unga hjärta. Krama hårdt, hårdt om det, så att det

domnar! Du stackars ruggiga vildfågel med klippta vingar. Slå dig till ro i buren!

Nu har jag plikter, hvilka skola bli stålfjädrar för min energi. Nu har jag mål att sätta för alla irrande tankar, är ej detta att få ro af?

Börje är den störste af oss två, nej, den *store;* han ryggar ej en tum från sin föresats att få det bästa ut af lifvet. Han kan konsten att bygga af brottstycken.

Men jag — Å, jag kunde blåsa de vackraste såpbubblor! Jag kunde plocka glädjens rödaste rosor! Jag har sprungit mig trött efter hvita lyckofjärilar. Lifvets lust har jag älskat, och det ger mig sitt bittraste ve.

Hvarför?... Hvarför?... Hvarför? — — —

Förlofvade:

BÖRJE GUNNARSSON

ELSA MARIA HEIDEN.

Jag skrifver det om igen. Det är att tvinga sig in i det oundvikliga. Ty nu, när det är verklighet, förstår jag, att det endast var en fantasibild Lalla och jag formade den gången vi nynnade oss in i hemidyllen. Jag hade ej kunnat, om han frågat mig; kanske han fått mitt jaord, men det skulle varit självbedrägeri; lifvet lockade, men minnet band — *minnet binder.*

Den 8 maj.

Så många bref, kort och telegram jag fått denna tid. Jag har inte på länge vetat af, att jag ägt så många vänner och bekanta, men det är som jag plötsligt ryckt upp i ledet efter en arrest. Och alla bemöda sig älskvärdt om att visa mig, att det är mänskligt att fela, men gudomligt att förlåta. De ha naturligtvis den gudagnistan allesammans.

Jag vill ej förneka, att det gör godt; man får liksom ryggrad af denna välvilja, och jag har öfverraskat mig själf med att småmysa belåtet åt lyckönskningen från den eller den, som haft besvär att söka upp min adress.

Falkes, Dagmar och Mogens voro ibland de första, som gratulerade mig. Och det glimtade till inom mig vid tanken: »Nu får jag behålla mina vänner!»

Där, i den höga stapeln af visitkort och bref med hjärtliga underskrifter, ligger kvittot på min sociala ställning, och jag behöfver endast genomgå alla dessa: »med sann högaktning; vänskapsfullt; tillgifnast; med vördnad» etc. för att öfvertyga mig själf om, att världen frikänt mig, om den också anat, att jag nyligen var herunter.

Hade jag däremot förblifvit ogift och fostrat mitt barn som mitt och endast mitt, skulle det blifvit ljudlöst tyst omkring mig af stum indignation. Det är hårdt att veta, att längre ha vi ej hunnit, än att *synas* är tusen gånger mera värdt än *vara*.

Det skulle varit stort att ha vågat spränga ringen

och kräft modersrätt, men den, som skall taga det steget, måste ha helgjutet mod; jag hade bara skärfvor och stumpar.

Och allt som hågkomsterna månas bort igen af det nötande dagligdags, känner jag det skönt att få komma i lä — åtminstone en tid.

Vinden blåser aldrig från samma håll, och så blir lä till lovart.

Den 30 maj.

I morgon skall vigselakten ske. Och i kväll skrifver jag fullt det sista bladet i min tankebok. Sedan skall jag försegla den samman med bref och ungdomsminnen, och på omslaget vill jag sätta: »Att brännas oläst efter min död.»

Så länge jag själf lefver, vill jag ha den kvar; den har varit min förtrogna vän och jag kan inte förstöra den. Som ett förtorkadt lik, en mumie af mitt eget jag, skall jag förvara den, och kanske en gång, om mitt lif blir långt, läsa den bleknade skriften och minnas . . .

Här i byns kyrka skola vi vigas. Jag har hört, att barnen klädt med blommor och grönt, och att klockarn inöfvat en särskild bröllopsmarsch

Min brudklädning och min resdräkt hänga färdiga i garderoben, och Börje kommer redan i kväll.

Allt är färdigt; mitt öde afgjordt, medan jag själf liksom från sidan åser det. — — —

Kära, gamla Lalla, på dig har jag tänkt så mycket de sista dagarna. Ditt blida leende, din

goda blick och din barnsliga förtröstan borde du ha sändt mig dessa dagar. Du är långt, långt borta, efter du inte kan nå mig, och jag — jag har inga böner att sända genom guldporten för att hämta dig.

Nu skall jag emellertid få komma tillbaka till det lilla gröna huset, och kanske skall jag möta dig där i din egen värld; det skulle vara som att i en tunnel plötsligt känna en hand gripa om sin, så fast och innerligt, att det liksom skingrade mörkret.

Ty, ser du, Lalla, de andra tro, att jag far ut mot den klaraste dag, men jag *vet*, att tunneln är där, och jag är rädd för dess klamma luft, och ingen, ingen förstår min vidskepelse.

Bara en natt till... några korta morgontimmar... och tåget ger signal till afgång, då far Elsa Maria Heiden bort för alltid, bort från sig själf — in i en ny tillvaro.

Mogens Robsam sade så käckt: »Det går!» Jag ändrar ordställningen och frågar skyggt:

»Går det?»

